

JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA
1051 Budapest, Nádor u. 22.
1387 Budapest, Pf. 40. Telefon: 475-7100 Fax: 269-1615

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSÁNAK ÁLLÁSFOGLALÁSA

A BÁTAAPÁTIBAN LÉTESÜLŐ KIS- ÉS KÖZEPES AKTIVITÁSÚ RADIOAKTÍV HULLADÉKTÁROLÓ LÉTESÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS PANASZ TÁRGYÁBAN

Ügyszám: JNO-115- /2010.

I. A panasz

1. Az Energiaklub Szakpolitikai Intézet és Módszertani Központ (korábban: Energia Klub Környezetvédelmi Egyesület – a továbbiakban: a panaszos) panasszal fordult a jövő nemzedékek országgyűlési biztosához azzal, hogy tárja föl és állapítsa meg a Bataapátiban létesülő, a Paksi Atomerőműből származó kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésének célját szolgáló Nemzeti Radioaktív Hulladék-tároló (továbbiakban: NRHT) létesítéséhez kapcsolódó engedélyezési eljárások folyamatában az egészséges környezethez való joggal összefüggő egyes visszasságokat, valamint lefolytatott vizsgálatának megállapításai, eredménye alapján tegye meg a rendelkezésére álló eszközökkel a megfelelő, szükséges intézkedéseket.

2. A panaszos beadványában aggályosnak ítélte, hogy a Bataapáti NRHT létesítését még jóval a környezetvédelmi és létesítési engedélyek kiadása előtt megkezdték, amelyhez a földtani kutatási és létesítési engedélyek szolgáltattak keretet. Álláspontja szerint ezt az is alátámasztja, hogy a létesítési engedély megadását követően néhány hónappal a Radioaktív Hulladékkezelő Kht. (RHK Kht.) üzemeltetési engedély iránt nyújtott be kérelmet.

3. A panasz arra is kiterjedt, hogy az NRHT felszín alatti létesítményei részére vonatkozó kutatási engedélyk alapján a felszín alatti földtani kutatás folyamán, ahhoz kapcsolódó tevékenységként a Nagymórági és a Hilda-völgy tereprendezését megkezdték, így a kutatási tevékenységhez kapcsolódó ezzel összefüggő környezeti hatások vizsgálatát kivonták a környezeti hatásvizsgálati eljárás hatálya alól. A tereprendezések tényét utóbb a környezeti hatástanulmány bemutatta, azt fotókkal is ábrázolva. A környezet szempontjából sérelmesnek tartotta a panaszos azt is, hogy az NRHT felszíni létesítményeire az építési engedélyt a környezetvédelmi engedélyt és a létesítési engedélyt megelőzően megadta Bonyhád város jegyzője.

4. A panasz kiterjed arra is, hogy az NRHT átadására úgy került sor, hogy az eredeti rendeltetése szerint még nem készült el. Anélkül, hogy a felszín alatti tárolókamrák elkészülhettek volna, a felszíni létesítmények közül megépült épületekben átmeneti radioktív hulladéktárolást folytatnak, noha a környezetvédelmi engedélyben megállapított tevékenység a radioaktív hulladékok végleges elhelyezése a felszín alatti, mélységi tároló-

létesítményben. A felszín alatti tárolórészek elkészültéig terjedő meghatározatlan időben a végleges elhelyezés helyett átmeneti tárolást végeznek, amely tevékenység önálló környezeti hatásvizsgálati eljárás tárgya.

5. A panaszos felvetette a jogszabályok megfelelőségének vizsgálatát abban a tekintetben, hogy az ásványi nyersanyagkutatás tevékenysége során folytatható-e az NRHT létesítésére irányulóan felszín alatti földtani kutatás, továbbá a létesítési és üzemeltetési engedélyezésére hatáskörrel rendelkező ÁNTSZ Tolna Megyei Intézete rendelkezik-e a hatáskör gyakorlásához megfelelő szakmai kompetenciával.

6. A panaszos aggályosnak tartotta azt is, hogy az egyes engedélyekben (környezetvédelmi engedély, építési engedély, létesítési engedély), valamint a Bábaapáti NRHT létesítését kiemelt ügyé nyilvánító kormányrendeletben eltérően vannak feltüntetve az NRHT telephelyének helyrajzi számai.

7. A panaszos kifejtette továbbá, hogy a földtani gát fogalmát a hatóság a környezetvédelmi engedély megadása során nem, vagy nem a jogszabályban meghatározott tartalomnak megfelelően vette figyelembe. Álláspontjuk szerint nem tisztázott, hogy az NRHT felszín alatti létesítményének céljaira elhatárolt telephelyen a befogadó közet felett van-e a jogszabályban meghatározott földtani gát, ami a tároló biztonságával is összefüggő kérdés.

8. Nehezményezi a panaszos azt is, hogy a hulladékok elhelyezésében érdekelt szervezetek „szponzorálják” a létesítmény befogadásáról döntő, ám az egészséges környezethez való alapjoguk miatt ellenérdekelt önkormányzatokat. Ezt a gyakorlatot az Állami Számvevőszék (ÁSZ) két alkalommal is kifogásolta 2001-ben és 2005-ben, azonban az Országgyűlés az Atv. módosításakor az ÁSZ megállapításait figyelmen kívül hagyta.

II. A hatáskör megalapozása és a vizsgálat terjedelme

9. Az Alkotmány 18. §-a szerint a Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez. Ezt a jogot a Magyar Köztársaság egyebek mellett az épített és a természetes környezet védelmével valósítja meg.

10. Hatáskörünket az Obtv. 16. § (1) bekezdése és 27/B (1) bekezdése alapján állapítottuk meg, amelyek a következő rendelkezéseket tartalmazzák:

„Az országgyűlési biztoshoz bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság [29. § (1) bek.], illetve közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége során a beadványt benyújtó személy alapvető jogaival összefüggésben visszásságot okozott, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket - ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát - már kimerítette, illetve jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.”

„A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa figyelemmel kíséri, értékeli és ellenőrzi azon jogszabályi rendelkezések érvényesülését, amelyek biztosítják a környezet és a természet (a továbbiakban együtt: környezet) állapotának fenntarthatóságát és javítását. Feladata a mindezekkel kapcsolatban tudomására jutott visszásságok kivizsgálása vagy kivizsgáltatása, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedések kezdeményezése.”

11. A panaszbeadvány alapján megállapítottuk, hogy a panasz kivizsgálása az egészséges környezethez való alkotmányos jog érintettsége miatt indokolt.

12. A panaszbeadványban foglaltakból kiindulva vizsgálatunkat azon kérdésekre terjesztettük ki, amelyek a vonatkozó szabályozás szerint közvetlenül érintik, vagy érinthetik az egészséges környezethez való alapvető jogot, s amelyek vizsgálata a Biztos hatásköre szerint indokolt. A vizsgálat eredményeinek bemutatását megelőzően ezért el kell utasítanunk a panaszbeadvány azon pontjait, amelyekre vizsgálatunk a hatásköri rendelkezések alapján nem terjedhetett ki.

13. A panaszbeadvány fenti 5. pontja szerinti azon felvetése tekintetében, hogy az NRHT létesítési és üzemeltetési engedélyezésére hatáskörrel rendelkező ÁNTSZ Tolna Megyei Intézete rendelkezik-e a hatásköre gyakorlásához szükséges, megfelelő szakmai kompetenciával, a vizsgálat lefolytatását vizsgálati eszközeink és az Obtv. idézett hatásköri rendelkezései szerinti vizsgálati lehetőségünk hiányában mellőznünk kellett.

14. Ugyancsak nem vizsgálhattuk hatáskörünk hiányában a panaszbeadvány fenti 8. pontban ismertetett kérdést az ÁSZ 2001-ben és 2005-ben, a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap működésének ellenőrzéséről szóló jelentéseiben¹ foglalt megállapításokon felül.

15. A panaszt a panaszbeadványnak az állásfoglalásunk 5. és 8. pontjában idézett vonatkozásai tekintetében a fentebbi indokok miatt elutasítjuk, és vizsgálatunkat a panaszbeadvány többi felvetése, valamint a vizsgált folyamatban az általunk hivatalból észlelt, az egészséges környezethez való alapvető jogot érintő kérdések tekintetében folytatjuk le.

16. A panaszos beadványához csatolta a panasszal érintett ügyben keletkezett, általa megismert iratok másolatát.

17. Vizsgálatunkhoz több lépcsőben további iratokat kértünk be az Országos Atomenergia Hivataltól (továbbiakban: OAH), az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségtől (továbbiakban: Főfelügyelőség), a Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségtől (továbbiakban: Felügyelőség), az ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézetének Sugáregészségügyi Decentrumától (továbbiakban: ÁNTSZ), a Pécsi Bányakapitányságtól (továbbiakban: Bányakapitányság), a Magyar Bányászati és Földtani Hivataltól (továbbiakban: MBFH), valamint Bonyhád város jegyzőjétől (továbbiakban: jegyző). A vizsgálatot jelentős mértékben hátráltatta, hogy a rendkívül bonyolult tényállás miatt további hatóságoktól további iratok szükségességét csak az adott lépcsőben beérkezett iratok feldolgozása után tudtuk megállapítani.

18. A jelen állásfoglalás tervezetét valamennyi megkeresett szervnek, illetve azok jogutódainak, továbbá a Vidékfejlesztési Minisztériumnak, a Nemzeti Fejlesztési Minisztériumnak és az engedélyes Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft-nek (továbbiakban: RHK Kft.) megküldtük azzal, hogy a tervezettel kapcsolatban észrevételt tehetnek. Az ÁNTSZ² és a Vidékfejlesztési Minisztérium³ az állásfoglalás tervezetével, annak fő megállapításaival kapcsolatban egyetértését fejezte ki.

¹ÁSZ 0102. számú Jelentése (2001. január); és ÁSZ 0509. számú Jelentése (2005. március)

² 4471-2/2011. számú, 2011. október 28-án kelt levelében

³ KmF 390/2011. számú véleményében

19. Az OAH⁴, a Főfelügyelőség⁵, a Felügyelőség⁶, az MBFH⁷ és az RHK Kft.⁸ tett észrevételeket, a Vidékfejlesztési Minisztérium pedig egy vizsgálati szempont pontosítására tett javaslatot, amelyeket az állásfoglalás vonatkozó részeinél ismertetünk és értékelünk. Egyéb észrevétel a tervezettel kapcsolatosan nem érkezett.

III. A tényállás

20. A bekért összes irat alapján állapítottuk meg az alábbi tényállást.

21. Az NRHT létesítésével összefüggő közigazgatási eljárások *tartalmuk* szerint négy szakaszra tagolhatók:

1. Földtani kutatás engedélyezése, és a lefolytatott kutatás eredményei alapján a telephely földtani alkalmasságának megállapítása
2. Környezeti hatásvizsgálat
3. Létesítési (építésügyi) engedélyezés
4. Üzemeltetési (használatbavételi) engedélyezés

22. A tartalmi szempont szerint egymásra következő egyes eljárási szakaszok – ahogyan a vizsgálat során azt feltártuk – időbeli sorrendiségükben a valóságban nem úgy követték egymást, ahogyan az a jogszabályok szerint megállapított fenti tartalmi tagolásból következett volna: az egyes szakaszok esetenként egymással időbeli átfedésben voltak, más esetekben a felcserélődtek. Ahhoz azonban, hogy a jogi elemzés számára a rendkívül összetetten megvalósuló engedélyezés konkrét folyamatait áttekinthetővé és elemezhetővé tegyük, azokat a fent bemutatott, négyes tartalmi struktúrának megfelelő tagolás szerint mutatjuk be az alábbiakban.

A./ A földtani kutatás engedélyezése

23. A Bataapáti térségében végzett kutatások előtt országos szűrés keretében vizsgálták azt, hogy az ország mely része lehet alkalmas a tárolásra. Ennek eredménye és az atomerómű földrajzi elhelyezkedése alapján választották ki a Mezőföldet (a Dunántúl keleti, a Dunához közel eső része). A földtani kutatásnak ebben a fázisában világossá vált, hogy nem lehet kizárólagos szempont a tároló helyének kijelölésénél a földtani szempont, hanem figyelembe kell venni az atomerómű földrajzi helyzetét és a társadalmi elfogadottságot is. A kiválasztott területen közel 150 földtani képződményt vizsgáltak, rangsoroltak, amely alapján megkezdődött a társadalmi elfogadás vizsgálata.⁹

⁴ OAH-00215-0059/2011. számú, október 28-án kelt levelében

⁵ 14/5707-2/2011. számú, 2011. november 5-én kelt levelében

⁶ 25396/2011. számú, 2011. november 2-án kelt levelében

⁷ MBFH/1368-2/2011. számú, 2011. november 7-én kelt levelében

⁸ BO/0110-001/2011. számú, október 27-én kelt levelében

⁹ vö. MBFH 1368-2/2011. számon állásfoglalásunk tervezetére megküldött véleménye 2/5. o.

24. A fokozatos kiválasztás eredményeként három felszíni és három felszín alatti képződményt választottak ki előzetesen, majd figyelembe véve, hogy a mélységi geológiai elhelyezés támogatottsága volt a legnagyobb, végül a Magyar Állami Földtani Intézet (MÁFI) kijelölése alapján a Bátaapáti térségében lévő mórági gránitterület ÉK-i részén kezdődött meg a több fázisból álló földtani kutatás, amelyek célja annak megállapítása volt, hogy a paksi atomerőműben keletkezett kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok a mélységi kőzet mely részében helyezhetőek el a legbiztonságosabban.

25. Az előzetes kutatások eredményei alapján az NRHT potenciális, majd konkrét telephelye vonatkozásában a földtani kutatások két kutatási fázisban zajlottak:

1. A kutatásra kijelölt **terület jellemzésére**, a *potenciális* föld alatti *telephely*(ek) meghatározására irányulóan felszíni, kutatófúrásokkal megvalósuló földtani kutatás 2002-2004-ig (I. fázis);
2. A konkrét **telephely igazolására**: a konkrét, földtani szempontból alkalmas *földalatti kiválasztott telephely* meghatározására irányulóan a felszín alatt, a gránittestben két lejtőszakna kihajtásával, bányászati módszerekkel megvalósuló kutatás 2004-2007-ig (II. fázis).

I. földtani kutatási fázis

26. A terület jellemzésére irányulóan 2002-2003-ig tartó, felszíni módszerekkel végzett I. fázis a Magyar Geológiai Szolgálat Dél-dunántúli Területi Hivatala (továbbiakban: MGSZ) határozatával¹⁰ jóváhagyott kutatási terv alapján kezdődött. Az elvégzett kutatás eredményei alapján a megkutatott terület földtani, geomorfológiai, tektonikai, földtani fejlődéstörténeti, vízföldtani, geotechnikai és kőzetmechanikai tulajdonságait, jellemzőit a jogszabályokban előírt szempontok szerint tartalmazó kutatási zárójelentést az MGSZ hagyta jóvá.

27. A jóváhagyó határozat¹¹ az NRHT földalatti létesítményeinek potenciális telephelye szempontjából a megkutatott terület földtani alkalmasságát mondta ki, ugyanakkor előírta a konkrét telephely kiválasztásának és földtani alkalmasságának igazolására irányuló újabb földtani kutatási szakasz szükségességét, amelyek célja a potenciális telephelyen belül a hulladékok végleges elhelyezésére alkalmas konkrét kőzettérfogatok, az NRHT kiválasztott telephelye földtani adottságainak vizsgálata.

II. földtani kutatási fázis

28. Az első szakaszt lezáró határozatban előírt, 2004-2007-ig tartó második kutatási fázist – sajátos módon – *ugyanarra a területre egyszerre két különböző céllal megadott engedély* előzte meg:

a) az MGSZ által megadott földtani kutatási engedély, amely az NRHT létesítésére irányulóan az RHK Kht. által benyújtott földtani kutatási tervet hagyta jóvá (továbbiakban: **földtani kutatási engedély**)¹²;

¹⁰ MGSZ 150/35/2002. számú határozat, 2002. április 30.

¹¹ MGSZ 446/46/2003. számú határozat, 2003. december 3.

¹² MGSZ 241/33/2004. számú határozat, 2004. július 30.

b) a Pécsi Bányakapitányság (továbbiakban: Bányakapitányság) által a Mecsekérc Rt. részére az ásványi nyersanyagok bányászatára irányuló felszín alatti kutatásra szóló kutatási műszaki üzemi tervet jóváhagyó határozattal megadott engedély (továbbiakban: **bányászati célú kutatási engedély**)¹³.

29. A második, felszín alatti kutatási fázis során a mélységi lejtősaknák kihajtása nem a földtani kutatási engedély, hanem a b) pont szerinti bányászati célú kutatási engedély keretében valósult meg. A **Mecsekérc Rt.** a földtani kutatási engedélyhez készült tervekkel megegyező tervek szerinti **felszín alatti lejtősaknák kihajtását** a Bányakapitányság által jóváhagyott ásványi nyersanyagkutatási műszaki üzemi terv keretében megadott **bányászati létesítési engedély alapján végezte.**

30. Az ásványi nyersanyagok bányászhatóságának vizsgálatára irányuló kutatás – sajátos módon – így végül a földalatti közettestbe több mint 1700 m hosszan benyúló, a radioaktív hulladékot tartalmazó konténerek beszállítására alkalmas módon méretezett, két földalatti lejtősakna eredetileg az NRHT céljaira készült terveknek megfelelő kihajtásával valósult meg.

31. Lényeges megemlítenünk, hogy a kutatási folyamat idején a földalatti lejtősaknákra a bányahatóság által megadott létesítési engedély¹⁴ módosítását a Bányakapitányság két alkalommal határozatban engedélyezte¹⁵.

32. A lejtősaknák létesítési engedélye harmadik módosítását a Mecsekérc Rt.-nek a lejtősaknák eredeti tervekben meghatározott talpponti koordinátáinak módosításáról, nyomvonalának megváltoztatásáról, végpontjainak áthelyezéséről szóló bejelentése alapján¹⁶ 2007. október 20-án kelt nyilatkozatával¹⁷ vette tudomásul Bányakapitányság, ebben a harmadik esetben létesítési engedély módosításáról szóló határozathozatalt mellőzte.

33. A lejtősaknák kialakítására így végül az eredeti terv és az annak alapján megadott létesítési engedély harmadik módosításáról szóló bejelentés szerint, a harmadik alkalommal módosított terveknek megfelelően került sor.¹⁸

Az ásványi nyersanyagkutatás felhagyása és lezárása

¹³ PB 5282/2004/2. számú határozatával 2004. szeptember 21-én jóváhagyott kutatási MŰT, valamint ennek keretében a lejtősaknák létesítésére szóló PB 8660/2005/1. számú határozatával megadott engedély

¹⁴ A lejtősaknák létesítésére szóló PB 8660/2005/1. számú határozatával megadott engedély

¹⁵ PB 8500/2005/1. számú határozat (2005. november 24.); valamint a PB 156/5/2007. számú határozat (2007. március 7.)

¹⁶ A Mecsekérc bejelentésében rögzítette, hogy „A nyersanyagkutatás során kialakított feltáró vágatok felhagyási módjaként, a más célú hasznosítás lehetőségével élve – és azok alkalmassá nyilvánítása után – a kutató lejtősaknák felhasználhatók lehetnek a hulladéktároló létesítmény szállítási útvonalaként. Ezért **a nyomvonal módosításnál figyelembe vettük az RHK Kht tervezési szempontjait is** az alapvető nyersanyagkutatási célok, igények megtartása mellett.”

¹⁷ PB 6117/2/2007. számú nyilatkozat. A nyilatkozatban a Bányakapitányság az alábbiakat rögzítette: „A Pécsi Bányakapitányság a kérelem felülvizsgálata során megállapította, hogy a kérelemben leírt módosítás nem változtatja meg a létesítmény rendeltetési célra való alkalmasságát, annak biztonsági szintje nem csökken, hanem emelkedik a változtatással. A létesítmény befogadó vagy teljesítő képessége nem változik, annak **geometriai paraméterei szintén nem kedvezőtlenül változnak**, a nyomvonalváltozás következtében nem válik szükségessé új ügyfél, szakhatóság, közmű-üzemeltető bevonása, valamint nem változik a biztonsági övezet mértéke.”

¹⁸ Az RHK Kht. részére utóbb átadott lejtősaknák véglegesen kialakított vágathossza: K-i 1723,5 m és a Ny-i 1772,5 m.

34. Az NRHT egységes, a felszíni és a felszín alatti létesítmények létesítési engedélykérelme benyújtását követően szükségessé vált okok miatt a Mecsekérc Rt. kérelmére a Bányakapitányság 2008. február 4-én jóváhagyta¹⁹ „Az „Üveghuta” megnevezésű kutatási területen levő kutató lejtősaknak és tartozékainak felhagyására” vonatkozó műszaki üzemi tervet.²⁰

35. Az „Üveghuta” megnevezésű kutatási területen lévő kutató lejtősaknak és tartozékainak felhagyása, más célú hasznosítása tárgyában a Pécsi Bányakapitányság 2008. szeptember 8-án hozott határozatot²¹, amely rögzítette az ásványi nyersanyag kutatás céljából létesített lejtősaknak a bányahatósági nyilvántartásból való kivezetését, valamint más célú hasznosítását és átadását RHK Kht. részére, az NRHT céljaira. Ezzel vált befejezetté a lejtősaknak kihajtásával megvalósuló ásványi nyersanyagkutatás folyamata.

36. Az MBFH állásfoglalásunk tervezetére küldött véleményében²² arról tájékoztatta Irodánkat, hogy az ásványi nyersanyag kutatási zárójelentést a bányakapitányság 2009. október 13-án 5213/2/2009. számú határozatával hagyta jóvá.²³

Az NRHT létesítésével összefüggő földtani kutatási fázis befejezetlensége

37. A bányászati kutatással párhuzamosan engedélyezett, az NRHT telephelyének igazolására irányuló földtani kutatási folyamat azonban mindeközben megvalósulatlan, eredményét tekintve lezáratlan maradt. Ezt támasztja alá, hogy a Bányakapitányság 2010. augusztus 18-án – a kutatásra vonatkozó, utólagos dokumentumok megküldése mellett – arról tájékoztatta Irodánkat, hogy „A felszín alatti földtani kutatási tervek, valamint a kutatásokat lezáró földtani kutatási zárójelentés jóváhagyása folyamatban van, így e tárgyban jóváhagyó határozatot a Pécsi Bányakapitányság még nem hozott.”²⁴ Utólagos, 2011. május 30-án történt megkeresésünkre ugyancsak azt a tájékoztatást kaptuk, hogy a kutatási zárójelentést jóváhagyó közigazgatási eljárás a Bányakapitányságon folyamatban van.

38. Az MBFH állásfoglalásunk tervezetére küldött véleményében²⁵ arról tájékoztatta Irodánkat, hogy az állásfoglalás-tervezet megküldésével egyidejűleg a pécsi bányakapitányság a felszín alatti földtani kutatás RHK Kft. által 2008. augusztus 15-én benyújtott kutatási zárójelentését PBK/4634/5/2010. számú határozattal 2011. szeptember 12-én hagyta jóvá, amely 2011. szeptember 30-án jogerőre emelkedett. Tájékoztatásához mellékelve megküldte a határozat másolatát, amelynek elemzését az állásfoglalás jogi értékelés című részében végezzük el.

B./ A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére irányuló környezeti hatásvizsgálati eljárás (KHV)

¹⁹ PB 55/10/2008. számú határozat

²⁰ PB 7110/1/2007. ikt.számon

²¹ PB 4418/23/2008. számú határozat

²² MBFH/1368-2/2011.

²³ A határozat 2009. november 6-i jogerőre emelkedésével az ásványi nyersanyag kutatás folyamata a 203/1998. (XII. 19.) Kormányrendelet (Bvhr.) 8. § (1) bekezdésének megfelelő kutatási zárójelentés jóváhagyásával befejezetté vált.

²⁴ PB 3488/2/2010.

²⁵ MBFH/1368-2/2011.

39. Az általunk vizsgált folyamatban a környezeti hatástanulmány 2007. január 7-én történt benyújtására és a KHV lefolytatására, majd az első fokú környezetvédelmi engedély 2007. május 15-i megadására, majd a másodfokú hatóság döntése szerinti 2007. október 5-i jogerőre emelkedésére – sajátosan – átmeneti időszakban került sor:

1. A felszín alatti, lejtősaknák kihajtásával megvalósuló földtani kutatás befejezését megelőzően, a lejtősaknák létesítése közben.
2. Az NRHT felszíni, három épületből álló technológiai létesítményeire az építéshatósági engedély iránti kérelem benyújtását (2006. december 12.), majd az építési engedély 2007. január 30-ai megadását követően. A felszíni létesítmények kivitelezése az építési engedély alapján a környezetvédelmi engedély jogerőre emelkedését (2007. október 5.) megelőzően, 2007. augusztus 8-án megkezdődött.

Előzetes vizsgálat

40. A Felügyelőség a benyújtott kérelem és az előzetes környezeti tanulmány alapján a tevékenységre 2006. január 18-án kelt határozatában²⁶ környezeti hatásvizsgálat lefolytatását és környezeti hatástanulmány benyújtását írta elő.

Első fokú környezetvédelmi engedély

41. A Felügyelőség 2007. május 15-én kelt határozatával adta meg a környezetvédelmi engedélyt²⁷ a „Bátaapáti, kis- és közepes radioaktivitású atomerőművi hulladék végleges elhelyezésére alkalmas földalatti tároló” és kapcsolódó felszíni létesítményei létesítésére és működtetésére.

41. A környezetvédelmi engedély 2.01. pontja a végleges lerakó tárolókapacitását az **elhelyezendő hulladékmennyiség alapján összesen 40.000 m³-ben határozza meg**, valamint a lerakóban elhelyezhető, keletkező hulladékok fajtankénti mennyiségeire vonatkozó adatokat tartalmazza az engedély e pontja:

Szilárd hulladékok: az erőmű területén zsákos, vagy hordós formában gyűjtött vegyes szilárd hulladék kb. 350 m³/év, elhasznált légszűrő 20 m³/év, tartályiszap kb. 5 m³/év mennyiségben, a *folyékony hulladékok* közül pedig radioaktív hulladékvizek bepárolt sűrítmenyei, bepárlási maradványok keletkező, kb. 250 m³/év, ioncserélő gyanták lazítására, átmosására és regenerálására szolgáló oldatok, kb. 200 m³/év, elhasznált dekontamináló oldatok 5 m³/év, bepárló berendezések periodikus tisztításából keletkező savazó oldatok 15 m³/év mennyiségben helyezhetőek el.

43. A környezetvédelmi engedély 2.02. pontja tartalmazza a lerakható hulladék összaktivitás-készletét izotóponkénti bontásban, táblázatos formában, a normál üzemi és az üzemzavari aktivitásadatok súlyozott összegéből származtatva, konzervatív biztonsági tartalékkal számítva, amely táblázat a környezeti hatástanulmány 2012. január 1-i referencia időponttal az 1.2.-2. „Üzemzavari hulladékok mennyisége és aktivitáskészlete” című, valamint az 1.2.-3. „Normál üzemi hulladékok aktivitáskészlete az erőmű 30 éves üzemidejének végén” című táblázat aktivitásadatainak súlyozott összegéből származtatott 1.2.-4. „A biztonsági elemzésben használt, konzervatív biztonsági tartalékot tartalmazó összaktivitás-készlet” című táblázat adatait tartalmazza, azzal egyezik meg.

²⁶ KDT KTVF: 20443/05. számú határozat

²⁷ KDT KTVF: 337/2007. számú határozat, ikt. sz.: 37278/2007.

44. Az engedély **2.03. pontja** határozza meg a Nemzeti Radioaktív hulladék-tároló célját szolgáló **felszíni létesítményeket**, ezek: **1. a központi épület, 2. a betonkonténer előregyártó üzem**, amelyben a kis és közepes aktivitású hulladékok felszín alatti elhelyezésére alkalmas vasbeton konténerek előgyártása valósul meg, **3. az ellenőrzött zónához tartozó technológiai épület**, amelyben az atomerőműből beszállított és átmenetileg tárolt 200 és 400 l-es hordók vasbeton konténerbe való elhelyezése, térkitöltő anyaggal való kitöltése és lezárása valósul meg, továbbá 4. a segédlétesítmények és rendszerek.

45. Az engedély **2.05. pontja** állapítja meg a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére irányuló **hulladékkezelési technológiát**: egyebek mellett a hulladécsomagok átmeneti tárolását és konténerbe történő elhelyezésével megvalósuló kondicionálását azok mélységi tárolókamrákban történő végleges elhelyezését megelőzően. Ugyancsak ebben a pontban rendelkezik a határozat a telephelyen keletkezett radioaktív hulladékok kezeléséről.²⁸

46. A környezetvédelmi engedély 3.00 pontja tartalmazza a levegőtisztaság-védelmi, a felszíni- és felszín alatti vízvédelmi, a hulladékgazdálkodási, a zaj- és rezgésvédelmi, továbbá a táj- és természetvédelmi előírásokat. A 4.00 pont pedig a szakhatóságok előírásait tartalmazza.

Másodfokú környezetvédelmi engedély

47. Az Energia Klub Környezetvédelmi Egyesület által benyújtott fellebbezés alapján indult másodfokú eljárásában az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség (OKTVF) **a rendelkező rész 2.00. pontjának helyrajzi számokra vonatkozó rendelkezésének megváltoztatása mellett az első fokú határozatot 2007. október 5-én kelt határozatával²⁹ helybenhagyta.**

48. A másodfokú döntés szerint az NRHT föld alatti és felszíni létesítményeinek helye: Bataapáti 0112/2, **0114/3, 0114/4, 0114/5**, 0115, 0119/1, 0119/2, 0119/3, 0120, **0123/3, 0123/4**, 0124/11 hrsz. (az eredeti kv. engedélyben nem szereplő hrsz-ek **vastagított**, a meglévő, de megváltoztatott hrsz-ek *kurzív* betűkkel szedve. Kikerültek a létesítési területből a 0114/1. és a 0123/2. hrsz-ű ingatlanok).

Az OAH szakhatósági állásfoglalásai a környezeti hatásvizsgálati eljárás egyes szakaszaiban

a) Az előzetes eljárásban adott OAH szakhatósági állásfoglalás

49. A környezeti hatástanulmány benyújtását előíró határozat 3.2. pontja tartalmazza az OAH szakhatósági állásfoglalásában³⁰ foglalt előírásokat, amelyek szerint „1. A

²⁸ Feltételesen szennyezett folyékony radioaktív hulladék (..) keletkezhet: 1. a technológiai épületben lévő laborokban, a hulladékfeldolgozó helyiségekben, a rakodótérben és a helyi szennyezettség-mentesítésből adódóan, 2. a felszín alatti tárolókamrákban, 3. az udvartér ellenőrzött zónájában. A technológiai épület padló összefolyóiba kerülnek összegyűjtésre. A tartályokban lévő folyadék fajlagos aktivitását ellenőrizni kell és ha ez lehetséges, akkor a folyadékokat a telephely csatornájába kell kiüríteni, egyéb esetben cementezéssel hordókban meg kell szilárdítani, és minősítés, dokumentálás után a földalatti tárolókamrákban kerül elhelyezésre.

²⁹ OKTVF 14/03906/34/2007. számú határozata

³⁰ OAH0 8212/2005-AL. számú szakhatósági állásfoglalás, 2005. október 12.

tárolóban elhelyezni kívánt kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékokra vonatkozóan ki kell dolgozni a radioaktív hulladékok átvételi követelményeit (HÁK), továbbá a HÁK teljesülésének ellenőrzési rendszerét. E követelményeknek a környezeti engedélyt megalapozó dokumentációkban is meg kell jelenniük. 2. A hulladékcsomagokban lévő hasadóanyagok mennyiségét a kritikusság megelőzése céljából korlátozni kell.”

50. Az OAH szakhatósági állásfoglalásának fenti előírását azzal indokolta, hogy „az előzetes környezeti tanulmány a dokumentáció egészéhez képest igen kis terjedelemben foglalkozik a végleges tárolóba kerülő radioaktív hulladékok bemutatásával. Nincs átfogó összefoglalás arra vonatkozóan, hogy 1. az erőmű üzemeltetése során felhalmozódó sugárzó anyagok mekkora hányada esik a kis- illetve a közepes aktivitású hulladékok kategóriájába; 2. a kategorizálás milyen ellenőrző vizsgálat alapján történt (dózisteljesítmény-mérés, reprezentatív mintavétel, vagy már a 47/2003. (VIII. 8.) EszCsM rendelet szerinti minősítés); 3. milyen műszaki és adminisztratív intézkedések történtek annak érdekében, hogy az erőműben keletkezett hulladékcsomagok biztonságosan elszállíthatók és a potenciális végleges tárolóban tárolhatóak legyenek.”

b) az első fokú környezetvédelmi engedélyben adott szakhatósági állásfoglalás

51. Az OAH az engedély 4.02. pontjában előírta, hogy „4.02.1. A radioaktív hulladékok átvételi kritériumait (HÁK) ki kell dolgozni és egy közös nyilatkozattal ki kell egészíteni, miszerint a hulladék előállító és az azt befogadó felek kijelentik, hogy az átvételi kritériumrendszerben leírtakat elfogadják és betartják. 4.02.2. Az átvételi kritériumokat a felszíni technológiai épületben történő ideiglenes tárolásra és a földalatti vágatokban megvalósuló végleges elhelyezésre egyaránt érvényesnek kell tekinteni, és betartásukat megfelelő minőségbiztosítási és ellenőrzési programmal kell biztosítani.” Az előírás határidejét az OAH a határozat jogerőre emelkedését követő 15 napon belüli időben határozta meg.

c) a másodfokú környezetvédelmi engedélyben adott szakhatósági állásfoglalás

52. Az **OAH másodfokú eljárásban megadott szakhatósági állásfoglalásában**³¹ fenntartotta hulladék átvételi követelmények (HÁK) tekintetében az elsőfokú szakhatósági állásfoglalásában foglaltakat. Ugyanakkor a fellebbezés alapján a környezetvédelmi engedély szempontjából **adminisztratív kérdésnek minősítette a HÁK dokumentáció kidolgozásának, valamint a hulladék előállítója és befogadója részéről a HÁK elfogadásáról és betartásáról szóló megegyezést**, mert – a másodfokú szakhatósági álláspontja szerint – „A radioaktív hulladékok átvételi követelményei a Paksi Atomerőmű kis- és közepes aktivitású hulladékaira vonatkozóan a Bataapáti területén tervezett felszín alatti tároló tervei alapján” című az ÁNTSZ Tolna Megyei Intézete által 2006. február 27-én elvi hozzájárulással elfogadott P124050/0003B. számú dokumentum, illetve az erre vonatkozóan 2006. február 3-án 1000-120/2006. számon az RHK Kht-tól az OAH részére megküldött elfogadó nyilatkozat révén **tartalmi-szakmai szempontból teljesült ez a kritérium.**

A környezetvédelmi engedély módosítása

53. A felszínen a módosított építési engedély alapján megépült technológiai épületben az átmeneti tárolás megkezdéséhez és folytatásához megadott üzembehelyezési engedély

³¹ OAH 06003/2007-AL. számú szakhatósági állásfoglalása

megadását követően az engedélyes RHK Kft. 2008. október 2-án kérelmet nyújtott be³² a Felügyelőségnek a környezetvédelmi engedély módosítása iránt, az üzemeltetési engedélyben szereplő izotóptáblázat kijavítására irányulóan az ÁNTSZ-hez benyújtott kérelme előterjesztésével egyidejűleg (ld. az Üzemeltetési (használatbavételi) engedélyezés c. fejezetben).

54. A környezetvédelmi engedély módosítására irányuló kérelem szerint: „a határozat 2.02. pontja szerint a lerakható hulladék összaktivitás készlete (normál üzemi és az üzemzavari aktivitásadatok súlyozott összegéből származtatva konzervatív biztonsági tartalékkal számítva) a környezeti hatástanulmányban szereplő, az atomerőmű 30 éves üzemidejére vonatkozó prognózisból származtatott, a 2004-es biztonsági elemzés kiinduló adataként került rögzítésre. Az így rögzített elhelyezhető összaktivitáskészlet nincs összhangban a vonatkozó hazai szabályozás követelményeivel és fogalmaival”.

55. A kérelem alapján a Felügyelőség megkereste a szakhatóságokat, amelyek közül az ÁNTSZ szakhatósági állásfoglalásában³³ a környezetvédelmi engedély módosításához nem járult hozzá.³⁴

56. A Felügyelőség a nemleges szakhatósági állásfoglalást követően tájékoztatta az ÁNTSZ SD-t a környezetvédelmi engedély ügyfél kérelmére történő módosításának lehetőségeinek jogszabályi háttéréről, és ezzel egyidejűleg újílag kérte az ÁNTSZ nyilatkozatát arra nézve, hogy fenntartja-e a szakhatósági állásfoglalását.

57. A tájékoztatás alapján az ÁNTSZ végül szakhatósági állásfoglalásában³⁵ a környezetvédelmi engedély módosításához – feltétellel³⁶ – hozzájárult.

58. Fentiek alapján a Felügyelőség a **környezetvédelmi engedélyt 2009. január 15-én kelt határozatával³⁷ módosította**, és az alaphatározat 2.02. pontjában az eredeti, a lerakható hulladék összaktivitás-készletére vonatkozó, **a hulladék radiológiai jellemzőire vonatkozó izotóp-táblázat helyébe** – az OAH szakhatósági állásfoglalásában³⁸ foglalt javaslat alapján – az alábbi rendelkezést helyezte: **„A lerakható hulladék összaktivitás készletét az engedélyezési dokumentációk részeként kötelezően elkészítendő és benyújtandó hulladék átvételi követelmények rögzítik.”**

A környezeti hatásvizsgálat természetvédelmi vonatkozásai

³² 3000-2862/08. iktatószám

³³ ÁNTSZ SD 4997-2/2008. számú szakhatósági áf.

³⁴ Az ÁNTSZ SD szakhatósági döntésének indokolása szerint a korábbi eljárások során az RHK Kft. nem élt a Ket-ben biztosított jogorvoslati lehetőségekkel a jogszabály biztosította határidőn belül, valamint a Ket. 114-122. §-ában foglalt, hivatalból lefolytatható döntésmódosítási lehetőségek vizsgálata az ügygazda hatóságot illetik. Ezért noha az ÁNTSZ SD az ügy sugáregészségügyi szakmai részét illetően egyetért az ügyfélnek a kérelemben előterjesztett indokaival, és kérésének jogosságával a 2.02. pont megváltoztatásáról, azt csak egy megismételt eljárás keretében tartja megvalósíthatónak és támogathatónak.

³⁵ ÁNTSZ SD 4997-4/2008. számú szakhatósági áf.

³⁶ „A lerakható radioaktív hulladék összaktivitás készletét az engedélyezési dokumentációk részeként kötelezően elkészítendő és benyújtandó hulladék átvételi követelményekben kell rögzíteni. Az összaktivitás készlet a Bataapátiban létesülő kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladék-tároló projektjéhez kapcsolódó egyes közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló 257/2006. (XII. 15.) Kormányrendelet által megjelölt eljárás során kerül elfogadásra.”

³⁷ KDT KTVF: 24238/2008. ügyszámú, 3434/2009. ikt.számú határozat

³⁸ OAH-01729-0002/2008-AL számú szakhatóság áf.

59. Az NRHT létesítésének tervei szerint az NRHT kutatási területe tervezett telephelye közvetlenül határos, illetve a felszín alatti létesítmények területe egybeesik a Geresdi-dombvidékkel, amely az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet (NATURA Kr.) 7. számú melléklete szerint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság területén a **Geresdi-dombvidék HUDD20012 számon kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület**.

60. A terület NATURA 2000-ként való kijelölése tehát a NATURA Kr. hatálybalépésével kezdődően, vagyis 2004. október 16-tól megtörtént, a hrsz-ek katalógusát rögzítő 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet (KvVMr.) pedig 2006. december 16-án lépett hatályba.³⁹ Tekintve, hogy a NATURA 2000 kijelölés, illetve a konkrét természetvédelmi rendeltetéshez kapcsolódó védelem hrsz-ok szerinti jogszabályban foglalt megállapítása a környezeti hatásvizsgálat lefolytatását megelőzően megtörtént, kiemelt fontosságú a környezeti hatásvizsgálat természetvédelmi kérdéseinek részletesebb feltárása és elemzése.

61. Arra való tekintettel, hogy az NRHT felszín alatti létesítményeinek kivitelezése vizsgálatunk ideje alatt még nem kezdődött meg, a NATURA 2000 védettség szempontjából a KvVMr.-ben foglalt helyrajzi számokat pontosító, 2010. május 28-án hatályba lépett, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletben (KvVMr. II.) foglalt helyrajzi számokat tekintjük irányadónak.

62. A KvVMr. II. 1. számú melléklete 4. pontjában a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területén kijelölt kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területek között 4.11. alpontban a Geresdi-dombvidék HUDD20012 számon kijelölt területén a 4.11.1. alatti Bataapáti ingatlanok helyrajzi számai közül a következők NATURA 2000 területek:

- Az NRHT **felszíni létesítményeinek** helyéül szolgáló ingatlanok közül: a 0112/2 és a 0114/5. hrsz-ú ingatlanok;
- Az NRHT **felszín alatti létesítményeinek** helyéül szolgáló ingatlanok közül: a 094, 0106/2, 0107, 0114/1, 0114/2, 0121, 0189/2. hrsz-ú ingatlanok.

63. Amint azt a környezeti hatástanulmány is tartalmazza, a felszíni létesítmények elhelyezésére szolgáló 0114 hrsz.-ú ingatlant érintő telekalakítási engedély megadása is a NATURA 2000-es kijelölésre tekintettel, kompromisszumos megoldásként történt.⁴⁰

³⁹ vö. KHT 7. sz. Melléklet 7. oldal lábjegyzet. Az NRHT felszíni és felszín alatti létesítményeinek a létesítési engedélyben teljes körűen meghatározott helye szerinti ingatlanok helyrajzi számai egybeesnek, vagy közvetlenül határosak (0114/1 hrsz.) a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területén a Geresdi-dombvidék HUDD20012 számon kijelölt kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területek szerinti ingatlanok egyes helyrajzi számaival. A KvVMr. 1. melléklete szerint a felszín alatti létesítmények létesítési helye szerinti 094, 0106/2, 0107, 0121 hrsz-ú ingatlanok NATURA 2000 területek. Bonyhád Város Jegyzőjének állásfoglalásunk tervezetére 305-14/2011/02. számon megküldött véleményében megfogalmazta, hogy „A felszíni épületek építési engedélyének kiadása időpontjában (2007. január 30.) a létesítéssel érintett Bataapáti külterület 0112/2, 0114/1, 0115, 0119, 0120, 0123/2, 0124/11 hrsz-ú ingatlanok, és a használatbavételi engedély kiadásának időpontjában (2008. július 18.) telkealakítások során kialakult 0112/2. hrsz-ú ingatlan nem tartozott az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet hatálya alá.”

⁴⁰ vö. a bonyhádi jegyző 2003. január 3-án kelt 9095-2/2002. számú határozatával megadott telekalakítási engedéllyel, amely szerint a 0114. helyrajzi számú 86 ha 1163 m² területű gyeplő, erdő és szántó művelési ágú ingatlan a változás után: 0114/1. helyrajzi számú 5 ha 9954 m² területű gyeplő és erdő, valamint 0114/2. helyrajzi számú 80 ha 1209 m² területű erdő és szántó művelési ágú ingatlan alakult ki. illetve a bonyhádi jegyző 2005.

64. A környezeti hatástanulmány a területek NATURA 2000 védettségével kapcsolatosan önálló, a környezeti hatások jelentős voltát értékelő munkarészt nem tartalmaz. A mellékletek között a 7. számú, a környezeti hatástanulmány benyújtását előíró határozat 2.5. pontjához elkészített „Természet- és zöldfelületvédelem” című mellékletben azonban található az élővilág és a természetvédelem körében olyan utalásokat, amelyek közvetlen összefüggésben vannak a terület NATURA 2000-es védettségével. A 7. melléklet 1. ábráján rögzíti a telephely és a NATURA 2000 területek viszonyát azzal a megállapítással, hogy „a tervezett felszíni létesítmények nem érintik a NATURA 2000-es területeket, de a felszín alatti telephely ezek alá kerül telepítésre.”

65. A környezeti hatástanulmány előbbi mellett a II. kötetének 5. „A tervezett tevékenység hatásainak bemutatása” című fejezetében az 5.2. Hagyományos környezeti hatások körében az 5.2.4. Élővilág - életközösségek című alfejezete tartalmaz még olyan megállapításokat, amelyek a NATURA 2000 védettség szempontjából relevánsak lehetnek a vízi élővilág, a szárazföldi növény- és állatvilág várható változásairól egyaránt az építési és az üzemeltetési szakaszra vonatkozóan.

66. A környezeti hatástanulmány ezen részeiben foglalt megállapítások szerint a *kutatási-építési szakasz* a NATURA 2000 területre vonatkozóan „a területfoglalás hatása az élővilág egyes populációi szempontjából **megszüntető**, az ex lege érintett természeti érték, a forrás és az élővilág egésze szempontjából pedig **terhelő**.”

Az üzemeltetési szakaszban „a depressziós modellezés szerint a Cserdülői-völgy déli és keleti ágának felsőbb szakaszain és a Nagymórágnyi-völgy déli ágának felsőbb szakaszán 2-4 méteres talajvízszint-süllyedés is bekövetkezhet. **Mivel ezen a területeken vízfűgő társulások is előfordulnak, ezért itt jelentős változásokat prognosztizálunk.** A völgytalpi – a térségben általában jelentős értéket képviselő – növénytársulásoknál hosszú távon ez a hatás is **terhelő-károsító** lehet. **Mértéke azonban jelenleg még nem megbecsülhető, tehát monitorozása elengedhetetlen.**”

C./ Településrendezés, valamint az építésügyi és a létesítési engedélyezés

67. Bábaapáti Község Önkormányzatának Képviselőtestülete 2002. november 8-i ülésén fogadta el a Bábaapáti Község helyi építési szabályzatáról szóló 5/2002. (XI. 8.) Kt. rendeletet, amely „különleges kutatási terület” övezetekbe sorolta az NRHT felszíni és felszín alatti létesítésével összefüggő ingatlanok területét. **(korábbi HÉSZ)**

68. 2007. január 30-án az **NRHT három felszíni létesítménye: a központi épület, a betonkonténer gyártó üzem és a technológiai épület** tekintetében **építési engedélyt**⁴¹ adott a bonyhádi jegyző.

február 20-án a 1132-2/2005. számú határozatával a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet kérelme alapján adott a 0114/1. hrsz-ú ingatlan, ugyanakkor a 1133/2005. számú határozattal pedig a 0119 hrsz-ú ingatlan tekintetében építési célú telekalakítási engedélyt

⁴¹ 176-11/2007. számú határozat

69. A bonyhádi jegyző által megadott építési engedély kiadásához a Felügyelőség 2007. január 15-én megadott szakhatósági állásfoglalásában⁴² hozzájárult.

70. Arra való tekintettel, hogy a Beruházó RHK Kht. a kutatásokat megelőző hatósági egyeztetés során nem kívánt a kutatásokhoz kapcsolódó meddőhányót létesíteni⁴³, kérelme alapján bonyhádi jegyző 2007. július 26-án kelt határozatával⁴⁴ **építési engedélyt** adott az NRHT-hoz kapcsolódó, valamint a felszín alatti ásványi nyersanyagkutatás során a lejtősaknák kihajtása miatt, és a majdani NRHT tárolóterek létesítéséhez szükséges, a bányászati hulladék és a visszatömedékeléshez szükséges közetzúzalék elhelyezésére szolgáló **közetdepónia létesítésére**, amely 2007. augusztus 23-án emelkedett jogerőre.⁴⁵

71. A közetdepónia létesítésére irányuló építési engedély megadásához a Felügyelőség szakhatósági állásfoglalásában⁴⁶ 2007. március 22-én hozzájárult.

72. Bátaapáti Község Önkormányzatának Képviselőtestülete 2007. április 12-i ülésén fogadta el a **30/2007. (IV. 12.) Kt határozattal Bátaapáti község településszerkezeti tervét (TSZT). Ezt követően** a 2007. április 16-i képviselő-testületi ülés a **8/2007. (IV. 16.) Kt rendelettel** az addig különleges *kutatási terület* övezeti besorolású területek vonatkozásában módosította HÉSZ-t, megteremtve a „Krh jelű különleges építési övezet, kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladéktároló felszíni technológiai telephelye”, valamint a „Ka jelű különleges építési övezet a felszín alatti tárolókhoz tartozó függőleges aknák területe” övezeteket. **(HÉSZ-mód.)**

73. Az NRHT felszíni épületeinek építési-kivitelezési munkálatait a Vegyépszer Zrt 2007. augusztus 8-án kezdte meg.

74. Az RHK Kht. létesítési engedélye iránti kérelmét 2007. október 31-én nyújtotta be az ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézetének Sugárvédelmi Decentrumához (továbbiakban: ÁNTSZ SD). A kérelemhez benyújtotta a Létesítést Megelőző Biztonsági Jelentést (LMBJ), a műszaki terv dokumentációt, a hulladék átvételi követelményeket (HÁK), a sugárbiztonsággal kapcsolatos dokumentumokat, valamint a jogerős környezetvédelmi, az építési és vízjogi engedélyeket.

75. Az eljárást azonban az ÁNTSZ SD felfüggesztette, mivel a szakhatóságként eljáró Bányakapitányság megállapította, hogy a „Radioaktív-hulladéktároló létesítését kizáró ok áll fenn, mert a Mecsekérc Zrt. 2009. május 29-ig terjedő időszakra érvényes kutatási és létesítési engedéllyel rendelkezik az „Üveghuta” megnevezésű területen folytatandó agyag-, agyagmárga-, bazalt-, gránit-, márga-, homok-, homokkő-, kavics- és radioaktív érc kutatására, mely engedély birtokában bányászati célú üregkialakítás folyik jelenleg is, a leendő nukleáris tevékenység geomechanikai hatásterületén belül.”⁴⁷

⁴² KDT KTVF 25898/2006. ügyszámú, 2830/2007. iktatószámú szakhatósági állásfoglalása

⁴³ MBFH/1368-2/2011. számon állásfoglalásunk tervezetére megküldött véleménye 3/5. o.

⁴⁴ Az RHK Kht. 2007. február 5-én benyújtott kérelme alapján, 1775-23/2007. számú határozat. A közetdepónia Bátaapáti „Hilda-völgy” külterület 0124/3, 0124/4, **0124/6, 0124/8** hrsz.-ú ingatlanok létesül. A **kiemelt hrsz-ek** nem szerepelnek a másodfokú környezetvédelmi engedély szerinti létesítési terület részeként.

⁴⁵ Az RHK Kft. állásfoglalásunk tervezetére adott BO/0110-001/2011. számú véleményében ehhez kapcsolódóan fogalmazta meg, hogy „A földalatti térrész kialakítása során kikerülő anyag elhelyezését meg kellett oldani és mivel a tároló építési területén kívül tudtuk csak elhelyezni a közetet, így külön építési engedélyt kért a társaság a tárolásra. A depónia meg fog szünni, és útépitéseknél kerül elsősorban felhasználásra, így a beruházás költségeit is csökkenteni tudjuk.”

⁴⁶ KDT KTVF 4228/2007. ügyszámú, 22421/2007. iktatószámú szakhatósági hozzájárulása

⁴⁷ Id. 62/1997. (XI.26.) IKIM rendelet 5. melléklet 2. pontja

76. A kutatás-létesítés folyamatának sajátos ellentmondása mutatkozott meg ebben az eljárási mozzanatban, hiszen ahogyan azt a kutatási fejezetben bemutattuk, a felszíni kutatás lezárását követően a felszín alatti kutatóvágatok: a mórággyi gránittömbbe kb. 1700 m mélyen benyúló, lejtősaknák létesítésével megvalósuló kutatási szakasz az ásványi nyersanyagkutatási tevékenység keretében, ahhoz kapcsolódóan valósult meg, s azt önállóan a bányászati kutatási jogot szerzett Mecsekérc Rt. végezte. A radioaktív hulladéktároló létesítéséhez kapcsolódó felszín alatti földtani kutatás engedélyese az RHK Kht.⁴⁸ volt. Az NRHT létesítésére irányuló első, *felszíni* földtani kutatás céljára létrehozott konzorcium, a Bátatom Kft. helyett a *felszín alatti* földtani kutatás keretében tervezett lejtősaknák kihajtását a konzorcium egyik tagjaként az idő közben bányászati kutatási jogot is szerzett Mecsekérc Rt. valósította meg, ezért azok a vonatkozó jogszabályi rendelkezések szerint bányászati célú mesterséges üregnek minősültek.

77. Lényeges ehhez kapcsolódóan megemlíteni még, hogy az RHK Kht. és a bányászati kutatási jog engedélyese: a Mecsekérc Rt. a felszín alatti kutatások kezdetén, 2004. október 22-én megállapodást kötött arról, hogy a Mecsekérc Rt. az ásványi nyersanyagkutatás során általa létesített lejtősaknákat, valamint a létesítés során feltárt valamennyi földtani adatot és vizsgálati eredményt térítésmentesen átadja az RHK Kht. részére.

78. A másik ehhez megemlíthető szempont, hogy a radioaktív hulladéktároló létesítésével összefüggő földtani kutatásokra érvényesen a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (IAEA) keretében létrehozott a Hulladék Kezelés Elemzését és a Technológiát Bemutató Program (Waste Management Assessment and Technology Review Program - WATRP) 2000 évi ajánlása a „design as you go” (tervezz, ahogy haladsz) elvét határozza meg. A „design as you go” elve szerint a felszín alatti, mélységi földtani kutatás folyamata alapvetően a felszíni kutatás eredményei alapján, a felszíni kutatófúrások adatai szerint megállapított tervezett nyomvonalon kezdődik meg, ám a mélységi földtani kutatás során szerzett geotechnikai információk alapján a folyamat során az eredetileg tervezett nyomvonal módosulhat. A nyomvonalnak az általunk vizsgált esetben történt három módosítását a kutatási fejezetben bemutattuk. Látni kell, hogy a felszín alatti kutatóvágatok voltaképpen a mélységi tárolóterek megközelítéséhez szükségesek, s e funkciójuk szerint szerves részei, tartozékai a radioaktív hulladék végleges elhelyezésének célját szolgáló létesítménynek. A *kialakításuk folyamata* ugyanakkor a WATRP 2000 évi ajánlásának „design as you go” elve alapján a *kutatási szakaszhoz kapcsolódik*, mert a mélységi lejtősaknák kialakítása, tényleges nyomvonala a felszín alatti földtani kutatások eredményei szerint kialakításuk folyamatában alakul, és így az eredeti terv szerinti nyomvonal módosulhat. A felszín alatti kutatások célja a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére szolgáló létesítmény konkrét telephelye tekintetében a földtani alkalmasság megállapítása, így az ezen célt szolgáló kutatóvágatok végleges,

⁴⁸1998. január 1-től az Atomtv. 40. §-ában meghatározott, a 67. § f) pontjában kapott felhatalmazás alapján a 240/1997. (XII. 8.) Kormányrendelettel létrehozott, majd ennek alapján a 2414/1997. (XII. 17.) számú Kormányhatározattal nyert felhatalmazás szerint az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) főigazgatója által alapított Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Társaság (RHK Kht.) lett a radioaktív hulladékok végleges elhelyezését, valamint az atomreaktorok kiégett üzemanyagának átmeneti és végleges elhelyezésére szolgáló tárolók létesítését, üzemeltetését, illetve a nukleáris létesítmények leszerelését (lebontását) végző, erre a célra létrehozott és kijelölt szerv. A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. tv. (Gt.) 365. § (3) bekezdése értelmében a korábban közhasznú társaságként működő társaságoknak 2009. június 30-áig át kellett alakulniuk nonprofit társasággá, vagy határozniuk kellett kizárólagos nélküli megszűnésükről. Az RHK Kht. e rendelkezésnek megfelelő átalakulását a tényállás 71. pontja rögzíti.

ténylegesen megvalósuló tervének megállapításáig a telephely pontos végső helye és helyzete nem határozható meg.⁴⁹⁵⁰

79. Ahogyan azt a kutatási fejezetben láttuk, a létesítési engedélyezési eljárás felfüggesztését követően a benyújtott **felhagyási műszaki üzemi terv bányakapitánysági határozattal való jóváhagyása után**, majd a határozat 2008. február 19-i jogerőre emelkedését követően az ÁNTSZ SD-nek megküldött értesítés alapján **a létesítési engedélyezési eljárás folytatódhatott.**

80. A létesítési eljárás folytatása idején az RHK Kht. 2008. január 7-el nonprofit Kft-vé alakult, jogutódja a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Nonprofit Kft. (RHK Kft.)

81. A lejtősaknák felhagyása idején az RHK Kft. 2008. február 8-án kérelmet nyújtott be a Pécsi Bányakapitányságnak az **„Értékelő jelentés a létesítési engedély földtani megalapozásához”** című dokumentum⁵¹ jóváhagyására, amely – a kérelem szövegét idézve – „a Nemzeti Radioaktív hulladék-tároló létesítésére benyújtott kérelmünk elbírálhatóságának feltétele.”

82. A benyújtott Értékelő jelentés 7. részében tett megállapítás szerint **„A felszín alatti földtani kutatás a 2008. májusára tervezett zárójelentés leadásával és MBFH általi jóváhagyásával zárul.”** Az értékelő jelentést jóváhagyó bányahatósági döntést a vizsgálathoz rendelkezésünkre bocsátott iratanyag nem tartalmazta.⁵²

⁴⁹ Az atomenergia alkalmazásának biztonságáról szóló 2010. évi Jelentés 7.3. fejezete a 68. oldalon rögzítette, hogy a „*vágathajtások során tapasztalt geotechnikai és vízföldtani viszonyok figyelembevételével (..) módosítani kellett a kamrák nyitópontjainak helyét, így a kiviteli terveket a tervezettnél később, 2010 közepére lehetett csak véglegesíteni. Hasonló késedelmet szenvedett az ellenőrzött zóna ellátó és üzemi rendszereinek kiviteli tervezése, részben a kamra nyitópontok kijelölésének késése, részben az előzetes műszaki tervektől való eltérések és tervezői problémák miatt.*”

⁵⁰ Ehhez a ponthoz kapcsolódóan az MBFH/1368-2/2011. számon állásfoglalásunk tervezetére megküldött véleményének 3/5. oldalán a következőket fejtette ki: „*Az MBFH alapvetően egyetért a Tervezet állásfoglalásában foglaltakkal, azzal a véleményeltéréssel, hogy nem a felszín alatti telephely alkalmasságának kimondása volt a felszín alatti kutatások célja, hiszen sehol, egyetlen határozatban sem került a telephely fogalma megosztásra felszíni, illetve felszín alatti részekre. A telephelyre egységesen került kimondásra az alkalmasság a felszíni kutatásokat követően, s csak az ezen belüli pontosítás, a radioaktív hulladékok elhelyezésére alkalmas közetterek beazonosítása és tulajdonságainak megismerése, mint cél.*

A kutatás fokozatosága fontos szempont, hiszen minden kutatási fázis egy bizonyos információ-mennyiségből von le következtetéseket a zárójelentéseiben, így a felszíni kutatás alapján kimondásra került a telephely alkalmassága. A felszín alatti kutatás a zárójelentés beadásáig megszerzett információkra támaszkodott, ez alapján beazonosításra kerültek a hulladékok elhelyezésére alkalmas közettér fogatok, de ezeken belül csak a tárolókamrák teljes kihajtását követően, az azokban elvégzett vizsgálatok eredményei figyelembevételével jelenthető ki, hogy azokba lehet-e radioaktív hulladékot elhelyezni. Gyakorlatilag a létesítés befejezését követően – akár kutatási, akár létesítményi céllal – lehet nyilatkozni az adott tárolókamrák közeteinek földtani alkalmasságáról (használatbavételi, üzemeltetési eljárás).” Ehhez kapcsolódó álláspontunkat a jogi értékelés 119-162. pontjaiban foglaljuk össze.

⁵¹ PB 1418/1/2008. számon érkezett a Bányakapitányságon

⁵² Ehhez a ponthoz kapcsolódóan az MBFH/1368-2/2011. számon állásfoglalásunk tervezetére megküldött véleményének 3/5. oldalán a következőket fejtette ki: „*A felszín alatti kutatásról készített jelentés bányahatósági jóváhagyása valóban elhúzódott, alapvetően a nagy mennyiségű kutatási anyag felülvizsgálata, illetve a zárójelentéssel kapcsolatban több alkalommal kiírt, meghosszabított teljesítési határidejű hiánypótlások miatt.*” Tartalmilag ide kapcsolódik még az állásfoglalástervezet 140. pontjához kapcsolódóan az MBFH 1368-2/2011. számú vélemény 4/5. oldalán szereplő álláspont, amely szerint: „*A felszín alatti kutatási zárójelentés elfogadásának elhúzódása alapvetően eljárásjogi szempontból aggályos, mert a nem megfelelő formában és részletességgel benyújtott kutatási zárójelentéssel kapcsolatban feltehetően az elutasításnak lett volna helye, nem pedig az elhúzódó jóváhagyási eljárásnak.*” Megjegyezzük, hogy a PBK/4634/5/2010. számú határozat alapján az eljárás megindulásának ideje 2008. augusztus 15., a határozathozatalra pedig 2011. szeptember 12-én

83. A kutatási zárójelentést jóváhagyó és a telephely földtani alkalmasságát megállapítása tekintetében hozandó határozattal kapcsolatosan az MGSZ jogutódként a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal (továbbiakban: MBFH) 2010. július 13-án megkerestük⁵³. Megkeresésünket az MBFH illetékességéből a Pécsi Bányakapitányságnak tette át.⁵⁴

84. A Bányakapitányság 2010. augusztus 18-án kelt válaszában – a kutatásra vonatkozó, utólagos dokumentumok megküldése mellett – arról tájékoztatta Irodánkat, hogy „A felszín alatti földtani kutatási tervek, valamint a kutatásokat lezáró földtani kutatási zárójelentés jóváhagyása folyamatban van, így e tárgyban jóváhagyó határozatot a Pécsi Bányakapitányság még nem hozott.”⁵⁵

85. A létesítési engedélyt a radioaktív hulladékok felszín alatti végleges elhelyezésre és annak felszíni, három épületből álló létesítményeire 2008. május 14-én adta meg az engedélyező hatóság.⁵⁶

86. A létesítési engedély megadásához a Felügyelőség 2007. december 20-án megadott szakhatósági állásfoglalásában hozzájárult.⁵⁷

87. A **létesítési engedély 3. pontja rögzíti az NRHT létesítményeinek helyét.** A 3. pont szerint az NRHT felszíni létesítményei a Bábaapáti 0112/2, 0114/3, 0114/4, 0114/5, 0115, 0119/1, 0119/2, 0119/3, 0120, 0123/3, 0123/4, 0124/11 hrsz.-ú ingatlanokon, felszín alatti létesítményei pedig a Bábaapáti **094, 0106/2, 0107, 0108, 0109, 0110, 0114/1, 0114/2, 0121, 0189/2.** hrsz.-ú ingatlanokon helyezkednek el. A létesítési engedélynek a létesítmény helyét megállapító 3. pontjában felsorolt helyrajzi számok közül kiemelt betűvel jeleztük azokat a helyrajzi számokat, amelyek a jogerős környezetvédelmi engedélyben a létesítés helyeként nem szerepelnek. Fontosnak látjuk megjegyezni, hogy a Bábaapáti 0114/1. hrsz.-ú ingatlan az első fokú környezetvédelmi engedély 2. pontjában a létesítmény helyeként szerepelt, ám a másodfokú döntéssel „lekerült a listáról”.^{58,59}

került sor, vagyis az ügyintézési határidő közel 25 hónap volt.

⁵³ JNO-115-2/2010.

⁵⁴ MBFH/1118/3/2010.

⁵⁵ PB 3488/2/2010.

⁵⁶ ÁNTSZ 230-46/2008. számú határozat, jogerős 2008. június 18-án

⁵⁷ KDV KTVF 25182/2007. ügyszámú, 89436/2007. iktatószámú szakhatósági állásfoglalása

⁵⁸ A létesítési terület pontos meghatározása jogi értelemben csak a kutatás lezárását követően lenne lehetséges, erre azonban – amint ezt bemutattuk – nem került sor. A vizsgált folyamatban a környezetvédelmi engedély 2007. október 5-én az OKTVF másodfokú határozatával emelkedett jogerőre, a lejtősaknák végleges nyomvonala a harmadik módosításról szóló bejelentésnek a Bányakapitányság által 2007. október 20-án történt jóváhagyása szerint valósult meg, ezt követően a lejtősaknák nyomvonala, talpponti koordinátái, végpontjai nem változtak, így a telephely földtani alkalmasságának megállapítása esetén a lejtősaknák ekkor elfogadott nyomvonala véglegesnek tekinthető.

⁵⁹ Ehhez a ponthoz kapcsolódóan az MBFH/1368-2/2011. számon állásfoglalásunk tervezetére megküldött véleményének 3/5. oldalán a következőket fejtette ki. „A felszíni kutatási tevékenység zárójelentését elfogadó MGSZ határozat tartalmazza az alkalmasnak nyilvánított telephely által érintett ingatlanok helyrajzi számait. Ezek nincsenek teljes fedésben a Tervezet által megadott helyrajzi számokkal.” A létesítési engedélyben az NRHT létesítési telephelyéül megállapított helyrajzi számok közül a 0114/1, 0114/2, 0121, 0189/2 hrsz.-ek az NRHT potenciális telephelyének földtani alkalmasságát megállapító, és a további kutatás szükségességét előíró MGSZ 446/46/2003. számú határozatban nem szerepelnek, így a megkutatott telephely és a létesítési telephely között eltérés mutatkozik.

88. A létesítési eljárás folytatása idején az RHK Kft. 2008. január 7-el nonprofit Kft-vé történő átalakulását követően a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Nonprofit Kft. (RHK Kft.) jogutódlásának megállapítására irányuló kérelemmel⁶⁰ egyidejűleg **2008. március 11-én** a jogutód engedélyes **RHK Kft. kérelmet** nyújtott be a bonyhádi építési hatóságnak az 176-11/2007. számon megadott **építési engedély módosítása iránt**.

89. Az építési engedély módosítására irányulóan a bonyhádi építési hatóságon 1418/2008. ügyszámon megindult eljárásban szakhatóságként megkeresett Felügyelőség az eredeti építési engedélyhez megadott szakhatósági állásfoglalásában⁶¹ elírtakat fenntartva 2008. április 26-án kelt szakhatósági állásfoglalásában⁶² hozzájárult.

90. A kérelem alapján a bonyhádi építési hatóság **2008. április 29-én** hozta meg az **építési engedélyt módosító határozatát**⁶³, amelyben engedélyezi a kérelemben foglaltaknak megfelelően, hogy a felszíni létesítmények létesítése *két ütemben* kerüljön megvalósításra. Az építési engedélyt módosító határozat szerint **első ütemben a központi épület és a technológiai épület, illetve segédlétesítményei** (az eredetinel nagyobb befogadóképességű parkoló, tűzvíz tároló, illetve a biztonsági kerítés megváltozott nyomvonallal) épülnek meg, majd ezt követően csak a *második ütemben* kerül megvalósításra **a betonkonténer-gyártó üzem**. A módosított építési engedély 2008. május 21-én vált jogerőssé.

D./ Használatbavételi, üzemeltetési engedélyezés

91. A bonyhádi építésügyi hatóság **2008. július 18-án** a Bátaapáti 0112/2. hrsz-ú ingatlanon a radioaktív **hulladéktároló első ütemében létesített két felszíni létesítményére: a központi épületre és a technológiai épületre, illetve a kapcsolódó segédlétesítményekre** használatbavételi engedélyt⁶⁴ adott. A használatbavételi engedély 2008. augusztus 11-én vált jogerőssé.

92. A használatbavételi engedélyezési eljárásban szakhatóságként megkeresett Felügyelőség a bonyhádi építésügyi hatóságot 2008. június 10-én kelt levelében⁶⁵ hatásköre hiányáról tájékoztatta arra való tekintettel, hogy a tevékenység KHV köteles, és arra 337/2007. ügy-, és 37278/2007. iktatószámon környezetvédelmi engedélyt adott.

93. **Az RHK Kft.** a létesítési engedély jogerőre emelkedése után alig több, mint egy hónappal **2008. július 30-án benyújtotta az ÁNTSZ SD részére** (a módosított építési engedély, illetve az ennek megfelelően a megépített két felszíni épületre: a központi épületre és a technológiai épületre megadott, 2008. július 18-án jogerőre emelkedett használatbavételi engedély birtokában) **a két megépült felszíni létesítmény üzemeltetési engedélye iránti kérelmet**.

94. Az üzemeltetési engedély iránti kérelme mellékleteként az RHK Kft. a következő dokumentumokat nyújtotta be:

1. az Üzemelést Megelőző Biztonsági Jelentés (ÜMBJ),

⁶⁰ a kérelem alapján a bonyhádi jegyző 2008. március 31-én 1418-5/2008. számú végzésében állapította meg a jogutódlás tényét

⁶¹ KDT KTVF 25898/2006. ügyszámú, 2830/2007. iktatószámú szakhatósági állásfoglalás

⁶² KDT KTVF 8485/2008. ügyszámú, 34922/2008. iktatószámú szakhatósági állásfoglalása

⁶³ 1418-14/2008. számú határozat

⁶⁴ 1418-27/2008. számú határozat

⁶⁵ KDV KTVF 15786/2008. ügyszámú 45537/2008. iktatószámú tájékoztatás

2. a Munkahelyi sugárvédelmi szabályzat (MSSZ),
3. a Balesetelhárítási Intézkedési Terv (BEIT),
4. a sikeres üzemelési próbák jegyzőkönyvei, műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyvei,
5. a Technológiai utasítások, előírások 10 dokumentuma, közöttük az ÚT 7505-06 számú Radioaktív Hulladékok Átvétele c. utasítás,
6. kapcsolódó hatósági engedélyek, emlékeztetők,
7. az üzemeltető személyzet képzettségét, alkalmasságát igazoló dokumentumok,
8. a technológiai rendszerek ideiglenes kezelési és karbantartási utasításai, valamint
9. a Radioaktív hulladékok átvételi követelményeinek (HÁK) felülvizsgálata a paksi atomerőmű kis- és közepes aktivitású hulladékaira vonatkozóan a bátaapáti NRHT tervei RHK-K-086A/07, 2008. július 31-i, P12450/003D jelű anyaga.

95. A kérelem alapján **2008. június 30-án megkezdődött a módosított építési engedélynek megfelelően kivitelezett, és használatbavételi engedélyt kapott két felszíni létesítmény tekintetében az üzemeltetési engedélyezési eljárás.**⁶⁶ Az engedélyezési eljárás határidejét az ÁNTSZ SD 2008. szeptember 30-ban határozta meg.

96. Az RHK Kft. **2008. július 31-én** az ÁNTSZ SD-nek írott levelében⁶⁷ arról tájékoztatta az engedélyező hatóságot, hogy 2008. szeptember 24-én az Amerikai Nukleáris Hivatal vezetője Bátaapátira látogat, és a szakági minisztérium az OAH-al együtt az NRHT megnyitóját ekkor szeretné megtartani. Kérte az engedélyező hatóságot, hogy a tárgyi kérelem elbírálásánál vegye figyelembe ezeket a tényeket.

97. Az üzemeltetési engedély megadásához a Felügyelőség 2008. augusztus 6-án kelt szakhatósági állásfoglalásában⁶⁸ járult hozzá.

98. **Az ÁNTSZ SD 2008. szeptember 25-én kelt határozatával adta meg az NRHT felszíni központi épületének és technológiai épületének üzembe helyezési engedélyét.**⁶⁹

99. Az üzembe helyezési engedély a 9. rendelkező pont szerint a hulladék átvételi követelmények (HÁK) P1241050/0003/D azonosító kóddal kiadott változatát hagyta jóvá, avval a kikötéssel, hogy a HÁK 5. pontjában a telephelyi aktivitáskorlát a KDT KTVF 37278/07. számon megadott környezetvédelmi engedélyben rögzített összaktivitás-készletet nem haladhatja meg.

100. Az RHK Kft. **2008. október 2-én** kelt levelében⁷⁰ az ÁNTSZ-től a táblázatokban „**elírás folytán (került) sajtóhibák**” javítását kérte a Co-60, a Tc-99, a Ru-103, a Ru-106, a Sb-125, az I-129, Cs-134 és a Cm-244 izotópok tekintetében, és az üzemeltetési engedély 8. pontban foglalt „Az engedélyezett szilárd hulladékok puffer-tárolása során a megengedett maximális telephelyi aktivitás korlátok izotóp szerinti bontásban” című táblázat javítását a kérelem mellékletében szereplő táblázatban feltüntetett javított értékekre.

101. Az ÁNTSZ az RHK Kft. üzemeltetési engedély 8. pontjában foglalt táblázat kijavítására irányuló kérelme alapján 2008. október 6-án megkereste az üzemeltetési engedélyezési

⁶⁶ 3623/2008. ügyszámom

⁶⁷ 3623-13/2008. számon

⁶⁸ KDVKTVF 20192/2008. ügyszámú, 62217/2008. iktatószámú szakhatósági állásfoglalása

⁶⁹ 3623-30/2008. számon

⁷⁰ 3623-21/2008. számon iktatva

eljárásban közreműködő szakhatóságokat azzal, hogy a megadott állásfoglalásukat a határozat javítására irányuló kérelem „érdemben befolyásolja-e.”

102. 2008. október 9 és 20 között a megkeresett szakhatóságok valamennyien úgy nyilatkoztak, hogy a kért kijavítás az érdemi döntésüket nem befolyásolja.

103. **2008. október 27-én kelt határozatával**⁷¹ az ÁNTSZ az általa „a Bábaapáti Nemzeti Radioaktív-hulladékotároló megadott felszíni létesítményeinek üzembehelyezésére” kiadott engedélyének⁷² 8. pontjában foglalt táblázat egyes izotópjaihoz tartozó értékeket az engedélyes kérelme szerint kijavította.

104. Az RHK Kft. **2008. október 3-án bejelentette az építési tevékenység megkezdését**⁷³ az első bejelentéshez kapcsolódó kötelezettségei szerint az ÁNTSZ SD-nek az NRHT feltáró vágatai Bábaapáti külterület 0112/2. hrsz, nem védett ingatlanon, a kivitelezés kezdetének tervezett időpontjául korábbi, 2008. szeptember 22. időpontot megjelölve.

105. A lejtősaknákából nyíló, a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésre alkalmas mélységi tárolótérek kialakítása az állásfoglalás kiadásáig nem valósult meg, az MBFH állásfoglalásunk tervezetere megküldött véleményében⁷⁴ foglalt tájékoztatás szerint az NRHT létesítési engedélyének Tolna Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve 2786-24/2011. számú határozattal való módosítása alapján a csökkentett kamrahosszal és módosított vízföldtani kritériumok mellett engedélyezett 1. és 2. számú tárolókamra kialakítása folyamatban van, és egyes előzetes becslések szerint 2012 végére várható azok üzembe helyezése.

Jelenleg 2008 végétől kezdődően a radioaktív hulladékokat tartalmazó 2816 fémhordó átmeneti tárolása az újlag 2010. október 5-én megadott üzembe helyezési engedély⁷⁵ alapján a felszíni, technológiai épület ún. puffer-tárolójában történik. A betonkonténerek kivitelezésére az RHK Kht. beruházási igazgatójának nyilatkozata szerint pályázatot írtak ki, így a betonkonténer-gyártó üzem telephelyi létesítése idejét és ezzel együtt a végleges tároláshoz szükséges technológia megvalósulását jelenleg nehéz lenne megbecsülni.⁷⁶

IV. Jogi elemzés

Bevezetés

106. Az alábbiakban a hatóságoknak az NRHT létesítésére irányulóan lefolytatott földtani kutatási, környezeti hatásvizsgáló, létesítési és üzembehelyezési eljárásai tekintetében azt kívánjuk megvizsgálni, hogy azokban mennyiben érvényesültek az egészséges környezethez

⁷¹ 3623-55/2008. számú határozat

⁷² 3623-30/2008. számú határozat

⁷³ a 290/2007. (X. 31.) Kormányrendelet 4. mellékletében foglalt bejelentőlapon, ÁNTSZ 3623-42/2008. számon iktatva

⁷⁴ MBFH/1368-2/2011.

⁷⁵ ÁNTSZ 3478-24/2010. számú határozata

⁷⁶ Az RHK Kft. állásfoglalásunk tervezetere adott BO/0110-001/2011. számú véleményében ehhez kapcsolódóan arról tájékoztatta Irodánkat, hogy „a betonkonténer előregyártó üzem megépítésének elmaradása gazdasági alapú döntés – várhatóan versenyztetés után alacsonyabb ár alakul ki, mint saját gyártású konténer esetén –, de környezetvédelmi hatása mindenképpen kedvező, hiszen a betontermékek előállításakor keletkező hagyományos hulladékok (por, szennyvíz, betontörmelék) az NRHT környezetét nem terhelik.”

való alapjog védelmét megvalósító, a jogszabályokban meghatározott intézményvédelmi garanciák, valamint a kis- és közepes radioaktív hulladékoknak az engedélyezett tervek szerinti végleges elhelyezésére és a jelenleg megvalósuló ideiglenes tárolásra vonatkozó jogi szabályozás mennyire felel meg az Alkotmány környezetvédelmi – intézményvédelmi szempontjainak.

107. Elemzésünket megelőzően hangsúlyoznunk kell, hogy, az egészséges környezethez való alapvető jog intézményvédelmi garanciáit megállapító **környezetvédelmi követelmények** egy része a vizsgált folyamatokhoz kapcsolódóan olyan speciális jogszabályokban jelenik meg, mint az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (Atomtv.) és a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (Btv.). Ezen szabályok viszonyát a Kvt. elveivel a vizsgálatunkkal érintett kérdésekben jogi elemzésünk következő fejezetében tárgyaljuk.

108. Vizsgálatunk szempontjából szemléletadó jelentőségű, hogy a 2001. évi LXXVI. törvénnyel kihirdetett, a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség keretében a kiégett fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról létrehozott közös Egyezményt 2. cikkének d) és t) pontjában foglalt meghatározás **különbséget tesz a radioaktív hulladékok végleges elhelyezése és tárolása között**. E meghatározások szerint a „**végleges elhelyezés**” a kiégett fűtőelemek, illetve a radioaktív hulladékok elhelyezése egy arra alkalmas létesítményben, a hulladék visszanyerésének a szándéka nélkül; a „**tárolás**” pedig a kiégett fűtőelemek, illetve a radioaktív hulladékok olyan létesítményben való tárolását jelenti, amely biztosítja biztonságos elzárását a későbbi visszanyerés céljából.⁷⁷

A/. Az NRHT létesítésére irányuló felszíni és felszín alatti földtani kutatás

Az atomtörvény és a bányászati törvény tárgyi hatályának összevetése

109. A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésével kapcsolatos előzetes földtani kutatások céljuk szerint elsődlegesen az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (Atomtv.) hatálya alá tartoznak, és ezzel összhangban érintik a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény (Btv.) hatályát is.

⁷⁷ A hazai jogban használatos terminológia a „radioaktív hulladék átmeneti vagy végleges tárolója” használatával az Egyezmény alapvető, funkcionális megkülönböztetésen alapuló terminológiáját nem alkalmazza egyértelmű következetességgel, amennyiben az átmeneti tárolás és végleges elhelyezés között logikai kapcsolatot feltételez, vagy ilyen értelmű jogértelmezést megenged. A radioaktív hulladékok átmeneti tárolásának és végleges elhelyezésének egyes kérdéseiről (..) szóló 47/2003. (VIII. 8.) ESzCsM rendelet 2. § (1) bekezdésének a) pontja szerint *átmeneti tárolás*: azon eljárás, amikor a radioaktív hulladékokat további hulladékkezelési eljárásig engedélyezett feltételek mellett tárolják. Az Atomtv. 2. § m) n) és o) pontjainak meghatározása összhangban áll az Egyezmény terminológiájával, amennyiben a végeleges elhelyezésre, illetve átmeneti tárolásra szolgáló létesítmények között az időbeliség kritériuma (véglegesség-időlegesség) szerint tesz különbséget.

A radioaktív hulladékok aktivitásának és felezési idejének figyelembevételével azok biztonságos végleges elhelyezése szükséges, megvalósítandó cél, azonban az átmeneti hulladéktároló engedélyezése, létesítése és üzemeltetése nem kapcsolódhat szükségképpen és mindig egy végleges elhelyezésre szolgáló létesítményhez, vagyis az átmeneti tároló és a végleges elhelyezésre szolgáló létesítmény funkciójuk alapján egymástól független, önálló egységek, funkcionálisan elkülönülnek egymástól. Ez azt is jelenti, hogy e funkcionális különbségük alapján egy radioaktív hulladék elhelyezésére szolgáló létesítményt az Egyezményben megállapított alapvető megkülönböztetés alapján nem szabad egyszerre egyfelől (adott időszakra) átmeneti tárolónak, másfelől (az átmeneti időszakon túl) pedig végleges elhelyezésre szolgáló létesítménynek, illetve ahhoz tartozó létesítménynek tekinteni.

110. Az Atomtv. 1. § (1) bekezdése szerint a törvény hatálya az *atomenergia* békés célú *alkalmazására*, az azzal kapcsolatos jogosultságokra és kötelezettségekre, továbbá az embereknek, valamint az élő és élettelen környezetnek a természetes és mesterséges eredetű ionizáló sugárzás káros hatásai elleni védelmére terjed ki.

A 2. § a.) aa.) pontja szerint a törvény alkalmazásában *atomenergia alkalmazása* a radioaktív anyaggal, illetőleg nukleáris anyaggal kapcsolatos tevékenység.

111. Az Atomtv. 2. §-a határozza meg azokat a további fogalmakat, amelyek a törvény tárgyi hatályának megkülönböztető értelmezését lehetővé teszik. A 2. § c) pontja szerint: *radioaktív anyag*: a természetben előforduló vagy mesterségesen előállított bármely anyag, amelynek egy vagy több összetevője ionizáló sugárzást bocsát ki, valamint az ilyen anyagot tartalmazó készítmény.

112. Az Atomtv. 2. § m.) pontja szerint *radioaktív hulladék*: további felhasználásra már nem kerülő olyan radioaktív anyag, amely sugárvédelmi jellemzők alapján nem kezelhető közönséges hulladékként; ugyanezen szakasz n.) pontja szerint *radioaktív hulladéktároló*: a radioaktív hulladék végleges elhelyezésére szolgáló létesítmény; az o.) pont szerint pedig a *radioaktív hulladék átmeneti tárolója*: a radioaktív hulladék időleges elhelyezésére szolgáló létesítmény.

113. Arra való tekintettel, hogy az Atomtv. fenti fogalom-meghatározásainak alapulvételével a radioaktív hulladék elhelyezésével kapcsolatos *minden tevékenység* az Atomtv. 1. § (1) bekezdése szerint *atomenergia alkalmazásának* minősül, a vizsgálatunkkal érintett NRHT létesítésével közvetve, vagy közvetlenül összefüggő valamennyi tevékenységre a vonatkozó hatósági eljárásokban – azok sajátos tárgya és célja miatt – elsődlegesen az Atomtv. és a keretében elhelyezkedő ágazati jogszabályok az irányadóak.

114. A Btv. 1. § (1) bekezdésének i) pontja alapján a Btv. hatálya alá tartoznak az állam más törvény hatálya alá nem tartozó földtani feladatai. A fentebbiek alapján a radioaktív hulladéktároló létesítésére irányuló kutatások állami földtani feladatai az Atomtv. hatálya alá tartoznak, vagyis a Btv. közvetlen hatálya az 1. § (1) bekezdésének i) pontja alapján nem állapítható meg.

1115. A Btv. közvetett hatálya ugyanakkor érvényesül: az Atomtv. 68. § (9) bekezdése ugyanis felhatalmazza a bányászati ügyekért felelős minisztert a radioaktív hulladék elhelyezésére szolgáló bányatérsegek, valamint egyéb föld alatti térségek kiválasztásával, üzemeltetésével kapcsolatos bányaműszaki és bányabiztonsági követelmények megállapítására.

116. E felhatalmazás alapján a követelményeket a nukleáris létesítmények és a radioaktív hulladék elhelyezésére szolgáló létesítmények telepítéséhez és tervezéséhez a földtani és bányászati követelmények megállapításáról szóló 62/1997. (XI. 26.) IKIM rendelet (továbbiakban: IKIMr.) állapítja meg, amely a kis- és közepes radioaktivitású hulladék⁷⁸

⁷⁸ A kis- és közepes radioaktivitású hulladékok osztályozását a radioaktív hulladékok átmeneti tárolásának és végleges elhelyezésének egyes kérdéseiről, valamint az ipari tevékenységek során bedúsuló, a természetben előforduló radioaktív anyagok sugár-egészségügyi kérdéseiről szóló 47/2003. (VIII. 8.) ESzCsM rendelet (ESzCsMr.) 2. melléklete tartalmazza. A radioaktív anyagok – közöttük a radioaktív hulladékok – radiológiai jellemzésére az Atomtv. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 16/2000. (VI. 8.) EüM rendelet (EüMr.) 1. Számú melléklete tartalmazza. Az EüMr. 2. számú melléklete tartalmazza a dóziskorlátokra vonatkozó szabályokat: az I. pont 4.2. alpontja szerint a lakosság tagjainak mesterséges forrásokból származó, külső és belső sugárterhelésének összege - az orvosi diagnosztikai és terápiás beavatkozással, a nem foglalkozásszerű

mélységi tárolója telepítésénél (4. számú melléklet), továbbá a kis- és közepes radioaktivitású hulladék felszíni és felszín közeli tárolója telepítésénél (5. számú melléklet) figyelembe veendő különleges földtani követelményeket is meghatározza a földtani kutatásra vonatkozó szabályozás mellett.

117. Az IKIMr. általános bányászati követelményeket megállapító 13. és 14. §-ai alapján érvényesül a speciális állami földtani feladathoz kapcsolódóan a Btv. közvetett hatálya.

A./1. 1. Az NRHT létesítésére irányuló földtani kutatás első, *felszíni* fázisa

118. Az IKIMr. 4. §-a szerint a nukleáris létesítmények és a radioaktív hulladék elhelyezésére szolgáló létesítmények telephely-kijelölése és a földtani alkalmasság vizsgálata *fázisokra tagolható*, amelyeket a földtani kutatási terv készítése és jóváhagyása során kell meghatározni.

Az IKIMr. 5. §-a azt a rendelkezést tartalmazza, hogy az egyes kutatási fázisokat megalapozó földtani kutatási terveket és a kutatási fázisokat lezáró földtani kutatási zárójelentéseket a Magyar Geológiai Szolgálat (MGSZ) hagyja jóvá.

119. Az MGSZ a fenti jogszabályok alapján hozta meg határozatait, melyekkel a földtani kutatásra vonatkozó tervet, illetve a kutatási zárójelentést hagyta jóvá az első fázis vonatkozásában. Ez utóbbiban *egyfelől* kimondta a megkutatott kutatási terület földtani alkalmasságát, *másfelől* azonban a potenciális telephelynek újabb, földalatti földtani kutatási fázisát határozta meg.

A./1. 2. Az NRHT létesítésére irányuló földtani kutatás második, *felszín alatti* fázisa

120. Az MGSZ az újabb kutatási fázisra vonatkozó kutatási tervet a tényállás 32. pontjában foglalt újabb határozatával jóváhagyta. Ennek alapján kezdődött meg a kiválasztott telephely *földtani alkalmasságának jellemzésére* irányuló, felszín alatti földtani kutatás 2004-2007-re tervezett, 2008. december 31-ig engedélyezett újabb kutatási fázisa.⁷⁹

betegápolással, az orvosi kutatásban való önkéntes részvétellel járó sugárterhelésen kívül - nem haladhatja meg az évi 1 mSv effektív dóziskorlátot.

Különleges körülmények mellett, egyedi évre vonatkozóan, az OTH ennél nagyobb effektív dóziskorlátot is engedélyezhet, feltéve, hogy a megnevezett évtől kezdődő 5 egymást követő év folyamán **az átlagos egyéni sugárterhelés nem haladja meg az évi 1 mSv effektív dózist**. A 2. melléklet II. pontja szerint a dózismegszorítás dóziskorlátokon belüli értékét az OTH határozza meg.

⁷⁹ A második kutatási fázissal kapcsolatosan az MBFH és az RHK Kft. állásfoglalásunk tervezetere megküldött MBFH/1368-2/2011. illetve BO/0110-001/2011. számú véleményében vitatják, hogy a második kutatási fázis célja a földtani alkalmasság megállapítása lett volna, arra való tekintettel, hogy a földtani alkalmasságot a felszíni kutatásokat jóváhagyó MGSZ DDTH 446/46/2003. számú határozat már az egész telephely tekintetében egységesen bizonyítja. Az RHK Kft. ügyvezető igazgatójának álláspontja szerint az MGSZ DDTH 446/46/2003. számú határozata a Bataapáti (Üveghutai) telephelyet alkalmasnak minősítette. „Az alkalmasnak minősített telephely alapterülete 0,87 km². Ennek alkalmassága azt jelentette, hogy a telephelyen belül biztosan van tárolóterek befogadására alkalmas közettér fogat. (...) A földalatti kutatás célja nem az alkalmasság kimondása, hanem a konkrét közettér fogatok kijelölése, ezek kellő mértékű megkutatása, adatszolgáltatás a biztonsági értékeléshez.” „Nem releváns az, hogy hány fázisból áll a kutatás, hány terv, zárójelentés készül. Legalább egynek kell lenni, amely az alkalmasságot vizsgálja és bizonyítja.” Az MBFH véleményében kifejtette, hogy az „MGSZ határozat szerint a továbbiakban már nem a telephely földtani alkalmasságának a megállapítása a cél, hanem azon konkrét közettér fogatok kijelölése, amelyekben a tárolók kialakítása javasolt. Ez azt jelenti, hogy a telephely vonatkozásában ugyan a felszíni kutatás eredményei alapján általánosságban megállapításra került a

121. A kutatási tervet jóváhagyó kutatási engedélyhez megadott szakhatósági állásfoglalásában a Bányakapitányság előírta, hogy „a tervben szereplő mélyfúrások létesítéséhez külön engedélykérelmet kell beadni a Pécsi Bányakapitányságra”. Emellett a bányahatóság azt is előírta, hogy a „Nyugati lejtakna” és a „Keleti lejtakna” létesítéséhez külön engedélyt kell kérni az ügyben hatáskörrel rendelkező építési hatóságtól.”

122. A Btv. 1. § (1) bekezdés e.) pontja szerint **a más törvény hatálya alá nem tartozó, nem bányászati célt szolgáló, bányászati módszerekkel végzett föld alatti tevékenységek** (aknamélyítés, mélyfúrás, alagút- és vágathajtás) is a Btv. tárgyi hatálya alá tartoznak. Fentebb az Atomtv. kapcsolódó rendelkezései alapján megállapítottuk, hogy az NRHT létesítésével összefüggő minden tevékenység az Atomtv. hatálya alá tartozik, ezért ezek tekintetében az Atomtv. lex speciálisként e tevékenységeket (köztük a kutatási lejtősakna létesítését is) kiemeli a Btv. 1. § (1) bekezdésének e) pontja szerinti általános szabályozási körből, hasonlóan az állami földtani feladatok tekintetében a Btv. 1. § (1) bekezdésének i) pontjához kapcsolódóan fentebb megállapítottakhoz.

123. Megállapítottuk ugyanakkor, hogy az Atomtv. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely alapján a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésével kapcsolatos kutatások során létesítendő kutatóvágatok, lejtősaknák létesítéséhez szükséges anyagi és eljárásjogi rendelkezéseket tartalmazó jogszabály megalkotására felhatalmazást adna, így a vizsgált eljárás idején **nem volt olyan építési hatóság**, amelytől a Bányakapitányság idézett szakhatósági állásfoglalásában előírtak szerint a **Nyugai és Keleti lejtaknák létesítéséhez az (létesítési) engedély megadására hatásköre alapján jogosult lett volna.**

124. A második, felszín alatti fázisra megadott földtani kutatási engedély idején hatályos szabályozás szerint bányászati módszerekkel végzett föld alatti tevékenységet **csak bányászati tevékenység keretében lehetett folytatni.**⁸⁰ Így a felszín alatti kutatás lejtősakna

földtani alkalmasság. azonban az így megkutatott közettérfogot nem minden résztérfogata alkalmas a radioaktív hulladékok elhelyezésére, ezért további kutatás szükséges.” A vélemény 2/5. oldalán kifejtette továbbá, hogy „A felszíni kutatás után folytatni kellett a kutatást a felszín alatt. Egy ilyen tároló kutatásánál nem lehetett módszer a nagyon részletes egy 50x50 m, vagy 25x25 m fúrásháló alkalmazása, mert a sok fúrás olyan rétegösszenyitásokat hozott volna létre, amely a hidrológiai vízáramlások hátrányos megváltozását okozza, tönkretéve ezzel a jövőbeli tárolási helyet. A felszín alatti kutatás csak a helyszín elérésével volt elképzelhető, ezért kellett a vágatok. A kutatás ilyen módja a nemzetközi gyakorlatból átvett. Csak a helyszíni földtani kutatás mondhatja ki az alkalmasságot.” Az IKIMr. 2. § b) c) f) pontjai, 3. §, valamint 1., 4. és 5. mellékletében meghatározott követelményrendszer szempontjai alapján a radioaktív hulladéktároló létesítéséhez kapcsolódó földtani kutatások elválaszthatatlanul kapcsolódnak a földtani alkalmasság kérdéséhez. Az IKIMr. 2. § c) pontja szerint *földtani alkalmasság*: a létesítmény biztonsági követelményei szempontjából meghatározó földtani adottságok kedvező minősítése. **A 446/46/2003. MGSZ határozat** 4 és 6. pontja meghatározta a potenciális telephely koordinátáit és helyrajzi számait, amely tekintetében az **5. pont szerint a földtani alkalmasság eldöntése érdekében további kutatás szükségességét írta elő.** Megjegyzendő, hogy a létesítési engedélyben a létesítmény felszín alatti létesítmények tekintetében meghatározott helye és az MGSZ határozat 3. pontjában „Az alkalmas telephely által érintett telkek helyrajzi számai” nincsenek megfelelésben, és a felszín alatti hrsz-ek közül a 0114/1, 0114/2, 0121, 0189/2. hrsz-ek hiányoznak, valamint a felszíni létesítmények hrsz-ei (Bátaapáti 0112/2, 0114/3, 114/4, 0114/5, 0115, 0119/1, 0119/2, 0119/3, 0120, 0123/3, 0123/4, 0124/11 hrsz.) tekintetében egyáltalán nem folytattak földtani kutatást, ezért nehezen értelmezhető az MBFH/1368-2/2011. számon állásfoglalásunk tervezetére küldött véleményének 3/5 oldalán a 69-es ponthoz fűzött azon felvetése, hogy „*sehol, egyetlen határozatban sem került a telephely fogalma felszíni, illetve felszín alatti részekre. A telephelyre egységesen került kimondásra az alkalmasság a felszíni kutatásokat követően (...)*”. Az újabb, felszín alatti földtani kutatási fázis meghatározása az IKIMr. 4. §-a szerint a kutatási zárójelentést jóváhagyó határozatban és a MGSZ 241/22/2004. számon, 2004. július 30-án hozott, a kutatási tervet jóváhagyó határozatával történt.

⁸⁰ Arra való tekintettel is, hogy a Btv. 1. § (5) bekezdése nem zárja ki hatályát a radioaktív hulladéktároló létesítésével kapcsolatos létesítmények és tevékenységek tekintetében.

kihajtásával megvalósulóan is csak a Btv. hatálya szerint megadott bányászati kutatási engedély, és jóváhagyott kutatási műszaki üzemi terv alapján volt lehetséges, az ennek keretében a lejtősaknák létesítésére szóló, a 4/1979. (NIM. É. 23.) OBF szabályzat (OBF szabályzat) szerint a Bányakapitányság által megadott engedély alapján.

125. Később, a lejtősaknák létesítésének idején, 2005. december 4-én lépett hatályba „Az épített környezet alakításáról és védelméről” szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Érv.) 62. §-ának (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az Étv. 62. §-a (2) bekezdésének *b), e), f), g)* és *i)* pontjaiban meghatározottak végrehajtására **a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó sajátos építményekre vonatkozó egyes építésügyi hatósági eljárások szabályairól szóló 96/2005. (XI. 4.) GKM (GKMr.) rendelet**, amely hatályon kívül helyezte az OBF szabályzatot. A GKMr. 1. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint hatálya kiterjed Btv. alapján a bányafelügyelet építésügyi hatósági és építésfelügyeleti hatáskörébe tartozó, az *1. számú mellékletben* felsorolt sajátos építményekre, valamint ezen létesítmények építésének, használatbavételének, fennmaradásának, átalakításának, megszüntetésének, illetve rendeltetésük megváltoztatásának engedélyezésére, építésügyi hatósági és építésfelügyeleti ellenőrzésére.

126. A GKMr. 1. melléklete 1. A szilárdásvány-bányászat területén a terület-igénybevétellel járó bányászati létesítményeket, 2. Kőolaj- és földgázbányászati létesítményeket, 3. Gázipari létesítményeket és 4. Egyéb létesítményeket sorol fel. Utóbbi alpontjai között található a 4.2. pontban a földtani szerkezet kutatását szolgáló mélyfúrás, kutatóakna, kutatóvágat. A vizsgálatunkkal érintett esetben azonban az Atomtv. speciális szabályozása, elsődleges, közvetlen hatálya érvényesül, így a korábban kifejtettek szerint nem lehet az erre vonatkozó szabályozásban a közvetett hatálya szerint releváns Btv. általános szabályozását, különösen pedig nem ezen általános szabályok alapján hozott részletszabályokat közvetlenül alkalmazni anélkül, hogy az Atomtv. erre eredeti felhatalmazást adna.

127. Ezért a rendelet hatályba lépésével ugyan a Btv. 1. § (1) bekezdésének *e)* pontja szerinti egyéb, *más törvény hatálya alá nem tartozó*, nem bányászati célú, bányászati módszerekkel végzett meghatározott tevékenységekre vonatkozóan megszűnt a jogi szabályozás hiánya, ugyanakkor az Atomtv. hatálya alá tartozó tevékenységek tekintetében az erre vonatkozó felhatalmazó rendelkezés és az ennek megfelelő jogalkotás hiánya miatt a jogi szabályozás hiánya jelenleg is változatlanul fennáll, vagyis radioaktív hulladéktároló létesítésére irányuló földtani kutatás keretében bányászati mesterséges üregek, kutatóvágatok, lejtősaknák kialakítására az Atomtv. jelenleg hatályos szövege szerint nincs mód.

A./1.3. A lejtősaknák létesítése az ásványi nyersanyagkutatás keretében

128. A korábban, az NRHT létesítésére irányuló előzetes földtani kutatások 1999-2001-ig tartó szünetelése idején megadott ásványi nyersanyagkutatási engedély⁸¹ alapján került sor végül az NRHT céljaira tervezett két lejtősakna létesítésének engedélyezésére.

129. A Mecsekérc Rt. 2004. július 6-án kérelmet nyújtott be a Bányakapitányságnak az ásványi nyersanyagkutatási engedélynek a határidő meghosszabbítása, valamint a kutatási módszerek tekintetében való módosítása iránt. A kérelem alapján a Bányakapitányság az ásványi nyersanyagkutatási engedélyt módosította⁸². Az engedélymódosítási kérelemmel

⁸¹ PB 8319/2000/5. számú határozat 2001. május 29.

⁸² PB 5281/2004/2. számú határozat, 2004. szeptember 13.

egyidejűleg benyújtott ásványi nyersanyag kutatási műszaki üzemi tervet a Bányakapitányság határozatával⁸³ jóváhagyta, így lehetővé vált a lejtősaknák létesítésére irányuló engedélyezés az érvényes bányászati kutatási engedélyek alapján.

130. A kétféle célú kutatási jog alapján 1) a Mecsekérc Rt. által benyújtott és a Bányakapitányság által jóváhagyott **bányászati kutatási műszaki üzemi terv**, valamint 2) az RHK Kht. által benyújtott, és az MGSZ által jóváhagyott **földtani kutatási tervnek** az I. számú függelékében foglalt **műszaki üzemi terv (MÜT)**⁸⁴ a lejtősaknák nyitó és talpponti koordinátái és nyomvonala tekintetében megegyezik.

131. A vizsgálat során észleltük ugyanakkor, hogy a Bányakapitányság a **lejtősaknák létesítésének engedélyezéséről szóló határozatát**⁸⁵ két alkalommal (2005. november 24-én⁸⁶, majd 2007. március 7-én⁸⁷) határozattal módosította, azonban harmadik alkalommal nem hozott határozatot a módosításról. A lejtősaknák létesítési engedélyének harmadik módosítása amiatt vált szükségessé, hogy megoldható legyen a lejtősaknák állékonyságának biztosítása, továbbá a megfelelő állapotú, közetminőségű blokkok kiválasztásának érdekében a lejtősaknák **nyomvonalának megváltoztatása**, a lejtősaknák legdélebbi **végpontjainak** 64 illetve 110 méterrel Kelet felé való **áthelyezése**, evvel együtt a lejtősaknák végpontjainak távolsága így 24,7 m-ről közelítőleg 68 m-re növelése és az eredeti létesítési (építési) engedélyben meghatározott, korábbi módosítások által nem érintett **talpponti koordináták módosítása**.

132. A módosításról szóló bejelentést elfogadó, 2007. október 20-án kelt nyilatkozatában⁸⁸ a Bányakapitányság „megállapította, hogy a kérelemben leírt módosítás nem változtatja meg a létesítmény rendeltetési célra való alkalmasságát, annak biztonsági szintje nem csökken, hanem emelkedik a változtatással. A létesítmény befogadó vagy teljesítő képessége nem változik, annak **geometriai paraméterei szintén nem kedvezőtlenül változnak**, a nyomvonalváltozás következtében nem válik szükségessé új ügyfél, szakhatóság, közmű-üzemeltető bevonása, valamint nem változik a biztonsági övezet mértéke.”

133. A GKMr. 42. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a **bányafelügyelet építésügyi hatósági engedélyétől és az ahhoz tartozó műszaki tervdokumentációtól** - a (4) bekezdésben foglaltak kivételével - **csak újabb jogerős és végrehajtható határozata (az engedély módosítása) alapján szabad eltérni**.

A 42. § (4) bekezdésének b) pontja szerint nem kell az engedély módosítását kérni abban az esetben, ha **a módosítás nem változtatja meg a létesítmény befogadó vagy teljesítő képességét, geometriai paramétereit**.

134. A GKMr. nem tesz különbséget tekintetben, hogy a változások kedvezőek, vagy kedvezőtlenek. Az engedélyezés alóli mentesülésre csak akkor van lehetőség, ha semmilyen

⁸³ PB 5282/2004/2. számú határozat, 2004. szeptember 21.

⁸⁴ BA-03-196A számon

⁸⁵ PB 8660/2004/3. számú határozat

⁸⁶ PB 8500/2005/1. számú határozat a lejtősaknák talpponti koordinátáinak változatlanul hagyása mellett a második és harmadik iránytörés helyének, szögének és a köztük lévő szakasz hosszának eredeti tervekhez képest való megváltoztatása tekintetében való engedély módosításról.

⁸⁷ PB 156/5/2007. számú határozat lejtősaknák Keleti 837 m-es, valamint a Nyugati 925 m-es előrehaladási hosszának környezetében, közbenső 200-200 m³ befogadó képességű zompvágatok kialakítására és az itt elhelyezett vízkezelő rendszereknek az alapengedélyben foglalt létesítési célú üzemeltetésére. Az ekkor már hatályos GKMr. 42. § (1) bekezdés és (4) bekezdés b) pontja alapján került sor erre a módosításra.

⁸⁸ PB 6117/2/2007. számú nyilatkozat

változás nem történik a geometriai paraméterekben.⁸⁹ Mivel azonban ezekben változás volt, így a módosításról a GKMr. 42. § (1) bekezdése alapján határozatot kellett volna hozni. Megállapítottuk ugyanakkor, hogy ez a jogsértés az egészséges környezethez való joggal összefüggésben önmagában nem okozott visszásságot. **Az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásságot a jogi szabályozás fentiekben kifejtett hiánya okozza.**

A./1.4. A felszín alatti, lejtősaknák kihajtásával megvalósuló ásványi nyersanyagkutatás felhagyása és lezárása

135. A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékoknak az NRHT-ban megvalósuló végleges elhelyezésére a létesítési engedélyezési eljárás 2007. október 31-én való megkezdődését követően a Bányakapitányság szakhatósági állásfoglalásában feltárt, az NRHT létesítésével kapcsolatosan az IKIMr. 4. számú mellékletének 1. pontjában meghatározott, kizáró ok⁹⁰ miatt a Bányakapitányság szakvéleménye alapján az ásványi nyersanyagkutatás felhagyása vált szükségessé.

136. A Mecsekérc Zrt. által 2008. december 18-án benyújtott felhagyási és a föld alatti bányatérsegek más célú hasznosítására készített műszaki tervet a Bányakapitányság a Btv. 42. § (3) bekezdése és a 203/1998. (XII. 19.) Kormányrendelet (Bvhr.) 26. §-a alapján 2008. február 4-én 55/10/2008. számú határozatában hagyta jóvá, amelyben a Bvhr. 22. és 27. §-ai szerinti, továbbá a Btv. 41. § (7) bekezdése szerinti előírásokat tett.

137. A felfüggesztett, a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére irányuló létesítési eljárást a Bányakapitányság határozatának jogerőre emelkedését követően az ÁNTSZ SD 2008. február 19-től folytatta.

138. A Mecsekérc Zrt. 2008. július 2-án nyújtotta be az ásványi nyersanyagkutatás kutató lejtősaknáinak bányahatósági nyilvántartásból történő kivezetése iránti kérelmet⁹¹ a Bányakapitányságnak. A kérelemben egyidejűleg bejelentette, hogy „az ásványi

⁸⁹ Az RHK Kft. BO/0110-001/2011. számú, állásfoglalásunk tervezetere megküldött véleményében ehhez kapcsolódóan a „lényeges változás” kérdését elemzi: „A tervezet szerint az irányváltással lényeges változás történt a geometriai paraméterekben, de nem indokolja, mit ért igen lényegesnek. (...) A bányahatóság úgy ítélte meg, hogy lényegi változás akkor következne be, ha a jóváhagyott, földtanilag alkalmas területen kívülre esne a vágattal, hiszen a megkutatott terület részben már ismert volt, nem volt várható olyan veszély, amely előre nem számítható. (...) Gazdasági oldalról nézve, felhívom a figyelmet arra, hogy a határozati formában történő módosítás (az eljárási idő két hónap) és a munkák leállításával az állam hatvan millió forint veszteséget könyvelhetett volna el. Véleményem szerint, a lényeg változás fogalmát követve, jogi szabályozást legfeljebb keret jelleggel lehet adni, eseti megítélés a döntő a lényegesség megállapításában.”

Az MBFH e ponthoz kapcsolódóan MBFH/1368-2/2011. számú véleményében kifejtett álláspontja szerint „A Pécsi Bányakapitányság a lejtősaknák, mint bányászati létesítmények harmadik módosítása során nem megfelelő alaki megoldást választott, amikor a 6117/2007. iktatási számú nyilatkozatban vette tudomásul a Mecsekérc Rt. által tett bejelentést és tévesen értelmezte nyomvonalas létesítményekként a lejtősaknákat, s tekintette a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó sajátos építményekre vonatkozó egyes építésiügyi hatósági eljárások szabályairól szóló 96/2005. (XI. 4.) GKM rendelet 42. § (4) bekezdés c) pontja alapján nem engedélykötelesnek az eltérést.”

⁹⁰ vö. IKIMr. 3. melléklet 11. A hulladéktároló földtani környezetében ne legyenek olyan természetes üregek (nyitott közethasadékok, karszt- vagy más eredetű barlangok) vagy mesterséges üregek és műtárgyak (felhagyott vagy működő bányák, pincék, el nem tömedékelt mélyfúrások stb.), melyek kedvezőtlenül hathatnak a geomechanikai stabilitásra, segíthetik a radioaktív szennyeződés terjedését, és megnehezítik a földtani modellezést.

⁹¹ PB 4418/1/08. sz.

nyersanyagkutatást a Mecsekérc Zrt. lezárja és nem kíván tovább kutatni. A kutatási eredmények feldolgozása és értékelése folyamatban van. A kutatási zárójelentés benyújtása 2008. IV. negyedévben várható. Elfogadását követően a terület visszaadásra kerül.”

139. A Bányakapitányság 2008. szeptember 8-án hozta meg a kérelem tárgyában a tényállás 21. pontja szerinti határozatot⁹², amelynek 3. pontjában előírta, hogy „az ásványi nyersanyagkutatási jogosultság megszűnését követő 6 hónapon belül kell a Mecsekérc Zrt.-nek a kutatás eredményéről a zárójelentést elkészíteni, és azt a Pécsi Bányakapitányságra benyújtani.”

140. A Bvhr. 8. § (1) bekezdése szerint „A kutatás eredményéről zárójelentést kell készíteni, amelyet földtani szakértőnek kell ellenjegyezni. A zárójelentést a bányavállalkozó a kutatás befejezésétől, de legkésőbb a kutatásra engedélyezett időtartam lejártától számított 6 hónapon belül 2 példányban köteles a bányakapitányságnak benyújtani.”

141. Fenti kötelezettsége alapján a bányavállalkozó Mecsekérc Zrt. 2009. augusztus 10-én nyújtotta be a kutatási zárójelentés elfogadására irányuló kérelmet a bányakapitánysághoz. A bányakapitányság 2009. október 13-án az 5213/2/2009. számú határozattal fogadta el a kutatási zárójelentést.

A./1.5. Az NRHT létesítésével összefüggő felszín alatti földtani kutatás befejezetlensége

142. A második, felszín alatti kutatási fázis idején 2004-től kezdődően ugyanazon kutatási területre **két** eltérő céllal megadott **kutatási engedély** volt érvényben. Az **ásványi nyersanyagkutatási engedély** alapján elvégzett folyamatot az elemzésünk előző fejezetében bemutattuk, ebben a fejezetben pedig azt vizsgáljuk meg, hogy miként valósult meg a másik, az NRHT létesítésére irányulóan az RHK Kht. által benyújtott és az MGSZ határozatával⁹³ az RHK Kht. részére a földtani kutatási tervet jóváhagyó határozattal megadott **földtani kutatási engedély** alapján a második földtani, felszín alatti kutatási fázis folyamata, és abban hogyan érvényesültek az egészséges környezethez való jog intézményvédelmi garanciáit megvalósító, a Kvt.-vel összhangban az Atomtv. keretében elhelyezkedő jogszabályok rendelkezései.

143. Az IKIMr. 4. és 5. §-ai, valamint 14. § (3) bekezdése alapján az MGSZ a földtani kutatási terv jóváhagyásával az NRHT létesítését megelőző földtani kutatási folyamat újabb fázisát határozta meg.

144. A kis- és közepes radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére szolgáló mélységi geológiai létesítmény kiválasztott telephelyének földtani alkalmasságának megállapítására irányuló földtani kutatások tartalmát az IKIMr. 6. §-a szerint a 11. §-ban meghatározott általános földtani követelmények, az *1. számú mellékletben* felsorolt földtani vizsgálati szempontok és a *2-5. számú mellékletben* részletezett különleges földtani alkalmassági követelmények alapján kell meghatározni.

145. Az MGSZ felszín alatti földtani kutatást jóváhagyó határozatának 1.1. pontja szerint a tervezett kutatások célja:

- konkrét közettérfofatok kijelölése, amelyekben a tárolók kialakítása javasolható;

⁹² PB 4418/23/2008. sz. határozat

⁹³ MGSZ 241/33/2004. számú határozata, 2004. július 30. Az engedély érvényessége a határozat 1.4. pontja szerint 2008. december 31.

- e közzétérfigatok olyan mértékű megkutatása, hogy kedvező esetben a létesítmény, kedvezőtlen esetben további kutatás tervezéséhez kellő alapot hozzon létre;
- adatszolgáltatás biztonsági értékeléshez olyan mértékben, amelyet a tervezett tevékenység lehetővé tesz.

146. Az IKIMr. 3. § (3) bekezdése szerint a földtani kutatási zárójelentésben kell vizsgálni és bizonyítani a potenciális telephelyek és a kiválasztott telephely földtani alkalmasságát. A hatóság a kutatások végeztével benyújtott földtani kutatási zárójelentés alapján az IKIMr. 5. §-a és a 14. § (3) bekezdése szerinti jóváhagyó határozatban állapítja meg a kiválasztott, konkrét telephely földtani alkalmasságát.

147. Az állásfoglalás-tervezet megküldését követően az MBFH véleményéhez mellékelten megküldött, PBK/4634/5/2010. számon a pécsi bányakapitányság az RHK Kft. által 2008. augusztus 15-én benyújtott kutatási zárójelentést fogadta el 2011. szeptember 11-én kelt határozatában.⁹⁴

148. A Ket. 22. § (1) bekezdése szerint a hatóság a joghatóságát - ezzel összefüggésben az alkalmazandó jogot -, valamint hatáskörét és illetékességét az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni.

149. A radioaktív hulladékok elhelyezésére szolgáló létesítmények telepítéséhez és tervezéséhez a földtani és bányászati kritériumok tekintetében (az Atomtv. 68. §(6) és (9) bekezdéseiben foglalt felhatalmazó rendelkezések alapján) az IKIMr. az irányadó.

150. A MBFH hatáskörét a kutatási zárójelentés jóváhagyására és a földtani alkalmasság megállapítására az IKIMr. 5. §-a és 14. § (3) bekezdése állapítja meg, az illetékességre pedig a kérelem benyújtásának ideje szerinti hatályossággal az MFBH Szervezeti Működési Szabályzatáról szóló a 22/2008. (IV. 18.) GKM utasítás irányadó, amelynek 1. számú függeléke I. Engedélyezési feladat- és hatáskör című táblázatának 61. pontja a Bányakapitányság illetékességét állapítja meg. Megjegyezzük, hogy a jelenleg is hatályos MBFH Szervezeti és Működési Szabályzatról szóló 10/2010. (III. 3.) KHEM utasítás már az MBFH Kr. 3. § (6) bekezdésével összhangban az MBFH Központi Hivatalának illetékességét határozza meg.

151. Az IKIMr. 5. § és 14. § (3) bekezdése szerinti földtani kutatási zárójelentést jóváhagyó határozatban az MGSZ, illetve az IKIMr. módosítását követően 2007. január 1-től jogutódjaként a Magyar Földtani és Bányászati Hivatal (MBFH)⁹⁵ a kiválasztott, konkrét

⁹⁴ Az eljárás a határozat indokolása szerint 2009. augusztus 15-től 2011. szeptember 12-ig, több mint két évig tartott. Az indokolásban összefoglalják az elhúzódo eljárás okait, amely szerint ta bányakapitányság több alkalommal hívta fel hiánypótlásra a kérelmező RHK Kft.-t.

A Ket. 33. § (3) bekezdés c) pontja szerint a hiánypótlásra irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő nem számít bele az ügyintézési határidőbe. A Ket 33. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az érdemi határozatot az (5) bekezdésben meghatározott időponttól számított harminc napon belül kell meghozni. Az ügyintézési határidőt indokolt esetben az eljáró hatóság vezetője - ha azt törvény nem zárja ki - egy alkalommal, legfeljebb harminc nappal meghosszabbíthatja.

A legutolsó hiánypótlási felhívást a kérelmező RHK Kft. a határozat indokolása szerint 2011. február 9-én teljesítette. A határozathozatal ideje 2011. szeptember 12. volt. Megállapítottuk, hogy az egyébként nem a bányakapitányság megfelelő hatáskörében meghozott határozatot megelőző eljárása során a hatóság az ügyintézési határidőre vonatkozó szabályokat is megsérve járt el.

⁹⁵ Id. a 267/2006. (XII. 20.) Kormányrendelet (MBFH Kr.) 5. § (2) és (3) bekezdéseit

telephely földtani alkalmasságát állapítja meg. A hatóság eljárása a földtani kutatási zárójelentést jóváhagyó hatósági eljárása során a kutatási tervet jóváhagyó kutatási engedélyben meghatározott cél teljesülését az IKIMr. általános (11. §) és különleges (4. melléklet) földtani követelményeire, valamint a radioaktív hulladékok elhelyezésére szolgáló létesítmények telephelye földtani vizsgálatának általános szempontjai (1. melléklet) alapján bizonyítja. Ezen eljárásban a hatóság a kutatási cél megfelelő teljesülése esetén a Ket. 71. § (1) bekezdés általános követelményeinek megfelelő határozatban mondja ki a telephely földtani alkalmasságát, vagyis érdemben hoz döntést arról, hogy a kutatási zárójelentésben közölt adatok alapján a konkrét telephely földtani alkalmassága igazolható-e, avagy sem.

152. A határozat indokolása szerint a bányakapitányság -a fentiekkel szemben- az eljárásra való hatáskörét a Bányatv. 43. § (1) és (3) bekezdésére, valamint a Bvhr. 8. § (5) bekezdésére, illetékességét pedig a Magyar Bányászati és Földtani Hivatalról szóló 267/2006. (XII. 20.) Kormányrendelet (MBFHr.) 3. § (4) bekezdésére és 1. mellékletére alapította, vagyis bányafelügyeleti hatásköre szerint. Alkalmazandó jog szempontjából a határozat – egyébként tévesen – a zárójelentést a Bányatv. 22. §-án, valamint a Bvhr. 8. §-ában foglalt előírásoknak való megfelelése alapján fogadta el, vagyis a határozathozatal során az ásványi nyersanyagkutatásra irányadó rendelkezéseket vette alapul. Megjegyezzük, hogy tartalmilag egyebekben a határozat nem felel meg a Bvhr. 8. § (5) bekezdésének a)-c) pontjaiban meghatározott, ásványi nyersanyagkutatási zárójelentést jóváhagyó határozat kötelező tartalmi kritériumainak.

153. Fentiek alapján megállapítottuk, hogy a pécsi bányakapitányság a kutatási zárójelentés jóváhagyására irányuló eljárása során nem tett eleget a Ket. 22. § (1) bekezdésében foglalt, hatáskörének és illetékességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettségének, valamint –ebből adódóan – tévesen állapította meg az alkalmazandó jogot, ezért határozata jogszabálysértő.

154. Megállapítottuk, hogy **hatáskörének, illetékességének, továbbá joghatósága és az alkalmazandó jog vizsgálatára vonatkozó kötelezettsége elmulasztásával a Pécsi Bányakapitányság az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásságot okozott.** Az egyébként a 25 hónapos húzódo eljárásában hozott érdemi határozatával állásfoglalásunk tervezetének kiadása idején a bányakapitányság nem megfelelően orvosolta az állásfoglalás-tervezetben megállapított, a földtani kutatási zárójelentést jóváhagyó határozat hiánya miatt fennálló visszásságot. Így a hiány és az egészséges környezethez való alapvető joggal összefüggő visszásság –a bányakapitányság minden törekvése és igyekezete ellenére – változatlanul fennáll.⁹⁶

155. A Ket. 115. § (2) bekezdése – a hivatalból lefolytatható döntés felülvizsgálati eljárások körében – úgy rendelkezik, hogy ha a hatóság döntése jogszabályt sért, a felügyeleti szerv azt megváltoztathatja vagy megsemmisítheti, és szükség esetén az ügyben eljáró hatóságot új eljárásra utasíthatja.

⁹⁶ Ehhez a ponthoz kapcsolódóan az MBFH/1368-2/2011. számon állásfoglalásunk tervezetére megküldött véleményének 4/5. oldalán a következőket fejtette ki. „Az MBFH nem ért egyet az e pontban meghatározott azon következtetéssel, hogy a bányafelügyelet mulasztásos jogsértése az egészséges környezethez való joggal összefüggő visszásságot okozott. Tekintettel arra, hogy a telephely földtani alkalmasságát a felszíni kutatásokat lezáró MGSZ határozat már kimondta, a felszín alatti kutatások zárójelentése elfogadásának időbeli csúszása nem jelentette az egészséges környezethez való alapjog sérelmét, illetve környezet- vagy egészségvédelmi visszásságot.” A véleményben foglaltak tekintetében megjegyezzük, hogy amennyiben a bányafelügyelet elhúzódo eljárásban hozott érdemi határozata az irányadó, hatályos jogszabályoknak maradéktalanul megfelelt volna, az az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásság megszűnését eredményezhette volna.

156. **Megállapítottuk, hogy a bányakapitányság eljárását és jogszabálysértő határozatát az MBFH állásfoglalásunk tervezetével kapcsolatos véleményét megelőzően, hivatalból elmulasztotta felülvizsgálni, ezért – a bányakapitánysággal egyetemlegesen – az egészséges környezethez való alapjoggal kapcsolatos visszásságot okozott.**

157. A konkrét telephely földtani alkalmasságát megállapító, a földtani kutatási zárójelentést jóváhagyó határozat hiánya miatt nem bizonyított az IKIMr. 11. §-ában foglalt általános földtani követelmények, továbbá az IKIMr. 4. számú mellékletében foglalt különleges földtani követelmények teljesülése. Ezért a panasznak a 8. pont szerinti, a földtani gát megfelelőségének vizsgálatára vonatkozó felvetései tekintetében **megállapítottuk, hogy a földtani kutatási zárójelentést jóváhagyó határozat hiányában a konkrét, kiválasztott telephely földtani alkalmassága nem bizonyított, így nem állapítható meg az sem, hogy a földtani gátat jellemzik-e olyan adottságok, amelyek akadályozzák az esetlegesen kiszabadult radioaktív izotópok terjedését a földtani környezetben.**

158. A radioaktív hulladéktároló kiválasztott telephelyének földtani alkalmassága az élő és élettelen környezet ionizáló sugárzás káros hatásai elleni védelme szempontjából alapvető kérdés, amelynek vizsgálata és bizonyítása a földtani kutatás eredményei alapján, a Kvt. 6. §-ban kimondott megelőzés és elővigyázatosság elve alapján az egyéb környezeti hatások vizsgálatát megelőzően felétlenül szükséges.

159. **A visszásság háttérében megállapítottuk, hogy a radioaktív hulladéktároló létesítésére irányuló felszín alatti kutatáshoz szükséges az Atomtv. és hatálya alá tartozó ágazati jogszabályok a felszín alatti, bányászati módszerekkel, a radioaktív hulladéktároló céljaira létesítendő kutatójáratok, lejtősaknák létesíthetősége tekintetében nem tartalmaznak megfelelő jogi szabályozást.** A földtani kutatások teljes vertikumban a hulladéktároló felszín alatt elhatárolt telephelye földtani alkalmasságának vizsgálatára irányulnak, és lehetséges eredményük a konkrét mélységi kőzetben meghatározott telephely földtani alkalmasságának megállapítása. Arra való tekintettel, hogy **a földtani alkalmasság** a radioaktív hulladékok végleges mélységi geológiai elhelyezése tekintetében az Atomtv.-be integrált, sajátos **környezetvédelmi alapszempont** és alapkérdés, ilyenként közvetlenül összefügg az egészséges környezethez való alapvető joggal, tehát megfelelő és az érintett életviszonyokat teljességgel átfogó, komplex szabályozása feltétlenül szükséges.

160. A visszásság háttérében megállapítható a jogi szabályozás hiánya abban a tekintetben is, hogy megfelelő jogi szabályozás hiányában az Atomtv. hatálya szerinti ágazati jognak megfelelő, **a földtani alkalmasságot kimondó, jogerős határozat lététől függetlenül, azt megelőzően a környezeti hatásvizsgálati eljárás megkezdődhetett és lefolytatódhatott, valamint az építési és létesítési engedélyezés is megkezdődhetett és lefolytatódhatott a kutatási szakaszban a felszín alatt folytatott földtani kutatással egyidejűleg.** Arra való tekintettel, hogy a környezeti hatásvizsgálat szempontjából a kutatási folyamat végső befejezése és **a konkrét telephely földtani alkalmasságának jogerős határozatban való kimondása** speciális, minden további környezetvédelmi szempontot megelőző **előkérdés**, megállapítottuk, hogy **a jogi szabályozásnak az ebben a tekintetben fennálló hiánya az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatosan visszásságot okozott.**⁹⁷

⁹⁷ Ehhez a ponthoz kapcsolódóan az MBFH/1368-2/2011. számon állásfoglalásunk tervezetére megküldött véleményének 4/5. oldalán kifejtett álláspontja szerint az általunk itt kifejtettek logikai ellentmondásban állnak a 156. pontban foglalt megállapításunkkal, amennyben a jogi szabályozásnak a hiánya az egészséges környezethez való jog sérelme tekintetében az MBFH felrőhatóságát kizárja. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a hatályos jog az egészséges környezethez való alapvető jog adott védelmi szintjét valósítja meg. A jogalkotásra tett

161. **Szükségesnek látjuk** ezért az Atomtv. 1. § (1) bekezdése szerint az embereknek, valamint az élő és élettelen környezetnek a természetes és mesterséges eredetű ionizáló sugárzás káros hatásai elleni védelme szempontjából **az Atomtv. és a hatálya alá tartozó, kiemelt szabályozási terület szerinti ágazati jogszabályok módosítását**, és annak jogszabályban való kimondását, hogy a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére szolgáló mélységi geológiai tároló létesítmény telephelye tekintetében a kutatási folyamatot véglegesen lezáró, és a telephely földtani alkalmasságát kimondó határozat jogerőre emelkedését megelőzően a végleges elhelyezéssel kapcsolatosan további közigazgatási eljárások (környezeti hatásvizsgálati eljárás, majd a létesítési és egyéb eljárások) nem indulhatnak.

162. A panasz 2. pontjában összefoglalt felvetés alapján, amely szerint a Bataapáti NRHT létesítését még jóval a környezetvédelmi és létesítési engedélyek kiadása előtt megkezdték, amelyhez a földtani kutatási és létesítési engedélyek szolgáltatott keret, arra hívjuk fel a figyelmet, hogy az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásságot álláspontunk szerint a föld alatti lejtősaknák kihajtásával megvalósuló felszín alatti földtani kutatás tekintetében éppen a felszín alatti földtani kutatás befejezetlensége, és az NRHT konkrét telephelye vonatkozásában a földtani alkalmasság határozatban való megállapításának hiánya okozza.

B./ A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésének környezeti hatásvizsgálati eljárása (KHV)

163. A környezeti hatásvizsgálati eljárás szerepe az engedélyezési eljárások folyamatában az, hogy a környezetre jelentős, illetve várhatóan jelentős mértékben hatást gyakorló tevékenység megkezdése előtt a környezeti hatástanulmány feltárja a tervezett tevékenységnek, illetve a tevékenység végzéséhez szükséges kapcsolódó tevékenységeknek a környezeti elemekre,

kezdeményezésünk a védelmi szint tekintetében –az egészséges környezethez való jog érvényesülését előmozdítva – előrelépésre tesz javaslatot, azonban ez nem jelenti azt, hogy a korábbi, alacsonyabb intézményvédelmi szint szerinti, hatályos jogszabályokat a hatóságoknak eljárásuk során ne kellett volna megtartaniuk. A visszásság nem azonosítható a jogsértéssel, (így adott jogsértéssel az eljáró hatóságok nem szükségképpen okoznak visszásságot az egészséges környezethez való joggal összefüggésben) hanem adott jogsértésnek, vagy jogsértéseknek az egészséges környezethez való alapvető jog tekintetében fennálló negatív hatását, megvalósult, vagy potenciális kockázatot jelentő voltát jelöli. A jogi szabályozásnak az általunk e pontban megállapított hiányossága sokkal inkább a környezeti hatásvizsgálati eljárást érinti. Az RHK Kft. állásfoglalásunk tervezetére adott BO/0110-001/2011. számú véleményében ugyancsak ehhez kapcsolódóan rögzítette: *„Nem feltétlenül értünk egyet azon intézkedési javaslatával sem, amely az Atomtv. hatálya alá vonná az alapvetően radioaktív hulladékok telephely kiválasztásához szükséges kutatások jóváhagyását és az alkalmasság kimondását. A Bányatv. most is tartalmaz szabályokat a földtani kutatásra, illetve az MBFH rendelkezik a megfelelő szakértelemmel.”* A radioaktív hulladéktárolóval kapcsolatos földtani kutatásokra vonatkozó jogi szabályozást jelenleg is hatályosan az Atomtv. 68. § (6) és (9) bekezdéseiben foglalt felhatalmazás alapján a nukleáris létesítmények és a radioaktív hulladék elhelyezésére szolgáló létesítmények telepítéséhez és tervezéséhez a földtani és bányászati követelményekről szóló 62/1997. (XI. 26.) IKIM rendelet tartalmazza. Jogalkotásra tett javaslatunk nem is vonatkozhat ennek megteremtésére, mert azt a hatályos szabályozás rögzíti. Jogalkotási javaslatunk nem magához a földtani kutatáshoz, hanem az annak során alkalmazandó bányászati módszerek (lejtősaknák létesítése) alkalmazásának engedélyezéséhez kapcsolódik, és az Atomtv. hatálya szerinti, jelenleg hatályos ágazati joggal összhangban lévő szabályozás megteremtésére irányul ezen, a földtani kutatás során alkalmazott bányászati módszerek és tevékenységek vonatkozásában. Egyébiránt az MBFH állásfoglalásunk tervezetére küldött MBFH/1368-2/2011. számú véleményének 5. oldalán, a 241. ponthoz rögzíti, hogy *„Az MBFH az Atomtv. és a Bányatv. rendelkezései közötti összhang megteremtését célzó jogalkotási feladatokhoz a szükséges támogatást megadja.”*

azok rendszerére, folyamataira, szerkezetére gyakorolt hatásait. A KHV lefolytatására a Kvt. 6. § (1) bekezdése alapján annak érdekében van szükség, hogy megállapítható legyen, hogy a tevékenység folytatása, illetve az ahhoz kapcsolódó létesítmények előkészítése, létesítése milyen környezeti hatásokkal jár, és az adott helyen tervezett tevékenység a környezet jó állapotának fenntarthatósága szempontjából megengedhető-e, illetve milyen feltételekkel engedhető meg a tevékenység úgy, hogy a környezetveszélyeztetés, környezetkárosodás kizárható, a környezetszennyezés pedig megelőzhető legyen. Ez a megfogalmazás és az abból kiolvasható jogalkotói szándék egyértelművé teszi, hogy a hatásvizsgálati eljárásra még az előtt kell, hogy sor kerüljön, mielőtt a létesítmény konkrét technikai tervezését és létesítési engedélyezési eljárást megkezdenék, hiszen csak így biztosítható, hogy a környezeti szempontok érvényesüljenek, azokat ne írják felül a környezeti követelmények ismerete nélkül kiválasztott megoldások és a beruházónak és az eljárás más résztvevőinek ehhez fűződő érdekeltségei.

164. A kutatási szakaszra vonatkozó korábbi megállapításaink alapján a radioaktív hulladéktároló létesítéséhez legelőször szükséges ugyanakkor a telephely vonatkozásában a kutatási fázis során meghatározandó földtani alkalmasság jogerős határozatban való megállapítása és a kutatási szakasz ily módon való végleges lezárása. Tekintve, hogy a telephely földtani alkalmassága minden további környezeti szempontot megelőző előkérdés, a környezeti hatásvizsgálat megindulásának feltétele a telephely földtani alkalmasságát kimondó, jogerős határozat megléte. Ezért radioaktív hulladéktároló végleges elhelyezésére szolgáló létesítmény tekintetében a környezeti hatásvizsgálatot csak a kutatási szakasz végleges befejeztét, jogerős határozattal való lezárását követően, ugyanakkor a további, létesítési engedélyezés megkezdését megelőzően kell lefolytatni, mert csak így érvényesülnek az Atomtv. hatálya szerinti speciális és a Kvt. hatálya szerinti általános környezeti szempontok egymást kiegészítőleg és maradéktalanul.

165. A Kvt. garanciális minimum követelményként 66. § (1) bekezdésének a) pontjában, hogy a környezethasználat környezeti hatásvizsgálat hatálya alá tartozó tevékenységek esetén a tevékenységre kiadott környezetvédelmi engedély jogerőre emelkedését követően kezdhető meg, illetve folytatható.

166. A „radioaktív hulladéktároló telep átmeneti, vagy végleges tárolásra” tevékenység az eljárás idején hatályos szabályozás szerint környezeti hatásvizsgálat köteles volt.⁹⁸

167. Amint a JNO-131/2010 számú, „a környezetbe való beavatkozással járó beruházások engedélyezési problémái az európai uniós jog tükrében” tárgyban kiadott állásfoglalásunkban megállapítottuk, „egy projekt részének kell tekinteni az összes olyan „épületet, létesítményt és felszerelést”, amely kapcsolódik a nevesített főtevékenység megvalósításához⁹⁹.”

168. Az egyes építményekkel, építési munkákkal és építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról szóló 46/1997. (XII. 29.) KTM rendelet 12. § e) pontja szerint az elvi építési engedély iránti kérelemhez – annak tartalmától függően –

⁹⁸ A kérelem 2005. augusztus 29-én történt benyújtása ideje szerint hatályos környezeti hatásvizsgálatról szóló 20/2001. (II. 14.) Kormányrendelet is (régí Khvr) 1. mellékletének 18. pontja, majd 2006. január 1-től a környezeti hatásvizsgálatról és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Kormányrendelet (továbbiakban: Khvr.) 1. mellékletének 20. pontja a radioaktív hulladéktároló telep átmeneti, vagy végleges tárolásra tevékenységeket a korábbi szabályozáshoz hasonlóan a környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenységként határozza meg

⁹⁹ C-2/07. sz. ügy, Paul Abraham, 36. pont.

mellékelni kell környezeti hatásvizsgálathoz kötött tevékenység folytatására szolgáló építmény esetén a környezetvédelmi engedélyt 1 példányban. Noha az engedélyezéskor hatályos jogszabályok közül csak ez a rendelkezés rögzíti *expressis verbis* a jogerős környezetvédelmi engedély meglétének szükségességét az elvi építési engedélyhez kapcsolódóan, az elvi építési engedélyhez előírt feltételek az előzőekben elmondott szerkezeti, tartalmi értelmezésen túlmenően a logikai értelmezés alapján, a többről a kevesebbre következtetés (*argumentum a maiori ad minus*) jogi-logikai elve alapján nem hagyhatóak figyelmen kívül az építési engedély megadása során sem.

169. A tényállásban rögzített időpontok¹⁰⁰ összevetésével megállapítottuk, hogy **az NRHT felszíni három épületére**, továbbá a kutatással, valamint a föld alatti tárolóterek kialakításával összefüggően a bányászati hulladékok elhelyezésére illetve a visszatömedékeléshez szükséges közetzúzalékok elhelyezéséhez szükséges **kőzetdepónia létesítéséhez megadott építési engedélyeket** a bonyhádi jegyző a **környezetvédelmi engedély jogerőre emelkedését megelőzően adta meg**.

170. A 46/1997. (XII. 29.) KTM (KTMr.) rendelet 7. § (1) bekezdése alapján 2. melléklet III. pontja szerint környezetvédelmi, természetvédelmi és tájvédelmi kérdésben szakhatóságként első fokon a Felügyelőség, másodfokon az OKTVF akkor működik közre az építéshatósági eljárásban, ha a tevékenység nem környezeti hatásvizsgálat, vagy egységes környezethasználati engedély köteles. A bonyhádi jegyző az építésügyi hatósági eljárásaiba szakhatóságként bevonta a Felügyelőséget. A KTMr. fenti rendelkezése ellenére a Felügyelőség mind az építési engedély megadásához, mind az építési engedély módosításához adott szakhatósági állásfoglalásában hozzájárult.

171. **Megállapítottuk, hogy a Felügyelőség** avval, hogy az NRHT felszíni létesítményei, valamint a közetdepónia tekintetében szakhatósági hozzájárulást adott az építési engedélyek kiadásához annak ellenére, hogy a radioaktív hulladékok végleges elhelyezése vagy átmeneti tárolása környezeti hatásvizsgálat köteles, és az eljárás folyamatban volt, **az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásságot okozott**.

172. **Megállapítottuk azt is, hogy a bonyhádi jegyző** avval, hogy jogerős környezetvédelmi engedély hiányában adta meg a felszíni három épület, valamint a közetdepónia létesítéséhez az építési engedélyeket, **az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásságot okozott**.

173. Az RHK Kht. felszíni létesítmények kivitelezési munkálatainak megkezdésére vonatkozó 2007. július 30-án a bonyhádi jegyzőnek tett bejelentése¹⁰¹ szerint a felszíni épületek kivitelezését a közbeszerzési eljárás nyerteseként a Vegyész Zrt. 2007. augusztus 8-án kezdte meg.

174. **Megállapítottuk, hogy a bonyhádi jegyző** avval, hogy építéshatósági-építésfelügyeleti jogkörében az NRHT felszíni létesítményeinek kivitelezési munkálatait a Khvr. 1. számú mellékletének 19. pontja és a Kvt. 66. § (2) bekezdésének kifejezett rendelkezése ellenére az

¹⁰⁰ A 2007. január 7-én benyújtott környezeti hatástanulmány alapján a Felügyelőség 2007. május 15-én adott **környezetvédelmi engedélyt**, amely az OKTVF másodfokú döntésével **2007. október 5-én vált jogerőssé**. Az NRHT három felszíni létesítményének: a központi épület, a betonkonténergépjármű üzem és a technológiai épület **építési engedélyét** az RHK Kht. kérelmének 2006. december 12-i benyújtását követően **a bonyhádi jegyző 2007. január 30-án kelt határozatában adta meg**, amely 2007. március 2-án emelkedett jogerőre.

A **kőzetdepónia építési engedélyét** a bonyhádi jegyző **2007. július 26-án kelt határozatával** adta meg.

¹⁰¹ Étv. 39. § (1) bekezdés d.) pontja és (5) bekezdése szerint

engedélyes fenti bejelentését követően 15 napon belül a jogerős környezetvédelmi engedély hiánya, valamint a jogerős környezetvédelmi, építési és vízjogi engedélyek birtokában kérelmezhető, jogerős létesítési engedély hiánya miatt az Étv. 39. § (1) bekezdés d) pontja alapján nem tiltotta meg; továbbá a Ket. 88. § (1) bekezdése és a 94. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatósági ellenőrzése keretében, a hatósági ellenőrzés eredményeként a jogerős környezetvédelmi engedély, valamint a jogerős létesítési engedély hiányában megkezdett kivitelezéssel megvalósuló jogszabálysértés megszüntetésére az ügyfelet később sem szólította fel, **az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásságot okozott.**¹⁰²

175. Az ESzCsMr. 11. § (3) bekezdése előírja, hogy „a létesítési engedély megadásához szükséges a külön jogszabályban meghatározott környezetvédelmi, vízjogi és építési engedélyek megléte”. Ugyan hatályos jogunkban *expressis verbis* nincsen arra vonatkozó kogens rendelkezés, hogy a jogerős építési engedély alapján a kivitelezés csak a radioaktív hulladék átmeneti tárolására, vagy végleges elhelyezésére szolgáló létesítményre vonatkozó létesítési engedély jogerőre emelkedését követően kezdhető meg, azonban az Étv. 1. § (2) bekezdésére¹⁰³ tekintettel az Atomtv. 68. § (3) bekezdésének l) pontjában foglalt felhatalmazó rendelkezésből¹⁰⁴, és ennek alapján az ESzCsMr.-ben a létesítési engedélyezésre megállapított szabályokból ez egyértelműen következik.

176. Megemlítenénk tartjuk a fentiekhez kapcsolódóan még, hogy a 2007. január 1-én hatályba lépő Bataapátiban létesülő kis és közepes aktivitású radioaktív hulladéktároló projektjéhez kapcsolódó egyes közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló 257/2006. (XII. 15.) Kormányrendelet (BataaKr.) 3. §-a úgy rendelkezik, hogy a rendelet hatálybalépését megelőzően indult közigazgatási hatósági eljárásokat e rendelet hatálybalépése nem érinti. Az építési engedélyezési eljárás a bonyhádi jegyzőhöz 2006. december 12-én benyújtott kérelem alapján indult meg, és a BataaKr. hatálybalépésekor folyamatban volt, ezért a fenti rendelkezés alapján azt a BataaKr. hatálybalépése nem érinti.

B/1. A NATURA 2000 védelmi szempontok megjelenése a környezeti hatásvizsgálatban

¹⁰² Bonyhád Város Jegyzőjének állásfoglalásunk tervezetére megküldött 305-14/2011/02. számú véleményében ehhez kapcsolódóan azt a véleményét fogalmazza meg, hogy az ESZCSMr. 8. § (2) bekezdése és 11. § (3) bekezdése szerint „A létesítési engedély megadásához szükséges a külön jogszabályban meghatározott környezetvédelmi, vízjogi és építési engedélyek megléte.” *„Tekintettel arra, hogy a létesítési engedélyezési eljárásban a BataaKr. szerint Bonyhád Város Jegyzőjének nincs hatásköre, ezért annak kiadásáról, és/vagy hiányáról nem volt tudomásunk, így a kivitelezési munkálatok megkezdését sem tilrhattuk meg és nincs építésfelügyeleti hatáskörünk.”* Ehhez kapcsolódóan felhívjuk a figyelmet a BataaKr. 3. §-ának rendelkezésére, továbbá arra, hogy a visszásság megállapítására a tevékenység környezeti hatásvizsgálat kötelezettségével összefüggésben került sor. A vélemény rögzíti a továbbiakban azt is, hogy *„Az építési engedélyezési eljárás során szakhatóságként megkeresésre került a Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, de Ők hozzájárultak az építési engedély kiadásához és – gyakorlatuktól ez esetben eltérően – nem függesztették fel velünk az eljárást a jogerős környezetvédelmi engedély kiadásáig.”* A bonyhádi építéshatóság ezen véleményében foglaltakkal összhangban állapítottuk meg az 171. pontban a Felügyelőség elsődleges szerepét s visszásság okozásában.

¹⁰³ Az Étv. 1. § (2) bekezdése szerint „E törvényt a sajátos építményfajták, valamint a műemlékvédelem alatt álló építmények és területek tekintetében a rájuk vonatkozó külön törvényekkel, kormányrendeletekkel együtt, a bennük foglalt kiegészítésekkel és eltérésekkel kell alkalmazni.”

¹⁰⁴ Az Atomtv. 68. § (3) bekezdése szerint felhatalmazást kap az egészségügyért felelős miniszter, hogy rendeletben szabályozza *k)* a radioaktív anyagok birtoklása, előállítás, termelése, forgalmazása, tárolása, felhasználása, átalakítása, engedélyezési eljárását;

l) a *k)* pontban felsorolt tevékenységet szolgáló létesítmény vagy berendezés létesítése, üzembe helyezése, üzemeltetése, átalakítása, javítása, megszüntetése, leszerelése engedélyezési eljárását és ellenőrzésének rendjét.

177. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet (NATURA Kr.) 7. számú melléklete szerint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság területén a **Geresdi-dombvidék HUDD20012 számon kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület**. A Geresdi-dombvidék teljes területe 6239 hektár, az élőhelytípusok közül kiemelten szubpannon sztyeppék, lejtők és sziklatörmelékek Tilion-Acerion-erdői, és Pannon molyhos tölgyesek, továbbá jelentősebb területi kiterjedéssel Illír bükk-erdők, Illír gyertyános-tölgyesek valamint Pannon cseres-tölgyesek találhatóak meg itt; a jelölőfajok a területen emlősök közül a közönséges denevér (*Myotis myotis*), a piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), a hüllők és kétélűek közül a közönséges tarajosgöte (*Triturus cristatus*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) valamint a gerinctelenek közül a havasi cincér (*Rosalia alpina*) a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) és a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) populációi élőhelye, valamennyi jelölőfaj esetében ezen jelölőfajok a területen az országos állomány 2%-át teszik ki.

178. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló, 2006. december 16-tól hatályba lépő, így a KHV idején hatályos 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet 1. számú melléklete szerint az NRHT felszíni és felszín alatti létesítményeinek területével azonos, vagy közvetlenül határos Bátaapáti helyrajzi számok a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területén kijelölt kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területek.¹⁰⁵

179. A már korábban is idézett JNO-131/2010 számú állásfoglalás szerint a „**KHV és a Natura 2000 területekre vonatkozó engedélyezési eljárás közös eleme**, hogy mind a két eljárás **kiindulópontja a jelentős környezeti hatás lehetőségének előzetes mérlegelése**, illetve – ennek lehetősége esetén – a **hatások előzetes felmérésének kötelezettsége**.” A közös elvi kiindulópont mellett azonban számos lényegi különbség van. Ezek közül kiemelendő, hogy a Natura 2000 területekbe való beavatkozásra irányuló engedélyezés – ellentétben a KHV irányelvben foglaltakkal – nemcsak eljárási elemeket, hanem a projekt megvalósítását érdemben befolyásoló **tartalmi mérlegelési elemeket** is tartalmaz. Az uniós jog alapján a **Natura 2000 területeket érintő beruházások megvalósításának tehát nemcsak eljárási, hanem anyagi jogi korlátai** is vannak, melyek fennállását minden esetben az engedélyező hatóságnak kell mérlegelnie.

A tagállamok szabadon választják meg a két eljárás viszonyát, mindaddig, amíg mindkét eljárás valamennyi eljárási és tartalmi kelléke korlátozás nélkül érvényesül: azaz a két rezsim esetleges összekapcsolása esetén **mindkét eljárás szigorúbb szabályait kell együttesen alkalmazni**¹⁰⁶: a *KHV eljárás nem eredményezheti a Natura 2000-re vonatkozó rendelkezések abszorpcióját, így különösen a lenti kritikus mérlegelési kérdések megválaszolásának elmulasztását*¹⁰⁷.

180. A NATURA Kr. 8. § (2) bekezdés rendelkezése szerint a Natura 2000 terület céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő tevékenység korlátozás nélkül folytatható.

Ugyane szakasz (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a 7. § hatálya alá nem tartozó kijelölt Natura 2000 területen - a 4. § figyelembevételével - tilos engedély nélkül olyan tevékenységet folytatni vagy olyan beruházást végezni, amely a terület védelmi céljainak megvalósítását akadályozza.

¹⁰⁵ A jelenleg hatályos 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet pontosítva tartalmazza a Natura 2000 területek hrsz-ait.

¹⁰⁶ Nicolas de Sadeleer: Habitats Conservation in EC Law-From Nature Sanctuaries to Ecological Networks, The Yearbook of European Environmental Law, Oxford University Press, 2005, Volume 5, 215. oldal.

¹⁰⁷ C-418/04, Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Írország, EBHT, 2007, I-10947. oldal, 231. pont: „A 85/337 irányelv [...] szerinti vizsgálatok [...] nem léphetnek az élőhely-irányelv 6. cikke (3) és (4) bekezdésében előírt eljárás helyébe”.

181. A NATURA Kr. 10. § (1) bekezdésének engedélyezéskor hatályos szövege szerint olyan terv vagy beruházás elfogadása, illetőleg engedélyezése előtt, amely nem szolgálja közvetlenül valamely Natura 2000 terület természetvédelmi kezelését vagy ahhoz nem feltétlenül szükséges, azonban valamely Natura 2000 területre akár önmagában, akár más terv vagy beruházás részeként az ott megtalálható élővilágra vonatkozó adatok alapján várhatóan jelentős hatással lehet, a terv kidolgozójának, illetőleg a beruházást engedélyező hatóságnak vizsgálnia kell a tervnek vagy beruházásnak a Natura 2000 területen előforduló, a terület jelölésének alapjául szolgáló, az 1-4. számú mellékletben meghatározott fajokra és élőhelytípusokra gyakorolt hatását.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a természetvédelmi hatóság az (1) bekezdés szerinti beruházást akkor engedélyezheti, illetőleg ahhoz szakhatóságként akkor járulhat hozzá, ha megállapítható, hogy az nem veszélyezteti vagy károsítja a Natura 2000 területet, továbbá - a 4. § (1)-(2) bekezdésének figyelembevételével - nem ellentétes a jelölés céljaival.

182. A benyújtott **környezeti hatástanulmány** a tényállásban ismertetett módon tartalmazza az NRHT-vel összefüggő kutatási, **felszíni létesítési tevékenységekkel** összefüggő, a jogerős környezetvédelmi engedély megadásakor már javarészt **megvalósult** jelentős **környezeti hatásokat** a NATURA 2000 területekre. A környezeti hatástanulmány ugyanakkor a **felszín alatti** kutatás és végleges elhelyezésre szolgáló **tárolóterek** létesítése tekintetében tartalmazza azok **várható** jelentős **negatív hatásait** is a NATURA 2000 területekre, amelyeket a környezeti hatásvizsgálati eljárás során a Felügyelőségnek értékelnie kellett volna.

183. **A környezeti hatástanulmány II. kötete**, 5. „A tervezett tevékenység hatásainak bemutatása” című fejezetében, az 5.2. Hagyományos környezeti hatások, 5.2.4. Élővilág-életközösségek című alfejezete szerint a dokumentum 117. oldalán: *A felszín alatti létesítmények üzemeltetési szakaszában* „a depressziós modellezés szerint a Cserdülői-völgy déli és keleti ágának felsőbb szakaszain és a Nagymórággyi-völgy déli ágának felsőbb szakaszán **2-4 méteres talajvízszint-süllyedés is bekövetkezhet. Mivel ezen a területeken vízfüggő társulások is előfordulnak, ezért itt jelentős változásokat prognosztizálunk.** A völgytalpi – a térségben általában jelentős értéket képviselő – növénytársulásoknál hosszú távon ez a hatás is **terhelő-károsító** lehet. **Mértéke azonban jelenleg még nem megbecsülhető, tehát monitorozása elengedhetetlen.**”

184. Ennek ellenére a **környezetvédelmi engedélyben** sem a közvetlenül táj- és természetvédelmi előírásokat tartalmazó 3.05. pontban foglaltak között, sem máshol **nem találhatunk arra vonatkozó utalást, hogy a NATURA 2000 területekre gyakorolt várható hatások jelentőségét**, valamint a környezeti hatástanulmány ezzel kapcsolatos megállapításait **a Felügyelőség értékelte volna.**

185. A JNO-131/2010 számú állásfoglalásunkban megállapítottuk, hogy „a Natura 2000 területekre vonatkozó speciális engedélyezési eljárás kiindulópontja a területre várható negatív hatások jelentőségének mérlegelése”. A fentiek tükrében „**a jelentős hatás**” **lehetőségét kiterjesztően kell értelmezni** mind a hatás fogalmi körének meghatározása, mind pedig a „jelentőség” kockázatának megítélése során. (i) Nemcsak az minősül hatásnak, ami az adott terület fizikai sérelmére vezet, hanem az azon kívül megjelenő olyan körülmény is, amely negatívan befolyásolja a terület kedvező természetvédelmi helyzetét (pl. egy adott

élőlény zavarását eredményezi)¹⁰⁸. A hatások köre kapcsán valamennyi kumulatív hatást figyelembe kell venni. A jelentő hatás lehetőségének megítélése során **fordított a bizonyítási teher**: meg kell állapítani a **jelentős hatás** kockázatát minden olyan esetben, amikor objektív információk alapján **nem zárható ki** az ilyen hatások bekövetkezése.¹⁰⁹

186. A jelentős környezeti hatások megítélése során a **bizonyítási teher** szintén fordított (ha az nem zárható ki egyértelműen, akkor feltételezni kell a jelentős hatás meglétét, a Natura 2000 fajok és területek sérelmére vezető beruházások esetén **az engedély megadása kivételes lehetőség**, következésképp az engedélyezés feltételeit szűken kell értelmezni. Így egy beruházás csak akkor engedélyezhető, ha annak nincs környezeti szempontból kevésbé káros alternatívája, megvalósítását különösen fontos közérdek indokolja és lehetséges a beavatkozás negatív hatásait kompenzációs intézkedésekkel ellensúlyozni.” Általában jelentősnek kell tekinteni a beavatkozás hatását, ha az visszafordíthatatlan változást eredményez¹¹⁰.

187. Az Európai Unió Bírósága a Natura 2000 területek vonatkozásában is következetesen a megelőzés és az elővigyázatosság elveiből, illetve az élőhelyvédelmi irányelv természetvédelmi céljaiból (2. cikk (1) bekezdés, 3. cikk (1) bekezdés) indul ki. Az élőhelyvédelmi irányelv természetvédelmi célkitűzéseinek megvalósítását a Bíróság rendkívül kiterjesztően érzelmezi. Ezekből, valamint az engedélyezés kivételes jellegéből következik, hogy annak feltételeit, így különösen a mérlegelési kérdésekre adott válaszokat szigorúan, szűkítően kell értelmezni¹¹¹.

188. Az Európai Bíróság többször kiemelte, hogy az uniós jog megvalósítására vonatkozó általános előírásból fakad valamennyi hatóság, így különösen az engedélyező hatóság azon általános kötelezettsége, hogy hiánytalanul alkalmazza az uniós jogot, még akkor is, ha egyáltalán nincs átültető nemzeti jogszabály vagy az nem megfelelő. Az uniós jog és a nemzeti jog kapcsolatát az **uniós jog elsőbbségének elve** határozza meg. Ez azt jelenti, hogy a nemzeti jogrendszer szabályai és az uniós jogi szabályok konfliktusa esetén az uniós jogi szabály elsőbbséget élvez¹¹². A jogalkalmazó kötelezettsége, hogy minden ilyen összeütközés esetén az uniós jog feltárható normáit alkalmazza. Kiemelendő, hogy ez magában foglalja az ún. elsődleges jogot (alapító szerződések és módosításaik), az uniós környezetjog zömét alkotó másodlagos jogot (uniós irányelvek, rendelet, határozatok),

¹⁰⁸ Európai Bizottság: Managing Natura 2000 sites, 2000, Luxembourg, 34. oldal.

¹⁰⁹ C-127/02. sz. ügy, Waddenzee, 44. pont. „Márpedig, különös tekintettel a környezet minőségének magas szintű védelmét megfogalmazó közösségi környezetpolitika sarkalatos pontját képező *elővigyázatosság elvére*, [...], az ilyen kockázat már akkor fennáll, ha objektív szempontok alapján nem zárható ki annak lehetősége, hogy a szóban forgó terv vagy projekt az érintett természeti területre jelentős hatást gyakorolhat [...]. A terv vagy projekt hatásaira vonatkozó vizsgálat feltételeinek olyan jellegű értelmezésével, miszerint *kötelező vizsgálatot folytatni, ha a természeti területet sújtó jelentős hatások bekövetkezésének elmaradása vonatkozásában kétség merül fel*, hatékony módon elkerülhetővé válik, hogy olyan terveket vagy projekteket engedélyezzenek, amelyek károsan befolyásolják az érintett természeti terület épségét. Ez az értelmezés [...] megfelelően hozzájárul ahhoz, hogy megvalósuljon az irányelv azon fő célja, hogy a vadon élő állatok és növények védelmével hozzájáruljon a biológiai sokféleség biztosításához.”

¹¹⁰ C-392/96. sz. ügy, Bizottság kontra Írország, 67. pont.

¹¹¹ Ludwig Krämer: The European Commission's Opinions under Article 6 (4) of the Habitats Directive, Journal of Environmental Law, Oxford University Press, 2009, Volume 21, Number 1, 59-81. oldal.

¹¹² C-6/64. sz. ügy, Flaminio Costa kontra E.N.E.L., 1964, EBHT 585. oldal: „A hagyományos nemzetközi szerződésektől eltérően az EGK-Szerződés *önálló jogrendszert* hozott létre, amely a Szerződés hatálybalépésétől *a tagállamok jogrendszerébe illeszkedik*, és amely azok bíróságaira nézve kötelező.” [nem hivatalos fordítás, az EBHT-ban magyar nyelven nem elérhető].

továbbá a Bíróság ítéleteit¹¹³. Ezen kötelezettség nemcsak a tételes jog, hanem az uniós jog sajátos értelmezési szabályainak az alkalmazására is kiterjed.

189. A fentiek alapján megállapítjuk, hogy a Felügyelőségnek a Natura 2000-es területek érintettsége esetén a hazai szabályozás mellett az uniós előírásokat is figyelembe kell, illetve a vizsgált engedély kiadásakor is figyelembe kellett vennie.”¹¹⁴

190. Megállapítottuk, hogy a **Felügyelőség és az OKTVF** a környezeti hatásvizsgálati eljárás során a létesítési terület NATURA 2000 védettségére nem volt tekintettel, valamint **nem értékelte a környezeti hatástanulmány**nak a NATURA 2000 területek védelmi céljai vonatkozásában tett, **várható környezeti hatásokra vonatkozó megállapításait** arra vonatkozólag, hogy azok a NATURA 2000 védettség szempontjából jelentősek, avagy károsak-e.

191. Azt nem kívánjuk vitatni, hogy a Bátaapáti NRHT létesítéséhez a NaturaKr. 10/A. § (1) bekezdése szerinti kiemelt fontosságú közérdek fűződik, azonban ez önmagában nem mentesíti a hatóságokat attól, hogy a szükséges eljárásokat a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően lefolytassák, és a NaturaKr. 10/A. § (3)-(6) bekezdései szerint az Európai Bizottság véleményét kikérjék. Ezen eljárási lépések elmaradása az egészséges környezethez való alkotmányos joggal kapcsolatos visszasságot eredményezett.

B./1.1. NATURA 2000 védettség és a létesítmény helyének eltérő meghatározása a környezetvédelmi és a létesítési engedélyekben

192. A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére szolgáló **létesítmény helyének** a jogerős **környezetvédelmi engedély 2.00. pontjában** szereplő **helyrajzi számokkal**¹¹⁵ való meghatározása, valamint a létesítmény helyének az NRHT jogerős **létesítési engedélye 3. pontjában** foglalt **helyrajzi számokkal**¹¹⁶ való meghatározása alapján, a különböző engedélyekben szereplő helyrajzi számok összevetésével megállapítottuk, hogy azok **között jelentős eltérés van**. A jogerős környezetvédelmi engedély 2.00 pontjában ugyanis kizárólag az NRHT felszíni létesítmények létesítési területére vonatkozó helyrajzi számok szerepelnek a létesítmény helyeként, míg a jogerős létesítési engedély a létesítmény helyét meghatározó 3. pontjában a felszíni létesítmények elhelyezésére szolgáló terület helyrajzi számai mellett a felszín alatti lejtősaknak és a létesítendő mélységi tárolóterek területének helyrajzi számait is tartalmazza.

¹¹³ Ld. még a jogharmonizációs célú jogalkotásról szóló 7001/2005. (IK 8.) IM irányelv 75. pontját

¹¹⁴ JNO-544/2010. számú állásfoglalás-tervezet 29-30., valamint 35-40. pontjai

¹¹⁵ A másodfokú, jogerős környezetvédelmi engedély 2.00. pontja szerint az NRHT föld alatti és felszíni létesítményeinek helye: Bátaapáti 0112/2, **0114/3, 0114/4, 0114/5**, 0115, 0119/1, 0119/2, 0119/3, 0120, **0123/3, 0123/4**, 0124/11 hrsz. (az első fokú kv. engedélyben nem szereplő hrsz-ek **vastagított**, a meglévő, de megváltoztatott hrsz-ek *kurzív* betűkkel szedve. Kikerültek a létesítési területből a 0114/1. és a 0123/2. hrsz-ű ingatlanok).

¹¹⁶ A létesítési engedély 3. pontja rögzíti az NRHT létesítményeinek helyét. A 3. pont szerint az NRHT felszíni létesítményei a Bátaapáti 0112/2, 0114/3, 0114/4, 0114/5, 0115, 0119/1, 0119/2, 0119/3, 0120, 0123/3, 0123/4, 0124/11 hrsz.-ű ingatlanokon, felszín alatti létesítményei pedig a Bátaapáti **094, 0106/2, 0107, 0108, 0109, 0110, 0114/1, 0114/2, 0121, 0189/2.** hrsz.-ű ingatlanokon helyezkednek el. A létesítési engedélynek a létesítmény helyét megállapító 3. pontjában felsorolt helyrajzi számok közül **kiemelt és aláhúzott betűvel** jeleztük azokat a helyrajzi számokat, amelyek a jogerős környezetvédelmi engedélyben a létesítés helyeként nem szerepelnek. Fontosnak látjuk megjegyezni, hogy a Bátaapáti 0114/1. hrsz-ű ingatlan az első fokú környezetvédelmi engedély 2. pontjában a létesítmény helyeként, szerepelt ám a másodfokú döntéssel „lekerült a listáról”

193. **A helyrajzi számok összevetése alapján megállapítottuk**, hogy a környezetvédelmi engedély nem terjed ki a létesítési engedély 3. pontjában szereplő helyrajzi számok szerint az NRHT felszín alatti létesítményeinek területére, valamint a kőzetdepónia létesítési helyének egy részére. Megállapítottuk, hogy a **Felügyelőség a környezeti hatásvizsgálatot a felszín alatti létesítmények tekintetében elmulasztotta lefolytatni**, amelynek következtében a környezeti hatástanulmányban foglalt, az NRHT felszín alatti létesítményeinek létesítésével és azok üzemeltetésével összefüggő, a **NATURA 2000 területekre gyakorolt, jelentős várható hatásait sem vette figyelembe a környezeti hatásvizsgálati eljárás lefolytatása során.**¹¹⁷

194. **Megállapítottuk, hogy fentiek szerinti környezeti hatásvizsgálati eljárásával egyetemlegesen első fokú hatóságként a Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, valamint másodfokú hatóságként az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásságot okozott.**^{118 119}

¹¹⁷ Az állásfoglalás-tervezettra adott KDV KTVF 25396/2011. ügyszámú, 90010 iktatószámú véleményében ehhez a ponthoz kapcsolódóan fejtette ki a Felügyelőség a következőket: „A Felügyelőség a környezeti hatásvizsgálatot a felszín alatti létesítmények tekintetében nem mulasztotta el lefolytatni. Attól, hogy a felszín alatti létesítmények helyrajzi számai nem kerültek rögzítésre a környezetvédelmi engedélyben, a Felügyelőség a hatáskörébe tartozó kérdéseket (...) megvizsgálta mind a létesítés, az üzemelés, valamint a felhagyás környezeti elemekre gyakorolt hatásait, meghatározta a tervezett tevékenység általa szükségesnek tartott feltételeit, megtette előírásait az akkor hatályos jogszabályi követelményeknek megfelelően. A radioaktív hulladékok elhelyezésének alkalmassági megítélése nem tartozik a Felügyelőség hatáskörébe, arra sem jogszabály nem telepített hatáskört – ennek megfelelően pedig – sem megfelelő végzettségű szakember gárda nem áll a Felügyelőség rendelkezésére. Az eljárásban szakhatóságként megkeresett Tolna Megyei Földhivatal sem kifogásolta a jelzett helyrajzi számok hiányát.” Álláspontunk szerint a tevékenység meghatározásához, környezeti hatásainak felelős megítéléséhez a környezeti hatásvizsgálati eljárás keretében elengedhetetlen a tevékenység mevalósításához szükséges létesítési feltételeknek pontos meghatározása, hiszen a tevékenység pontosan meghatározott tárgyi, tér- és időbeli vonatkozásai a tevékenységgel kapcsolatos környezeti hatások megítéléséhez szükséges alapvető, kiinduló adatok. A Felügyelőség érvelése a létesítési hely meghatározottságának hiányával kapcsolatosan tett megállapításainkhoz kapcsolódóan nem megalapozott.

¹¹⁸ A panasz felvetette, hogy a BataaKr., valamint a környezetvédelmi engedélyben feltüntetett helyrajzi számok eltérnek. Az absztrakt jogszabályokban feltüntetett helyrajzi számok megfelelésének jogszabályi jellegből adódóan a helyrajzi számok feltüntetése, annak hiányos vagy nem megfelelő volta önmagában azért nem bír jelentőséggel, mert a BataaKr. tárgyi hatálya szerint kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezése tevékenység, valamint az ehhez szükséges létesítmények engedélyezése számára állapít meg sajátos eljárásjogi szabályokat. A helyrajzi számok környezetvédelmi és létesítési engedély közötti eltéréseinek azonban nagy jelentősége van, amint azt a fentiekben bemutattuk.

¹¹⁹ Az állásfoglalás-tervezettra adott KDV KTVF 25396/2011. ügyszámú, 90010 iktatószámú véleményében a B/1-es fejezethez kapcsolódóan fejtette ki a Felügyelőség a következőket: „A beruházás felszíni területekre vonatkozó hatásai a Natura 2000 területeket nem, illetve elhanyagolható mértékben érintik. A benyújtott tanulmány felszín alatti hatásainak tekintetében a beruházás egyik fő indokként a befogadó gránit jó vízzáróságát helyezte előtérbe, így egy feltételezett („prognosztizált”) jelentős talajvízszülledés – melynek esélye a terület vízföldtani adottságait tekintve csekély- nem alapos és kellő indok a beruházás felfüggesztésére. (...) Amennyiben a várható hatások jellege és mértéke „csak” feltételezhető, úgy az Európai Bizottság véleménykérési folyamatának beiktatása nem biztos, hogy indokolt. Tekintettel arra is, hogy a megfelelő hely kijelölését több éves kutatási folyamatok előzték meg. Nem valós annak feltételezése sem, hogy a várható hatásokat nem vette figyelembe a Felügyelőség, hiszen épp a benyújtott vizsgálati dokumentációk és az ezekkel kapcsolatos szakértői vélemények alapján lehetett megállapítani, hogy az előírt működési feltételek mellett „jelentős várható hatás” nem várható. Ezt egyébként a terület természetvédelmi kezelője sem jelezte.” Ehhez kapcsolódóan felhívjuk a Felügyelőség figyelmét az állásfoglalásunk 183-184. pontjában foglaltakra, valamint a Kvt. 6-8. §-aiban foglalt elővigyázatosság, megelőzés elvére és a környezethasználó környezetveszélyeztetés abbahagyásának, valamint a károsodott környezet helyreállítási kötelezettségére vonatkozó rendelkezéseire. Ugyane fejezethez kapcsolódóan az OKTVF 14/5707-2/2011. számon küldött véleménye a következőket tartalmazza: „... a helyszín kiválasztását hosszas vizsgálat előzte meg (a hatásvizsgálati eljárást megelőzően). A helyszín kiválasztásában a speciális földtani adottságok megléte is szerepet játszott, a befogadó kőzet jó vízzárósága fontos indokként szerepelt. Megállapítható volt, hogy a befogadó kőzet jó vízzárósága miatt a

B./1.2. A felszíni előkészítés és kivitelezés hatásai a NATURA 2000 jelölőfajokra

195. A NATURA Kr. 2/A számú melléklete a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a közönséges tarajosgötét (*Triturus cristatus*) a közösségi jelentőségű állatfajok között sorolja fel. **A környezeti hatástanulmány megállapítása szerint (ld. 88. pont) „a felszíni létesítmények kialakítása során a hullók és kétéltűeknek a területen élő állományok jelentős részét nagy valószínűséggel elpusztította, ez éppen az itt élő unka és götő állományt érintette”.**

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) Magyarországon védett, nem veszélyeztetett állatfaj, amely egyedének eszmei értéke 2000,-Ft. A közönséges tarajosgöte (*Triturus cristatus*) Magyarországon védett, mérsékeltен veszélyeztetett állatfaj, melynek eszmei értéke 2000,-Ft. Mindkét faj szerepel a Természetvédelmi Világszövetség Vörös Listáján.

196. A NATURA Kr. 8. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a (2) bekezdés esetén a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség (a továbbiakban: felügyelőség) az engedélyköteles tevékenységet engedély hiányában, illetőleg az engedélyben foglaltaktól eltérő módon végző személyt e tevékenységének a folytatásától eltiltja. A tevékenység tilalma helyett korlátozás is elrendelhető, amennyiben a Natura 2000 terület védelmének biztosításához ez is elegendő.

Ugyanezen szakasz (4) bekezdése szerint a felügyelőség a (2) bekezdés szerinti tevékenység tanúsítóját az eredeti állapot helyreállítására kötelezi. Amennyiben az eredeti állapot helyreállítására nincs lehetőség, a felügyelőség az érintettekkel történő előzetes egyeztetést követően a várható természeti kárral arányban álló, más Natura 2000 területen elvégzendő, annak céljából fakadó helyreállítási és fejlesztési feladat elvégzését írja elő a (2) bekezdés szerinti tevékenység gyakorlójának.

A (6) bekezdés szerint a (2)-(3) bekezdésen túlmenően a felügyelőség védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen korlátozza, felfüggeszti vagy megtiltja a lehatárolásának alapjául szolgáló madárfaj, közösségi és kiemelt jelentőségű faj állománya, illetve *közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelytípus* súlyos vagy helyrehozhatatlan károsodásának veszélyével járó, *engedélyhez nem kötött*, a mező-, illetve erdőgazdálkodás körén kívül eső *tevékenységeket*. Ugyanígy jár el a felügyelőség a földhasználati szabályokat sértő, engedélyhez nem kötött mező- és erdőgazdálkodási tevékenységek esetén.

197. A NATURA Kr. 8. § (2) bekezdése azokat a tevékenységeket minősíti engedélykötelesnek, amelyek a terület védelmi szempontjait veszélyeztetik vagy sértik.

A 4. § (1) bekezdése szerint a Natura 2000 terület kijelölésének célja az azokon található, az 1-3. számú mellékletben meghatározott, kijelölésük alapjául szolgáló fajok és a 4. számú mellékletben meghatározott, kijelölésük alapjául szolgáló élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a kijelölés

talajvízszint süllyedése jelentős hatásként nem várható. A felszín alatti létesítmények Natura 200 területekre gyakorolt hatása tekintetében a talajvízszint süllyedés fontos tényező. Azonban figyelemmel arra, hogy emállapításra került, hogy a talajvízszint csökkenés jelentős hatásként nem várható, a Natura 2000 területeken található jelölő élőhelyekre, fajokra gyakorolt hatás nem minősíthető jelentősnek.” Ahogyan az állásfoglalásunk 183-184. pontja tartalmazza, míg a környezeti hatástanulmány megállapítása szerint a felszín alatti létesítmények üzemeltetési szakaszában „2-4 méteres talajvízszint-süllyedés is bekövetkezhet. Mivel ezen a területeken vízfűgő társulások is előfordulnak, ezért itt jelentős változásokat prognosztizálunk. A völgytalpi – a térségben általában jelentős értéket képviselő – növénytársulásoknál hosszú távon ez a hatás is terhelő-károsító lehet.” A környezetvédelmi engedély ezzel szemben – a felszín alatti létesítési hely meghatározásának hiányával is összefüggésben – nem tartalmaz a környezeti hatástanulmány ezen megállapítására vonatkozó értékelést, ezért a véleményben kifejtettek a környezetvédelmi engedély tekintetében nem megalapozottak.

alapjául szolgáló természeti állapot és az azt létrehozó, illetve fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

198. A felszíni és felszín alatti kutatással összefüggő felszíni létesítés, valamint az NRHT felszíni épületek kivitelezése a környezeti hatásvizsgálati eljárás idején, 2007. augusztus 8-án kezdődött meg. A környezetvédelmi engedély az OKTVF 35. pont szerinti másodfokú döntése alapján 2007. október 5-én vált jogerőssé.

A kijelölt területen a NATURA Kr. 2/A mellékletében felsorolt közösségi jelentőségű állatfajok populációjának elpusztítását eredményező tevékenység önmagában a 4. § (1) bekezdésében megállapított kijelölési céllal objektíve ellentétesnek, vagyis a 8. § (2) bekezdésének alkalmazása szempontjából a terület védelmi célját sértő, vagy veszélyeztető tevékenységnek minősül.

Ennek ellenére a Felügyelőség a 8. § (3) bekezdése alapján a védelmi célt sértő tevékenységtől nem tiltotta el az építkezés kivitelezőjét, illetve a tevékenységét a védelmi cél biztosítása érdekében nem korlátozta, továbbá a 8. § (4) bekezdése szerinti jogkövetkezményeket sem alkalmazta.¹²⁰

199. A Natura Kr. szabályozásának a háttérben a Kvt. általános felelősségi szabályait találjuk a környezetkárosítással és a környezetveszélyeztetéssel kapcsolatos környezetjogi felelősségről és a hatóság feladatairól, amelyeknek megfelel a Natura Kr. speciális védelmi szempontokra tekintettel kialakított szabályozása.

200. A Kvt. 4. § 10-14. pontjaiban szereplő fogalom-meghatározások szerint:

10. *környezetveszélyeztetés*: a környezetkárosodás bekövetkezésének közvetlen veszélye;

11. *környezetveszélyeztető magatartás*: környezetveszélyeztetést előidéző tevékenység vagy mulasztás;

12. *környezetkárosítás*: az a tevékenység vagy mulasztás, amelynek hatására környezetkárosodás következik be;

13. *környezetkárosodás*: a környezetben, illetve valamely környezeti elemben közvetlenül vagy közvetve bekövetkező, mérhető, jelentős kedvezőtlen változás, illetve valamely környezeti elem által nyújtott szolgáltatás közvetlen vagy közvetett, mérhető, jelentős romlása;

201. A Kvt. 9. § szerint a környezethasználó az e törvényben meghatározott és az e törvényben és más jogszabályokban szabályozott módon felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért. A Kvt. 101. § (2) bekezdésének e) pontja szerint a környezethasználó köteles az általa okozott környezetkárosodásért helytállni és a megelőzési, illetve helyreállítási költségeket viselni.

202. Ugyane szakasz (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a (2) bekezdés a), illetve e) pontjában foglaltak elmaradása vagy eredménytelensége esetén a környezetvédelmi hatóság, illetőleg a más hatóság által engedélyezett tevékenység esetén a környezetvédelmi hatóság megkeresésére az engedélyező hatóság, illetve a bíróság - a környezetveszélyeztetés vagy környezetkárosodás mértékétől függően - a környezetveszélyeztető, illetve környezetkárosító

¹²⁰ A Felügyelőség 25396/2011. ügyszámú, 90010 iktatószámú állásfoglalásunk tervezetére adott véleményében e pont vonatkozásában a következőket rögzítette: „A felszíni kivitelezési munkákat a Felügyelőség nem ellenőrizte, csak a felszín alattit. A Felügyelőségnek nem volt tudomása arról, hogy Natura 2000 védettség céljait veszélyeztető munkálatok folynak. Tekintve, hogy erről a Felügyelőség értesítést senkitől nem kapott, a munkálatok folytatásával kapcsolatban sem tiltást, sem korlátozást nem alkalmazott.” A véleményben kifejtettekkel kapcsolatosan felhívjuk a Felügyelőség figyelmét a Ket. 3. § (1) bekezdésében és 88. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekre a hivatalból való eljárás elvéről és hatósági ellenőrzésről.

tevékenység folytatását korlátozza, az általa megállapított feltételek biztosításáig felfüggeszti vagy megtiltja.

203. **Megállapítottuk**, hogy bár a **Felügyelőség** a környezeti hatástanulmány benyújtásával 2007. január 7-én meginduló környezeti hatásvizsgálati eljárása során **értesült a megkezdett felszíni munkálatok bekövetkezett környezetkárosító hatásáról**, valamint az eljárás folytatásával egyidejűleg 2007. január 15-én adott szakhatósági állásfoglalásában a felszíni létesítmények építési engedélyének megadásához hozzájárult. A kőzetdepónia építési engedélyéhez 2007. március 22-én a Felügyelőség ugyancsak az építési engedély megadásához hozzájáruló szakhatósági állásfoglalást adott. A **Felügyelőség** az okozott környezetkárosítással kapcsolatosan **a környezeti hatásvizsgálati eljárás jogerős környezetvédelmi engedéllyel való befejezéséig a tevékenység folytatását a Kvt. 101. § (3) bekezdése alapján mégsem korlátozta, függesztette fel, vagy tiltotta meg, továbbá ez iránt a bonyhádi építéshatóságot sem kereste meg.**

204. A Kvt. 103. § (1) szerint a környezet igénybevételével, illetőleg terhelésével járó tevékenységgel vagy mulasztással másnak okozott kár környezetveszélyeztető tevékenységgel okozott kárnak minősül és arra a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályait (Ptk. 345-346. §-ai) kell alkalmazni.. Ugyane szakasz (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a károsult az (1) bekezdés szerinti kártérítési igényét nem kívánja érvényesíteni a károkozóval szemben - a károsult erre vonatkozó és az elévülési időn belül tett nyilatkozata alapján - a miniszter a környezetvédelmi alap célfeladat fejezeti kezelésű előirányzat javára az igényt érvényesítheti.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 68. § (2) bekezdése szerint a védett növény- és állatfaj egyede, továbbá a védett ásványi képződmény állami tulajdonban áll.

205. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 115. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a tulajdonjogi igények nem évülnek el.

206. Fenti rendelkezések alapján **megállapítottuk**, hogy az állam nevében a környezetért felelős miniszter a védett fajok egyedeinek elpusztítása miatt a károkozóval szemben a **kártérítési igényt a környezetvédelmi alap célfeladat fejezeti kezelésű előirányzat javára érvényesítheti.**

207. **Megállapítottuk**, hogy a **Felügyelőség** avval, hogy **NATURA 2000** védettség céljait veszélyeztető felszíni kivitelezési munkálatok folytatását **nem tiltotta meg**, valamint a **környezeti hatástanulmányban foglalt, a jelölőfajok pusztulásával járó környezetkárosítás miatt a tevékenység folytatását nem korlátozta, függesztette fel, vagy tiltotta meg a környezetvédelmi engedély jogerőre emelkedéséig, az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásságot okozott.**

B./2. A környezetvédelmi engedély módosítása

B./2.1. A környezetvédelmi engedély módosítása az RHK Kft. kérelme alapján

208. A jogerős **környezetvédelmi engedély 2.02. pontjában foglalt táblázat** a lerakható hulladék maximális összaktivitás készletére vonatkozó radionuklidonkénti maximális

aktivitásértékeket tartalmazta, **amelyre a létesítési és üzemeltetési engedélyek¹²¹ is kiindulási adatként** hivatkoznak, s amely a lerakható hulladékok aktivitásmaximumát határozza meg.

209. A **Felügyelőség** utóbb, az RHK Kft. kérelmére¹²² **a környezetvédelmi engedély módosításáról szóló határozatában¹²³ a táblázatot hatályon kívül helyezte**, és a 2.02. pont helyébe azt a rendelkezést foglalta, amely szerint: **„A lerakható hulladék összaktivitás készletét az engedélyezési dokumentációk részeként kötelezően elkészítendő és benyújtandó hulladék átvételi követelmények rögzítik.”**

210. A Khvr. 10. § (8) bekezdése szerint a felügyelőség a környezetvédelmi engedélyt - hivatalból vagy kérelemre - módosíthatja, ha az engedélyezéskor fennálló feltételek megváltozása a korábban kiadott engedély visszavonását nem teszi szükségessé.

211. A Ket. 114. § (1) bekezdése a hivatalból való döntés-felülvizsgálati eljárások körében a döntés módosításának lehetőségéről úgy rendelkezik, hogy ha a hatóság megállapítja, hogy a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a felügyeleti szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, a döntését módosítja vagy visszavonja. Erre ugyanez szakasz (2) bekezdése alapján a hatóságnak egy ízben, a döntés közlésétől számított egy évig van lehetősége, amennyiben a döntés bírósági felülvizsgálata van folyamatban, az érdemi ellenkérelem benyújtásáig.

212. A Ket. ezen rendelkezései a *hivatalból* való döntésmódosításra vonatkoznak, ezzel szemben a vizsgálatunkkal érintett környezetvédelmi engedély módosításáról a Felügyelőség **kérelemre** hozott határozatot, így a **Ket. döntés módosításáról szóló rendelkezése ebben az esetben nem volt alkalmazható.**

213. A Felügyelőség módosító határozatának indokolásában foglaltak szerint a környezetvédelmi engedély módosítása a *döntés jogszabálysértő volta miatt* vált szükségessé, mert a környezetvédelmi engedély 2.02. pontjában foglalt táblázatban szereplő értékekből származtatott dózisterhelés az ESZCSMr. 4. melléklet 10. pontjában szereplő **100 µSv/év lakossági dózismegszorításhoz** képest lényegesen alacsonyabb, vagyis a környezetvédelmi engedély 2.02. pontjában foglalt táblázat a jogszabályban megengedhetőnél lényegesen szigorúbb feltételeket szabott meg a lerakható hulladékok összaktivitás-készlete tekintetében.

214. A Khvr. 10. § (8) bekezdése nem tartalmazza a jogszabálysértő döntés miatt módosítás lehetőségét, hanem a döntés módosítása rendelkezése szerint csak az engedélyezéskor fennálló feltételek megváltozása esetén lehetséges, ha az **engedélyezéskor fennálló feltételek megváltozása a korábban kiadott engedély visszavonását nem teszi szükségessé.** Vagyis a Felügyelőségnek azt kell vizsgálnia, hogy az az ok, amelyre tekintettel az ügyfél a környezetvédelmi engedély módosítását kéri, az engedélyezéskor fennálló feltételek megváltozásaként értékelhető-e, valamint azt, hogy a Kvt. 72. §-a alapján a feltételek megváltozása nem minősül-e lényegesnek, amely a korábban kiadott engedély visszavonását teszi szükségessé.

¹²¹ Az üzembe helyezési engedély a 9. rendelkező pont szerint a hulladék átvételi követelmények (HÁK) P1241050/0003/D azonosító kóddal kiadott változatát hagyta jóvá, avval a kikötéssel, hogy a HÁK 5. pontjában a telephelyi aktivitáskorlát a KDT KTVF 37278/07. számon megadott környezetvédelmi engedélyben rögzített összaktivitás-készletet nem haladhatja meg.

¹²² KDT KTVF 3000-2862/08. iktatószám, 2008. október 2.

¹²³ KDT KTVF 24238/2008. számú határozat, 2009. január 15.

215. A Kvt. 32. §-a szerint a sugárzások környezetre gyakorolt káros hatásai elleni védelem kiterjed a mesterségesen keltett és természetes ionizáló, nem ionizáló és hősugárzásokra.

216. Az ESzCsMr. **végleges elhelyezés követelményeit megállapító**, a környezetvédelmi engedélyben is idézett 4. mellékletének 10. pontja úgy rendelkezik, hogy az elhelyezési rendszer várható viselkedését feltételező körülmények esetén a **lezárást követően** a lakosság vonatkoztatási csoportja egyedeinek sugárterhelése az elhelyezett hulladék hatásaitól eredően **nem haladhatja meg a 100 µSv/év effektív dózis értéket**.

217. Az ESzCsMr. 4. § (2) bekezdése szerint: az üzemeltetés, átalakítás, megszüntetés, illetve lezárás során a munkavállalók és a lakosság sugárterhelése nem lépheti túl az Országos Tisztifőorvosi Hivatal (a továbbiakban: OTH) által a **létesítési engedélyezési eljárás során meghatározott dózismegszorítás értékét**.

218. Az **Atomtv. egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 16/2000. (VI. 8.) EüM rendelet (Atomvhr.) II. mellékletének 2. pontja szerint** annak érdekében, hogy egy adott tevékenységből származó, adott és ellenőrzés alatt tartott forrásból eredő foglalkozási vagy a lakosság tagjaira vonatkozó sugárterhelés az ésszerűen elérhető legalacsonyabb szintet jelentősen ne haladja meg, a forrásra vonatkozóan dózismegszorítást kell alkalmazni. Ennek – **a dóziskorláton belüli – értékét** (a munkavállalókra vonatkozóan tartományát, a lakosság egy csoportjának számára az effektív dózis évi felső határát) **az adott forrásra, foglalkozási területre és lakossági csoportra vonatkozóan – a sugáregészségügyi helyzet figyelembevételével – az OTH határozza meg**.

219. Az ESzCsMr. és az Atomvhr. fenti rendelkezései **a végleges elhelyezés követelményeit a lezárást követően** határozzák meg maximumként a 100 µSv/év lakossági effektív dózis értéket, amelyen *belüli* értékét a létesítési eljárásban az adott forrásra, foglalkozási területre és lakossági csoportra vonatkozóan – a sugáregészségügyi helyzet figyelembevételével – az OTH határozza meg a létesítési eljárásban.

220. Bár a dózismegszorítási értékek meghatározására irányadó rendelkezések a létesítési eljáráshoz kapcsolódnak, hangsúlyozni kívánjuk, hogy **a 100 µSv/év lakossági effektív dózis értéken belül, egyedi döntéssel kell meghatározni az OTH-nak a konkrét körülmények szerinti dózismegszorítás értékét.**¹²⁴ Vagyis e rendelkezések alapján nem zárható ki annak a lehetősége, hogy konkrét esetben az ÁNTSZ OTH a létesítési eljárásban, vagy azzal egyidejűleg a 100 µSv/év lakossági effektív dózis értéken belüli alacsonyabb értéket határozzon meg, így önmagában az alacsonyabb effektív dózisérték ténye nem jelenthet jogszabálysértést.¹²⁵ A Felügyelőségnek az a hivatkozása, hogy a környezetvédelmi engedély

¹²⁴ Ahogyan értékelésünk legutolsó fejezetében látni fogjuk, az ÁNTSZ OTH dózismegszorítás értékének létesítési eljárásban való meghatározására vonatkozó hatásköre gyakorlása tekintetében az erre irányadó jogszabályokban kollízió van.

¹²⁵ Annyiban felvethető lenne a jogszabálysértés lehetősége, ha a környezetvédelmi engedély 2.02. pontjában szereplő, a hulladékok izotóponkénti felezési idejét és maximális megengedhető aktivitásértékeit megállapító táblázatból származtatható lakossági effektív dózisérték korlátozná az OTH egyedi mérlegetési és döntési lehetőségeit a létesítési eljáráshoz kapcsolódóan. Azonban a vizsgálatunkkal érintett esetben akkor sem lennének alkalmazhatóak a Ket.-nek hivatalból való döntésmódosításra vonatkozó 114. §-ának rendelkezései szerinti feltételek hiánya miatt.

2.02. pontjában szereplő aktivitásértékekből a 100 $\mu\text{Sv}/\text{év}$ lakossági dózisonál alacsonyabb értékek adódnak, önmagában ezért *sem* megalapozott.^{126 127}

221. Egyebekben megállapítottuk ugyanakkor, hogy **az ESZCSMr. 4. melléklet 10. pontjában foglalt rendelkezése – amelyet a Felügyelőség a környezetvédelmi engedély módosítása során, mint az engedélyezéskor fennálló körülmények megváltozását vett figyelembe – a környezetvédelmi engedély megadása idején is hatályban volt**, tehát az még akkor sem értékelhető az engedélyezéskori feltételek megváltozásaként, ha a Khvr. 10. § (8) bekezdését a jogi feltételek változására is kiterjedőleg kívánnánk értelmezni.¹²⁸

¹²⁶ Hangsúlyoznunk kell, hogy a 100 $\mu\text{Sv}/\text{év}$ lakossági dózis érték a végleges elhelyezésre szolgáló létesítmény lezárása utáni állapotra vonatkozik. Ezzel szemben, mint ahogy korábban arra többször is utalást tettünk a környezetvédelmi engedély módosítása idején a felszíni épületben átmeneti tárolás folyt, s a 2816 hordó átmeneti tárolása jelen állapot szerint is tart az átmeneti tárolásra 2010-ben megadott újabb üzemeltetési engedély alapján.

¹²⁷ Az OAH 00215-0059/2011 számú, állásfoglalásunk tervezetére küldött véleményében ehhez a ponthoz kapcsolódó észrevétele szerint „Az ESZCSMr. rendeletében megállapított megszorítás nem mond ellent a 16/2000. (VI. 8.) EüM rendeletben az OTH-ra ruházott feladatnak, mivel csak a lezárást követő időszakra vonatkozik, amikor már nem garantálható, hogy lesz hatósági felügyelet. A fentiekkel teljes összhangban állapította meg az OTH a bátaapáti tárolóra a jelenleg érvényes 100 $\mu\text{Sv}/\text{év}$ dózismegszorítást. Az OTH által megállapított korlát minden szempontból megfelelő, további szigorítása semmilyen alapon nem lenne indokolt. Az, hogy az izotópokra lebontott aktivitás-értékekkel még ennél is kisebb dózisek adódnak, csak tovább növeli a biztonságot!” Az OAH véleményével összhangban az állásfoglalásunkban semmilyen módon nem állítottuk azt, hogy az OTH-nak az ESZCSMr. 4. mellékletének 10. pontjában foglalt, 100 $\mu\text{Sv}/\text{év}$ dózismegszorítási értéknél szigorúbb értéket *kell* meghatározni. Ebben a pontban azt hangsúlyozzuk, hogy szigorúbb értéket meghatározhat, magasabbat azonban nem. Felhívjuk a figyelmet ugyanakkor a 277. pontban foglalt jogalkotási javaslatunkra amely az EÜMr., BátaaKr. és a Ket rendelkezései közötti összhang hiányának megszüntetésére irányul. Az észrevétellel érintett pontban foglaltakat azért fejtettük ki, mert a környezetvédelmi engedély módosítása során a hatóság az ESZCSMr. 4. melléklet 10. pontban foglalt megszorítási érték alapján, utólagos jogszabálysértésre hivatkozva a környezetvédelmi engedélyben foglalt, izotópokra lebontott aktivitás-értékekre vonatkozó táblázatot a környezetvédelmi engedélyt módosító határozatával nem a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően módosította.

¹²⁸ Ehhez kapcsolódóan a Felügyelőség állásfoglalásunk tervezetére adott 25396/2011 ügy- és 90010 iktatószámú véleményében a következő észrevételt tette: „A módosítás a Felügyelőség hatáskörét nem érintő ügyben történt az ügyfél kérelmének megfelelően. A módosítás kizárólag sugáregészségügyi és sugárbiológiai kérdéskört érintett. (...) A környezetvédelmi engedély módosítása radioaktív hulladékgazdálkodási kérdéskört nem érint. A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény 2. § (3) bekezdés b) pontja szerint nem terjed ki a törvény hatálya a radioaktív hulladékokra. A Felügyelőségnek ezzel kapcsolatban sem engedélyezési, sem ellenőrzési jogköre nincs. A Felügyelőséghez a végleges elhelyezést előkészítő technológiát szolgáló három létesítmény, valamint az eredeti technológiához képest a betonkonténergártó üzem megépítésének elhagyásában bejelentés nem érkezett.” A véleményben foglaltakra vonatkozólag felhívjuk a figyelmet, hogy a Felügyelőség hatáskörének alapja a környezetvédelmi engedély módosítására a KHVR. 10. § (8) bekezdése.

Az OKTVF e ponttal kapcsolatban tett kezdeményezésünkkel kapcsolatosan 14/5707-2/2011. számú véleményében a következőket rögzítette: „Eljárásjogi szempontból megjegyezni kívánom, hogy a módosításra az ügyfél kérelmére került sor, mely nem zárja ki azt a megállapítást, hogy egyébként a kérelemmel érintett döntés(rész) jogszabálysértő volt. A módosítás feltétele ugyanis csak az, hogy az engedélyezéskor fennálló feltételek megváltozása ne tegye szükségessé az engedély visszavonását, így a kérelem, illetőleg a kérelem alapján történő módosítás alapja jogszabálysértés is lehet. Az előzőek alapján felügyeleti eljárás lefolytatását nem tartom indokoltnak” Az OKTVF figyelmét felhívjuk arra, hogy az engedélyezéskor hatályos jogszabály alapján utólagosan, az engedélyezéskor fennálló körülmények megváltozása címén még az ügyfél kérelmére sincsen lehetőség a KHVR. 10. § (8) bekezdése alapján az engedély jogszabálysértő voltára tekintettel a környezetvédelmi engedély módosítására. A hatályos jogszabály az engedélyezéskori feltételek között az engedélyezés jogi feltételeit nem határozza meg, jogszabálysértés esetén kizárólag a Ket 114. § (1) és (2) bekezdése alapján, az ezekben foglalt szigorú feltételek mellett van lehetősége a hatóságnak hivatalból való döntés-módosításra. Az OKTVF érvelésével szemben éppen az engedélyezés idejéhez képest a megváltozott jogi környezet (például egy, a korábbinál szigorúbb kibocsátási határérték bevezetése) adhat alapot az ügyfél kérelme esetén a környezetvédelmi engedély módosítására. A „megváltozott körülmények” egyebekben álláspontunk szerint a tárgyi körülmények bizonyos mértékű változását jelöli alapvetően az engedélyezéskori állapothoz

B./2.2. A Felügyelőség hivatalból meglevő vizsgálati kötelezettségei a környezetvédelmi engedélyben foglalt körülmények változása vonatkozásában – a környezetvédelmi engedély módosítására irányuló eljárásához kapcsolódóan

222. A Ket. 3. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási hatósági eljárásban a törvény keretei között a hivatalból való eljárás elve érvényesül. A környezetvédelmi engedély módosítására irányuló kérelemre indult eljárásában a Felügyelőséget nem kötötte a körülmények megváltozására, illetve a változás jelentős voltára vonatkozó mérlegelés kötelezettsége tekintetében.

223. A Kvt. 82. § (1) bekezdése szerint a környezetvédelmi engedélyben alapul vett körülmények jelentős megváltozását, illetve tervezett jelentős megváltoztatását, továbbá a tulajdonosváltozást az érdekelt köteles a környezetvédelmi hatóságnak tizenöt napon belül bejelenteni. Ugyanez a szakasz (2) bekezdése szerint a környezetvédelmi hatóság hivatalból is vizsgálja a 66. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *d)* pontja szerinti határozatban alapul vett körülmények változását. Ha ezek jelentősen eltérnek az engedélyezéskori körülményektől, felülvizsgálatot rendel el. Az (1) bekezdésben meghatározott bejelentés elmulasztása esetén a hatáskörrel rendelkező szerv felfüggeszti a tevékenységet.

Változás a felszíni létesítmények létesítési terve és üzemelése tekintetében a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésének célja és lehetősége szempontjából

224. A jogerős környezetvédelmi engedély 2.03. pontja szerint a lerakó létesítményei: **1. a központi épület, 2. a betonkonténer előregyártó üzem**, amelyben a kis- és közepes aktivitású hulladékok felszín alatti elhelyezésére alkalmas vasbeton konténerek előgyártása valósul meg, **3. az ellenőrzött zónához tartozó technológiai épület**, amelyben az atomeróműből beszállított és átmenetileg tárolt 200 és 400 l-es hordók vasbeton konténerbe való elhelyezése, térkitöltő anyaggal való kitöltése és lezárása valósul meg, valamint 4. a létesítményhez kapcsolódó segédlétesítmények. A lerakó létesítményeiben valósul meg a radioaktív hulladékok végleges elhelyezéséhez szükséges hulladékkezelési technológia, amelyet a környezetvédelmi engedély 2.05. pontja részletez.¹²⁹

225. A létesítési eljárásra vonatkozó tényállási részben az 58-59. pontokban ismertettük, hogy a létesítési eljárás megindulását követően, avval párhuzamosan a bonyhádi jegyző az eredeti építési engedélyt az RHK Kft. kérelmére úgy módosította, hogy a módosított engedély az eredeti (és a létesítési engedélyezéshez a kérelmező által benyújtott) építési engedélyben szereplő három épület helyett csupán kettőre: a központi épületre és a technológiai épületre vonatkozott. **A módosított engedély alapján később a bonyhádi jegyző a központi épület**

képezt, amelyek a tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatosan bizonyos változást okoznak, vagy okozhatnak, és nem teszik szükségessé a korábban kiadott környezetvédelmi engedély visszavonását. Álláspontunk szerint ugyanakkor a környezetvédelmi engedély módosítására a vizsgált esetben nem az eredeti engedély jogszabálysértő volta miatt került sor.

¹²⁹ A 2.05. pontban foglalt rendelkezések egyebek között részletezik a hulladékcsomagok átmeneti tárolása és konténerbe történő elhelyezésével megvalósuló kondicionálás folyamatát azok mélységi tárolókamrákban történő végleges elhelyezését megelőzően. Ennek a folyamatnak lényeges részét képezik a betonkonténergyártó üzemből legyártott, egyenként 9 db 200 l-es, illetve 5 db 400 l-es hordó elhelyezésére alkalmas betonkonténer tárolására alkalmas konténerek, amelyekbe a hordókat a végleges elhelyezést közvetlenül megelőzően behelyezik.

és a technológiai épület tekintetében a tényállás 63. pontja szerinti használatbavételi engedélyt adott.

Később az ÁNTSZ SD az üzembe helyezési engedélyt is a két megépült felszíni létesítményre adta meg.^{130 131}

226. Így a környezetvédelmi, az eredeti építési és a létesítési engedélyekben engedélyezett **végleges elhelyezés helyett** a felszíni létesítményekre megadott üzembe helyezési engedély alapján a radioaktív hulladékok **átmeneti tárolása kezdődött meg és jelenleg 2816 hordó tárolásával folyamatos a felszíni technológiai épületben.**

227. Korábban is hangsúlyoztuk, hogy a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról szóló nemzetközi egyezmény¹³², valamint az Atomtv. 2. § n) és o) pontjában egyaránt határozott különbséget tesz a radioaktív hulladékok végleges elhelyezése és átmeneti tárolása között.

228. Az ESzCsMr. 3. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a radioaktív hulladékot az e rendelet előírásainak megfelelően átmeneti *vagy* végleges hulladéktárolóban kell elhelyezni.

229. A Kvhr. 19. pontja is vagylagosan az átmeneti *vagy* végeleges hulladéktárolás tevékenységre állapítja meg a környezeti hatásvizsgálat kötelezettségét.

230. Az ESzCsMr. 7. § (1) bekezdése szerint a radioaktív hulladék átmeneti tárolására akkor kerülhet sor, ha nincs engedélyezett végleges elhelyezési lehetőség.

231. A Bábaapáti NRHT létesítési engedélyét az ESzCsMr 11. § (3) és (4) bekezdéseiben a kérelem mellékleteként kötelezően benyújtandó külön jogszabályban meghatározott környezetvédelmi, építési és vízjogi engedélyk, valamint a 10. § szerinti, a végleges elhelyezésre benyújtott teljes körű létesítést megelőző biztonsági jelentés (LMBJ) és a jóváhagyott hulladék átvételi követelmények (HÁK) alapján a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezése céljára adta meg az ÁNTSZ SD.¹³³

232. Az ESzCsMr. 11. § (4) bekezdése utalásszerűen tartalmazza azt a követelményt, hogy a végleges elhelyezésre szolgáló létesítmények létesítési engedély kérelméhez annak mellékleteként – a fent említettek mellett – annak igazolását kell benyújtani, hogy a felhasználni kívánt, biztonsági szempontból fontos rendszerek, berendezések és komponensek a sugárvédelmi, sugárbiztonsági követelményeket kielégítik.¹³⁴

¹³⁰ A jelenleg érvényes 3478-24/2010. iktatószámú üzembe helyezési engedély is a Bábaapáti NRHT felszíni létesítményeinek üzembe helyezésére szól 2015. október 5-ig tartó érvényességi idővel.

¹³¹ A Tolnai Népújság 2011. szeptember 4-i számában megjelent, Faragó László, az NRHT igazgatójával készült közölt interjúban közöltek szerint a betonkonténer-gyártó üzemet nem fogják megépíteni. <http://www.teol.hu/tolna/kozelet/meressel-igazolt-biztonsag-398369>

¹³² 2001. évi LXXVI. törvénnyel kihirdetett Egyezmény 2. cikk d) és t) pont

¹³³ ÁNTSZ 230-46/2008. számú határozat

¹³⁴ A vizsgálatunkhoz megküldött dokumentáció a kérelem mellékleteként tartalmazza az LMBJ I-II. kötetét; az NRHT műszaki tervdokumentációját; az MGSZ 446/46/2003. határozatát az első, felszíni kutatási zárójelentés jóváhagyásáról; a Pécsi Bányakapitányság 866/2004/3 számú határozatát a kutató lejtősaknák létesítési engedélyéről; a KDT KTVF 50888/06. számú határozatát a Bábaapáti, Nagymórágú-völgyi felvonulási telephely vízellátásának és szennyvízelvezetésének vízjogi üzemeltetési engedélyéről; a KDT KTVF 78676/06. számú határozatát az NRHT telep vízrendezésének vízjogi üzemeltetési engedélyéről; a KDT KTVF 3535/06. számú határozatát a környezeti hatástanulmány benyújtásának előírásáról; a tervezői és szakértői nyilatkozatokat; a sugárvédelmi tervet; a visszanyerhetőség lehetőségének vizsgálatát; az LMBJ során használt bioszféra modelleket; a fejlődési rendellenességek értékelését és a HÁK felülvizsgálatát a paksi atomerőmű kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékaira vonatkozóan a Bábaapáti területén tervezett felszín alatti tároló tervei

233. A tényállás 58-59. pontjai rögzítik, hogy a létesítési engedély iránti kérelem mellékletként benyújtott eredeti építési engedélyt a bonyhádi jegyző a létesítési engedélyről szóló határozat meghozatalát megelőzően módosította, majd a módosított építési engedély alapján megépült két felszíni létesítményre használatbavételi engedélyt adott.

234. A használatbavételi engedély megadását követően a korábbi, és a jelenleg hatályos üzembe helyezési engedélyeket az ÁNTSZ SD ugyancsak a két felszíni épületben való átmeneti tárolásra adta meg. Így a létesítési és üzemeltetési engedélyek között a felszíni és a felszín alatti létesítmények tekintetében egyaránt eltérés van.

235. Megállapítottuk, hogy a környezetvédelmi engedélyben, az eredeti építési és a létesítési engedélyben engedélyezett **végleges elhelyezés tevékenységgel szemben** a megépült két felszíni épületben módosított építési engedély, a használatbavételi engedély és az üzembehelyezési engedélyek alapján **átmeneti tárolás valósul meg**, az ESzCsMr. 7. § (1) bekezdése szerint nincsen engedélyezett végleges elhelyezésre lehetőség.

236. Megállapítottuk hogy a Kvt. 82. § (2) bekezdése alapján a **Felügyelőség** a környezetvédelmi engedély alapján megvalósuló tevékenység tekintetében fennálló vizsgálati-**mérlegelési kötelezettségét elmulasztotta**, és a környezetvédelmi engedély módosítási eljárásában *sem* folytatatta le a mérlegelést **atekintetben, hogy** a megvalósult állapotok **jelentős módosításként értékelhetőek-e a végleges elhelyezésre megadott környezetvédelmi és létesítési engedélyek**, valamint a ténylegesen **megvalósuló**, az üzemeltetési engedélyben engedélyezett **átmeneti tárolás** ténye alapján.

237. A Felügyelőség a fentebbiek vonatkozásában lefolytatandó mérlegelése elmulasztása miatt, ennek eredménye hiányában azt sem döntötte el, hogy a változások jelentősége szerint az engedélyezéskori feltételek megváltozása miatt a környezetvédelmi engedély módosítása, avagy a változások jelentős volta miatt a környezetvédelmi engedély visszavonása és az ténylegesen megvalósuló átmeneti tárolás tevékenység tekintetében a Kvt. 73. §-a alapján környezetvédelmi felülvizsgálat lefolytatása szükséges-e.

238. Megállapítottuk, hogy a **Felügyelőség** sem korábban, a Kvt. 82. § (2) bekezdésében foglalt vizsgálati kötelezettsége alapján, sem a felszíni épületek üzembe helyezési engedélyét követően a környezetvédelmi engedély módosítására irányuló, az engedélyes kérelemre indult eljárásában a technológiai feltételek tekintetében **nem vizsgálta azt, hogy környezetvédelmi engedélyben foglalt, a végleges elhelyezést előkészítő technológiát szolgáló három létesítmény, valamint az eredeti technológiához képest a betonkonténergártó üzem megépítésének elhagyása** és a két felszíni létesítmény üzembe helyezési engedélye alapján az átmeneti tárolás megkezdése **nem minősül-e az engedélyezéskori feltételek lényeges megváltozásának**, amely alapján a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére megadott környezetvédelmi engedély visszavonása, vagy módosítása szükségessé válna.

alapján.

A hatóság – a létesítési engedély indokolása szerint – ellenőrizte, hogy az ESZCSMr. 11. § (3) bekezdése szerinti KDT KTVF 37278/07. számú környezetvédelmi engedély, a KDT KTVF 40756/2007. vízjogi létesítési engedély, valamint a felszíni létesítményekre a bonyhádi jegyző 176-11/2007. számú építési engedélyre rendelkező áll.

239. **A környezetvédelmi engedély módosítása során ugyancsak figyelmen kívül hagyta a Felügyelőség** azt, hogy a környezetvédelmi engedély 2.00. pontjában az OKTVF másodfokú határozatával megváltoztatott **létesítési helyre vonatkozó adatok**, illetve a később, az ÁNTSZ SD létesítési engedélyének 3. pontjában a létesítmény helyeként meghatározott adatok a felszín alatti létesítmények helyrajzi számai tekintetében **nem egyeznek meg**.¹³⁵ A Felügyelőség a Kvt. 72. §-a és a Kvh. 10. § (8) bekezdése alapján, illetve a Kvt. 82. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint a feltételek megváltozása szempontjából azt sem mérlegelte, hogy **a környezetvédelmi engedély nem terjed ki a létesítési engedély 3. pontjában a felszín alatti létesítmények tekintetében meghatározott létesítési területre.**

240. Megállapítottuk, hogy a környezetvédelmi engedély módosításakor a Felügyelőség a tevékenység NATURA 2000 területre gyakorolt hatásainak jelentős voltára vonatkozó mérlegelést, valamint a hatásbecslési eljárást nem folytatta le a létesítési engedélyben meghatározott létesítési terület – a környezetvédelmi engedélyezéskor fennálló feltételek megváltozásaként értékelhető – a környezetvédelmi engedélytől eltérő kiterjedése szerint.

241. **Megállapítottuk, hogy a környezetvédelmi engedély módosításával, valamint a környezetvédelmi engedéllyel kapcsolatos mérlegelési és vizsgálati kötelezettségének elmulasztásával a Felügyelőség az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásságot okozott.**

C./ A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére irányuló létesítési eljárás egyes kérdései

C./1. A felszíni és felszín alatti létesítéssel összefüggő településrendezési eszközök

242. Bábaapáti Község Önkormányzatának Képviselőtestülete 2007. április 12-i ülésén fogadta el 30/2007. (IV. 12.) Kt. határozattal Bábaapáti község településszerkezeti tervét (TSZT), majd 2007. április 16-i ülésén a Bábaapáti Község helyi építési szabályzat módosításáról szóló 8/2007. (IV. 16.) Kt. rendeletet (továbbiakban: HÉSZmód).

243. Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Kormányrendelet (SKVr.) 1. § (2) bekezdésének b) pontja szerint a környezeti vizsgálat lefolytatása mindig kötelező az 1. számú mellékletben fel nem sorolt olyan terv, illetve program, esetén amely „*ba*) (...) az energetika, (...) a hulladékgazdálkodás számára készül, és keretet szab olyan tevékenységek vagy létesítmények jövőbeli hatósági engedélyezése számára, amelyek a környezeti hatásvizsgálatról szóló külön jogszabály mellékletében vannak felsorolva, azonban - e rendelet alkalmazása szempontjából - függetlenül az abban megadott küszöbértéktől és területi megkötéstől, vagy

¹³⁵ Jóllehet, ahogyan azt elemzésünk korábbi részében megállapítottuk, a környezeti hatásvizsgálati eljárás a felszín alatti földtani kutatás ideje alatt folytatódott és fejeződött be, s ezért a kutatás befejezetlensége okából nem volt teljeskörűen megállapítható a felszín alatti létesítmények helye a környezetvédelmi engedélyben, ez az evvel kapcsolatos, itt megállapított visszásság tényét nem változtatja meg. A létesítmény helyének a kutatás befejezetlensége miatti „meghatározhatatlansága” sokkal inkább a már korábban megállapított rendszerhibára utal: arra ugyanis, hogy a kutatási szakasz végleges befejeződése, és a telephely földtani alkalmasságát kimondó hatósági döntés hiányában, a felszín alatti kutatási fázis idején a környezeti hatásvizsgálati eljárás megindulhatott és befejeződött.

bb) a külön jogszabályban meghatározott Natura 2000 területre jelentős káros hatással lehet.”

244. A HÉSZmód 26. §-a az NRHT felszíni épületei építési területének övezeti besorolását „Krh jelű különleges építési övezet (*kutatási terület* a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladék tároló felszíni technológiai telephely céljára)” helyett megváltoztatta Krh jelű „különleges építési övezet (kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladéktároló felszíni technológiai telephely)” besorolásra.

Ugyanakkor változatlan maradt az új HÉSZ 26. § (3) bekezdésének rendelkezése, amely szerint az építési telken csak kutatási terület létesíthető (a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladék tároló felszíni technológiai telephely céljára és kiegészítő funkciójú épület, építmény helyezhető el). Vagyis a településszerkezeti terv szerint szándékolt változtatás az új HÉSZ szabályozásában nem valósult meg következetesen.

245. A TSZT és a HÉSZ módosítása az NRHT létesítésére irányulóan, vagyis a Kvhr. 1. táblázatának 20. pontja szerint a radioaktív hulladék átmeneti vagy végleges tárolása környezeti hatásvizsgálat köteles tevékenység miatt vált szükségessé. Arra való tekintettel, hogy a településrendezési eszközök módosításával érintett terület NATURA 2000 terület, és a tervezett tevékenység ezen területekre jelentős káros hatással lehet, az SKVr. 1. § (2) bekezdésének a.) pontja, valamint a (3) bekezdés tekintetében a (2) bekezdés b) pontja alapján a TSZT és az HÉSZ-t módosító rendelet elfogadását megelőzően a stratégiai környezeti hatásvizsgálat lefolytatása lett volna kötelező.

246. Bábaapáti község önkormányzata azzal a mulasztásával, hogy a fenti településrendezési eszközök (TSZT és a HÉSZ) módosításának kidolgozásakor nem folytatta le a döntés előterjesztéséhez kötelezően szükséges stratégiai környezeti hatásvizsgálatot, az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásságot okozott.

C./2. A létesítési eljárás során meghatározandó, környezetvédelmi szempontú intézmények: az NRHT biztonsági övezetére, valamint a dózismegszorítási érték meghatározására vonatkozó eljárás

A radioaktív hulladéktároló biztonsági övezetére vonatkozó szabályozás ellentmondásai

247. A nukleáris létesítmény és a radioaktív hulladéktároló biztonsági övezetéről szóló 213/1997. (XII. 1.) Kormányrendelet (Bizt.övKr.) 2. § (1) bekezdése szerint a létesítmény és a környezet kölcsönös védelme érdekében biztonsági övezetet lehet kijelölni.

A 2. § (2) bekezdésének b) pontja előírja, hogy a 10^{14} Bq összaktivitásnál nagyobbra tervezett radioaktív hulladéktároló esetében a biztonsági övezet kijelölése kötelező.

248. A biztonsági övezet határára a létesítmény tervezője a létesítési engedélykérelmet megalapozó dokumentációban tesz javaslatot a BiztövKr 3. § (1) bekezdése szerint, a **biztonsági övezet határait az Atomtv. 2. § n) pontja szerinti radioaktív hulladéktároló tekintetében a Bizt.övKr. 3. § (2) bekezdésének b) pontja alapján az ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatala (ÁNTSZ OTH) határozza meg a létesítési engedélyezési eljárásban.**

249. A BataaKr. 1. § (2) bekezdése és az 1. számú melléklete a tároló létesítési engedélye ügyében első fokon az ÁNTSZ Tolna Megyei Intézetének, másodfokon az ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatalának hatáskörét állapítja meg.

250. Vagyis a BataaKr. 1. § (2) bekezdése és a Bizt.öv.Kr. 3. § (2) bekezdése b) pontja alapján a biztonsági övezet határait az engedélyezéskor hatályos jogszabályok szerint az első fokú szerv létesítési eljárásában a másodfokú szervnek kellett volna megállapítania. Ennek következtében az első fokú hatóság hatáskör hiányában sem a létesítési, sem az üzemeltetési eljárásban nem hozhatott döntést a radioaktív hulladéktároló biztonsági övezete tekintetében, felügyeleti szervként pedig az ÁNTSZ OTH nem vehetett részt az első fokú létesítési eljárásban.

251. Mindez arra vezetett, hogy a létesítési engedélyezési eljárásban nem volt megfelelő jogi lehetőség a biztonsági övezet kijelölésére. Megállapítottuk, hogy a vonatkozó jogszabályok összhangjának hiánya az NRHT biztonsági övezete kijelölésével kapcsolatosan az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásságot okozott.

252. Állásfoglalásunk tervezetének kiadásával egyidejűleg **a nukleáris létesítmény és a radioaktív hulladéktároló biztonsági övezetéről szóló 246/2011. (XI. 24.) Kormányrendelet** (Kr.) az állásfoglalásunk tervezetében megállapított, a jogi szabályozás összhangjának hiányával összefüggő, az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásságot – **az állásfoglalás-tervezet megállapításainak megfelelően - orvosolta**¹³⁶. A Kr. 2011. december 24-én lép hatályba.

A létesítési eljárásban a dózismegszorítás értékének meghatározásával kapcsolatos szabályozás elégtelensége

253. Az ESZCSMr. 4. § (2) bekezdése szerint: az üzemeltetés, átalakítás, megszüntetés, illetve lezárás során a munkavállalók és a lakosság sugárterhelése nem lépheti túl az Országos Tisztifőorvosi Hivatal (a továbbiakban: OTH) által **a létesítési engedélyezési eljárás során meghatározott dózismegszorítás értékét.**

254. Az 16/2000. (VI. 8.) EüMr. (EüMr.) 2. Mellékletének II. pontja szerint a dózismegszorítást – a dóziskorláton¹³⁷ belüli – értékét (a munkavállalókra vonatkozóan tartományát, a lakosság egy csoportjának számára az effektív dózis évi felső határát) az adott forrásra, foglalkozási területre és lakossági csoportra vonatkozóan – a sugáregészségügyi helyzet figyelembevételével – az OTH határozza meg.

255. A BataaKr. 1. § (2) bekezdése és az 1. számú melléklete a tároló létesítési engedélye ügyében első fokon az ÁNTSZ Tolna Megyei Intézetének, másodfokon az ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatalának hatáskörét állapítja meg, vagyis az első fokon eljáró hatóság létesítési engedélyezési eljárásban a felügyeleti szerv hatáskörébe rendeli – további eljárásjogi rendelkezések nélkül – a dózismegszorítás értékének meghatározását.

¹³⁶ A Kr. 4. § (2) bekezdésének b) pontja szerint a biztonsági övezet határát a radioaktív hulladék-tároló esetében az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatala jelöli ki, a létesítési engedély kiadásával egyidejűleg kiadott külön határozatában.

¹³⁷ Az ESzCsMr. végleges elhelyezés követelményeit megállapító 4. mellékletének 10. pontja úgy rendelkezik, hogy az elhelyezési rendszer várható viselkedését feltételező körülmények esetén a lezárást követően a lakosság vonatkoztatási csoportja egyedeinek sugárterhelése az elhelyezett hulladék hatásaitól eredően nem haladhatja meg a 100 µSv/év effektív dózis értéket.

256. A létesítési eljárásban az ÁNTSZ OTH dózismegszorítás értékének meghatározásával kapcsolatos hatásköre tekintetében az ESzCsMr., az EüMr. és a BátaaKr. rendelkezései között ellentmondás van, mert az NRHT létesítési eljárásra hatáskörrel rendelkező ÁNTSZ Tolna Megyei Intézete első fokú eljárásában a másodfokon hatáskörrel rendelkező ÁNTSZ OTH közreműködését írja elő. Megállapítottuk, hogy **a hatályos jogszabályok összhangjának hiánya az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásságot okozott.**

C/3. A Felügyelőség szakhatóságként való közreműködése a létesítési és az üzemeltetési eljárások során¹³⁸

257. A BátaaKr. 1. § (3) bekezdése és 2. melléklete 2. pontja alapján a radioaktív hulladéktároló létesítési és üzemeltetési engedélyeztetésében környezetvédelmi szakkérdésekben a első fokon a Felügyelőség, másodfokon az OKTVF a közreműködő szakhatóság.

258. Az atomenergia alkalmazása során a levegőbe és a vízbe történő radioaktív kibocsátásokról és azok ellenőrzéséről szóló 15/2001. (VI. 6.) KöM rendelet (KöMr.) 2. § i) pontja szerint a radioaktív hulladéktároló a rendelet alkalmazásában kiemelt létesítmény.

259. A kiemelt létesítményeknél az atomenergia alkalmazója a KöMr. 3. § (1) és (2) bekezdése szerint az OTH által külön jogszabály szerint meghatározott dózismegszorítási értékből származtatja az éves kibocsátási határértéket a KöMr. 1. számú mellékletében foglalt szempontok figyelembevételével úgy, hogy a kibocsátási határérték betartása, illetve az éves kibocsátási határérték kritérium teljesülése esetén a lakosság éves sugárterhelése ne haladja meg a dózismegszorítást. A kibocsátási határérték megállapítása érdekében kérelméhez, az ellenőrzéshez szükséges részletezésben mellékeli a származtatáshoz felhasznált számításokat, kiindulási adatokat és részeredményeket. A kibocsátási határértékeket a felügyelőség a KöMr. 11. § szerinti eljárásban, mint szakhatóság hagyja jóvá.

260. A KöMr. 11. §-a úgy rendelkezik, hogy az Atomtv. 19. § (2) bekezdésének e) pontjában és a 21.§ d) pontjában foglaltak figyelembevételével, az Atomtv. 17. § (2) bekezdésének a) c) d) o) p) és q) pontjai, valamint 20. § (1) bekezdésének a)-d) pontjai szerintiengedélyezési eljárásban első fokon a Felügyelőség, másodfokon az OKTVF érvényesíti a radioaktív kibocsátásokkal kapcsolatos környezetvédelmi, természetvédelmi és vízminőség-védelmi szempontokat.

261. Megállapítottuk, hogy a létesítési és üzemeltetési engedélyezési dokumentáció a dózismegszorítási értékből a KöMr. szerint származtatott kibocsátási értékeknek a Felügyelőség szakhatósági eljárása során történő jóváhagyására, valamint a kibocsátásoknak az ebből kiinduló, a szakhatósági eljárásban, illetve a szakhatósági állásfoglalásban¹³⁹ való engedélyezésére nem került sor. A környezetvédelmi engedély 2.05. pontja is rögzíti, valamint az LMBJ¹⁴⁰ és ÜMBJ¹⁴¹ valamint az üzemeltetési engedély iránti kérelemhez

¹³⁸ Jelen alfejezethez a Vidékfejlesztési Minisztérium állásfoglalásunk tervezetéhez a KmF 390/2011 számú véleményében foglalt javaslatát vettük figyelembe

¹³⁹ KDV KTVF 25182/2007. ügyszámon, 89436/2007. iktatószámon megadott szakhatósági állásfoglalása a létesítési engedélyhez; KDVKTVF 20192/2008. ügyszámon, 62217/2008. iktatószámon megadott szakhatósági állásfoglalása az üzemeltetési engedélyhez

¹⁴⁰ Létesítést Megelőző Biztonsági Jelentés RHK-K-055A/07. I. kötet 4-41. oldal

¹⁴¹ Üzemeltetést Megelőző Biztonsági Jelentés RHK-K-500/08.

mellékelt „Az üzemeltetés során keletkező hulladékok kezelése” című technológiai utasítás¹⁴² tartalmazza a radioaktív légnemű kibocsátások, valamint az NRHT felszíni létesítményeiben a hulladékkezelési eljárás során a radioaktív szilárd és folyékony hulladékok keletkezésének lehetőségét, kezelésük módját. Az ÜMBJ 2.6.4.1. pontjában tartalmazza a levegő kibocsátást ellenőrző rendszer kialakításáról szóló technológiai-műszaki leírást, továbbá 2.6.4.2. pontjában a Folyékony kibocsátás ellenőrzését. Azt azonban, hogy a radioaktív kibocsátások során milyen, az OTH határértékeknek kell teljesülniük, az engedélyezési dokumentáció nem tartalmazza.

262. A KöMr. 3. § (2) bekezdését, valamint a 11. §-át a Nemzeti Hírközlési Hatóság eljárásában közreműködő szakhatóságok kijelöléséről, valamint egyes szakhatósági közreműködések megszüntetéséről és módosításáról szóló 362/2008. (XII. 31.) Kormányrendelet 44. § (2) bekezdésének 66. pontja 2009. III. 1-től hatályon kívül helyezte.

263. **Megállapítottuk**, hogy a Bátaapáti NRHT létesítési és üzemeltetési eljárásban a **Felügyelőség a szakhatósági eljárása során a KöMr. 3. § (2) bekezdése és 11. §-a rendelkezései szerint a OTH által engedélyezett dózismegszorításból származtatott kibocsátási határértékek jóváhagyására nem került sor, a Felügyelőség ezen mulasztásával az egészséges környezethez való visszásságot okozott.**

264. **Megállapítottuk**, hogy 2009. március 1-től a KöMr. 3. § (2) bekezdésének és 11. §-ának jogszabály módosítással való hatályon kívül helyezése a **jogi szabályozás hiányából adódó, az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásságot okozott.**

D./ ÖSSZEFOGLALÁS

265. Vizsgálatunk során feltártuk, hogy az atomenergia békés célú alkalmazásának teljes vertikumát átfogó, az atomtörvény hatálya alá tartozó ágazati jogban nem, vagy nem megfelelően jelennek meg azok a rendelkezések, amelyek e speciális szabályozási szempontok szerint kiemelt területen a környezetvédelem integrált szempontjait megfelelőképpen érvényesítenék. Egyrészt hiányzik a felszín alatti földtani kutatáshoz szükséges létesítési eljárásoknak (a kutató lejtősaknáknak az Atomtv. hatálya szerinti létesítése engedélyezéséhez szükséges) a vonatkozó jogszabályok összhangját megvalósító szabályozása. Másrészt hiányzik annak a jogszabályban való meghatározása, hogy a radioaktív hulladéktároló létesítéséhez kapcsolódó megelőző kutatási szakasz folyamatához, annak végleges lezárásához képest mikor lehet indokolt a környezeti hatásvizsgálat lefolytatása; ebből következőleg a földtani alkalmasság, mint speciális környezeti szempont és az egyéb környezeti szempontok közötti összefüggés, viszony, sorrend sincsen megfelelően meghatározva hatályos jogunkban, ami számos bizonytalanságot, következtelenséget okozott az általunk vizsgált engedélyezési folyamatokban. A telephely földtani alkalmasságát megállapító határozat hiánya okozta azt, hogy a felszín alatti földtani kutatással egyidejűleg lefolytatott környezeti hatásvizsgálati eljárásban az NRHT felszín alatti létesítményeinek telephelye nem volt pontosan még meghatározható, ezért azt a létesítés helyeként a környezetvédelmi engedély nem tartalmazta.

¹⁴² NRHT FELSZÍNI LÉTESÍTMÉNYEINEK ÜZEMELTETÉSI ENGEDÉLY KÉRELME 5. SZÁMÚ MELLÉKLET TECHNOLÓGIAI UTASÍTÁSOK, ELŐRÁSOK RHK-K-501/08. Az üzemeltetés során keletkező hulladékok kezelése Technológiai utasítás. 8. oldalán a dokumentum a következőket rögzíti: „Az üzemelés 1. fázisában nem végeznek olyan tevékenységet az épületben, amely a keletkező vizek feldolgozását indokolhatná, így a tartályban összegyűlt hulladékvizek várhatóan minden esetben kibocsáthatóak lesznek. A kibocsátható közeg az udvartéren lévő szennyvízvezeték keresztül jut a telephelyet elhagyó szennyvíz csatornába. A tartályokba kerülő hulladékvizek mennyiségéről, eredetéről és becsült aktivitástartalmáról nyilvántartást kell vezetni, az aktuális állapotot a helyiségben ki kell függeszteni.”

266. Vizsgálatunk során megállapítottuk azt is, hogy a második, felszín alatti földtani kutatási fázist lezáró kutatási zárójelentést jóváhagyó és az NRHT felszín alatti telephelyének földtani alkalmasságát megállapító határozatot állásfoglalásunk lezárásáig sem hozott a Pécsi Bányakapitányság. A földtani kutatási zárójelentést jóváhagyó határozat hiányában a konkrét, kiválasztott telephely földtani alkalmassága nem bizonyított, így nem állapítható meg az sem, hogy a földtani gátat jellemzik-e olyan adottságok, amelyek akadályozzák az esetlegesen kiszabadult radioaktív izotópok terjedését a földtani környezetben.

267. Megállapítottuk, hogy a településrendezési eszközök módosításait megelőzően a Bábaapáti Önkormányzatának képviselő-testülete nem folytatott le előzetes stratégiai környezeti vizsgálatot.

268. A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezése tevékenységre, és az NRHT felszíni és felszín alatti létesítményeire megadott jogerős környezetvédelmi engedély nem terjed ki a létesítmény felszín alatti területeire: **a létesítmény helyeként csak a felszíni létesítmények elhelyezésére szolgáló területet határozza meg.** Ez a kutatási szakasz és a környezeti hatásvizsgálat egymáshoz való viszonyának már említett meghatározatlanságából adódó következtetés.

Emiatt a környezeti hatástanulmánynak a NATURA 2000 területekre vonatkozó megállapításai közül a felszín alatti létesítményeknek a NATURA 2000 területekre gyakorolt, várható hatásairól szóló megállapításait sem értékelte a hatóság a környezeti hatásvizsgálati eljárásban, illetve a környezetvédelmi engedély módosítása során. A Felügyelőség a jogerős környezetvédelmi engedély megadását megelőzően elvégzett területrendezési-kivitelezési munkáknak a NATURA 2000 területekre gyakorolt hatásai miatti megtiltását és a jogszabályban meghatározott jogkövetkezmények alkalmazását is elmulasztotta.

269. Megállapítottuk, hogy a bonyhádi jegyző jogerős környezetvédelmi engedély hiányában adott építési engedélyt az NRHT létesítményei közül a felszíni három épületre: a központi épületre, a betonkonténergégyártó üzemre, valamint a technológiai épületre; ugyancsak jogerős környezetvédelmi engedély hiányában adott építési engedélyt a bonyhádi jegyző a bányászati hulladékok, valamint a visszatömedékeléshez szükséges közetzúzalékok elhelyezésére szolgáló közetdeponia létesítésére. Az engedélyezési eljárásba bevonta a jegyző a Felügyelőséget, amely annak ellenére adta meg szakhatósági hozzájárulását, hogy a környezeti hatásvizsgálat még folyamatban volt.

270. A bonyhádi jegyző a felszíni épületek kivitelezésének megkezdését¹⁴³ és folytatását annak ellenére nem tiltotta meg, hogy a radioaktív hulladékok átmeneti tárolására, vagy végleges elhelyezésére szolgáló létesítmény a jogszabályok szerint környezetvédelmi hatásvizsgálat, valamint létesítési engedélyköteles volt, és a felszíni épületek kivitelezésének megkezdésekor a létesítmény jogerős környezetvédelmi engedéllyel sem a radioaktív hulladékok átmeneti tárolása tevékenység, sem végleges elhelyezése tevékenység tekintetében nem rendelkezett. A jogszabályok szerint továbbá a radioaktív hulladékok végleges elhelyezéséhez, vagy átmeneti tárolásához ugyancsak szükséges, sajátos garanciális szempontokat érvényesítő létesítési engedélyezési eljárás¹⁴⁴ a felszíni épületek kivitelezésének megkezdésekor még meg sem indult, ebből következően utólagosan a létesítési engedély a megépült felszíni létesítmények tekintetében deklaratív jelentőségű lehetett csupán.

¹⁴³ 2007. augusztus 8.

¹⁴⁴ 2007. október 31-én nyújtotta be az RHK Kft. a létesítési engedély iránti kérelmet a hatóságnak

271. A létesítési engedélykérelemhez is benyújtott, a felszíni épületekre megadott (előző pontban említett) építési engedély utólagos módosítása nyomán az engedélyező hatóságok nem ugyanarra a tevékenységre adtak használatbavételi, és üzemeltetési engedélyt. A kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok **végleges elhelyezésére szolgáló létesítmények** tekintetében megadott környezetvédelmi és létesítési engedélykhez képest az üzemeltetési engedély a radioaktív hulladékok **átmeneti tárolására** szól. Ebből következőleg jelenleg 2816 hordó átmeneti tárolása folyik felszíni technológiai épület úgynevezett puffer-tárolójában.¹⁴⁵

¹⁴⁵ Az OAH 00215-0059/2011. számú, állásfoglalásunk tervezetere megküldött véleményében szereplő, ezen pontra vonatkozó észrevétel szerint: „A sugárvédelmi hatóság nem adott ki engedélyt átmeneti tárolásra. Az üzembe helyezési engedélyben szereplő tevékenység ugyanis: „A Paksi Atomerőmű Zrt. telephelyén keletkező kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok földalatti tárolásra/elhelyezésre történő technológia előkészítése, NRHT felszíni létesítményeinek és a kapcsolódó technológiai, sugárvédelmi rendszerek/berendezések üzemeltetése.” „Ami az átmeneti tárolás és végleges elhelyezés koncepcióját illeti, az alábbiakra szeretném felhívni a figyelmet. A lényegi különbség a két tevékenység között az üzemeltetési időszakot követően, a tároló lezárása után – a távoli jövőben – mutatkozik meg. Egy átmeneti tároló nem zárható le a hulladékok visszavétele nélkül, ugyanis egy ilyen tároló a távoli jövőben nem fog rendelkezni azokkal a passzív biztonsági jellemzőkkel, amelyek az aktív (emberi, intézményi megoldásokon alapuló) biztonsági rendszerek nélkül elfogadhatóak, igazoltak lennének. A végleges elhelyezés ezzel szemben építhet azokra a műszaki és geológiai rendszerekre, amelyek lehetővé teszik a tároló lezárását a hulladékok visszavétele nélkül. Azonban az üzemeltetési fázisban még egy végleges tárolóban is biztosítani kell a hulladékok visszanyerhetőségét. erről az ESZCSMr. rendelkezik. A kutatás, tervezés, létesítés időszakában a végleges elhelyezés megfelelőségének, a hosszú távú viselkedésének igazolása nagyságrendekkel nagyobb feladat, mint egy átmeneti tároló (tipikusan pár évtizedes) biztonságának igazolása, amely csak az üzemeltetés időszakára kell, hogy kiterjedjen. Azt is látni kell, hogy egy már üzemelő, de a lezárás előtt álló, végleges hulladék-tárolóban is mindig történik ideiglenes (puffer) tárolás, hiszen a hulladékcsoomagokat kondicionálni kell a végleges elhelyezésre. Így az NRHT esetében is, még a végleges földalatti tárolóterek üzembehelyezése után is mindig lesznek a technológiai épületben tárolt hulladékcsoomagok. Az a tény, hogy radioaktív hulladékokat tartalmazó hordók vannak egy – részben még létesítés alatt álló – végleges hulladéktároló már megfelelően megépített és üzembe helyezett technológia épületében, nem jelent nagyobb veszélyt, mintha egy már földalatti elhelyezési kapacitással is rendelkező végleges tároló puffer tárolójában lennének.” Az OAH véleményében foglaltakhoz kapcsolódóan a következő észrevételeket tesszük: 1. A sugárvédelmi hatóság valóban nem adott ki létesítési engedélyt átmeneti tárolásra, azonban az üzemeltetési engedélyket azonban a felszíni épületben az átmeneti tárolás megkezdéséhez meghatározott időre adta meg. Az Atomtv. 2. §-ának o) pontja szerint a radioaktív hulladék átmeneti tárolója: a radioaktív hulladék időleges elhelyezésére szolgáló létesítmény. A lezáráshoz-visszanyeréshez kapcsolódó okfejtéssel alapvetően egyetértünk, azonban álláspontunk szerint a környezetvédelmi engedélyben és a létesítési engedélyben meghatározott, kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezése tevékenységgel nincsen összhangban az üzemeltetési engedély alapján a felszíni épületekben közel 4 éve folyamatban lévő időleges, vagyis átmeneti tárolás tevékenység, a végleges elhelyezéssel kapcsolatos földtani kutatások befejezetlensége és egyéb okok miatt. 2. Az átmeneti tároló üzemeltetési időszakára vonatkozó biztonság igazolása és a végleges elhelyezés megfelelőségének földtani kutatások eredményein alapuló biztonsági értékelésben való igazolása álláspontunk szerint egyaránt fontos, egymással nem szükségképpen konkurráló feladat, ahogyan arra az OAH véleményében utalást tett. 3. Az eredeti, a környezetvédelmi engedély 2.02. pontjában meghatározott létesítményekben a 2.05. pontban részletezett technológiai leírás egy konkrét folyamatot rögzít, az átmeneti tárolás lehetőségére csak utal. Amennyiben igazolható az OAH fentebb idézett véleményének utolsó mondatában szereplő állítás, amely szerint biztonsági szempontból nem jelent nagyobb veszélyt a felszíni technológiai épületben tervezetlenül időlegesen, több éven keresztül tárolt radioaktív hulladék átmeneti tárolása annál, mintha földalatti elhelyezési kapacitással rendelkező technológiai épület puffer tárolójában az eredeti technológiai leírás szerint néhány hétig lennének, felvethetné azt a kérdést is, hogy akkor miért van szükség a radioaktív hulladékok mélygeológiai tárolóban való végleges elhelyezésére. Álláspontunk szerint a földtani kutatás eredményes befejezése után a radioaktív hulladékoknak a mélygeológiai tárolóterekben való végleges elhelyezésére szükség van, azonban a végleges elhelyezésre szolgáló konkrét közettestek földtani kutatási adatokból kiinduló biztonsági értékelésben való igazolását ugyanúgy el kell végezni, mint az eredeti tervek megváltozása miatt az átmeneti tároló üzemeltetési engedélyében meghatározott időre szóló biztonság körültekintő igazolását.

272. **Megállapítottuk**, hogy a vizsgálatunkkal érintett eljárások idején **jogszabályi kollízió miatt nem volt lehetséges az első fokú létesítési eljárásban a hulladéktároló biztonsági övezetének, valamint a dózismegszorítás értékének a megfelelő meghatározása.**

273. **Megállapítottuk végül, hogy a Felügyelőség a létesítési és üzemeltetési engedélyezési eljáráshoz kapcsolódó szakhatósági eljárásában nem hagyta jóvá a dózismegszorítási érték alapján származtatott, a légnemű és folyékony radioaktív kibocsátásokra vonatkozó kibocsátási határértékeket a létesítési engedélyezési, valamint a felszíni létesítmények üzemeltetési engedélyezési eljárása során, továbbá az NRHT felszíni épületeiben az átmeneti tárolásra 2010. október 5-én megadott újabb üzemeltetési engedély megadására irányuló közigazgatási eljárásban a származtatott kibocsátási határértékek jóváhagyására a jogi szabályozás hiányossága miatt nem került sor.**

V. Intézkedések

274. **Javasolom a Kormány részére az Obtv. 25. §-a és a 27/B. § (3) bekezdésének e) pontja alapján, hogy a megállapított, a jogi szabályozás hiánya miatt az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében tegye meg az Atomtv. 67. § r) pontjában foglalt felhatalmazása szerint a szükséges jogalkotási lépéseket, hogy a radioaktív hulladékok átmeneti tárolására, vagy végleges elhelyezésére szolgáló felszín alatti, mélységi geológiai létesítmény telephelye földtani alkalmasságát megállapító, és a kutatási szakaszt véglegesen lezáró hatósági döntés, mint az Atomtv. hatálya szerinti speciális környezetvédelmi szempont meglétét igazoló és deklarááló közigazgatási aktus szükséges előfeltétele legyen az ezen létesítményekkel kapcsolatosan szükséges további (környezeti hatásvizsgálati, létesítési) közigazgatási hatósági eljárásoknak.**

275. **Javasolom továbbá a Kormány részére az Obtv. 25. §-a és a 27/B. § (3) bekezdésének e) pontja alapján, hogy a felszín alatti kutatás során a kutatás felszín alatti létesítményei tekintetében szükséges létesítési engedélyezés jogi szabályozásának hiányát, mint az egészséges környezethez való alapvető joggal kapcsolatos visszásság okát a megfelelő, az Atomtv. és a Btv. rendelkezései közötti összhang megteremtéséhez szükséges jogalkotási lépések megtételével szüntesse meg.**

Ennek érdekében javaslom az Atomtv. 68. § (2) bekezdése 1) pontjának kiegészítését a felhatalmazásnak a radioaktív anyagok birtoklása, előállítása, termelése, forgalmazása, tárolása, felhasználása, átalakítása célját szolgáló létesítmények tekintetében az ezekkel kapcsolatos földtani kutatás és az ennek során szükséges létesítési engedélyezési eljárásokra való kiterjesztésével, majd az ennek megfelelő jogszabály megalkotásához szükséges intézkedések megtételével. Egyúttal kérem a Kormányt, hogy jogalkotásra vonatkozó javaslataim alapján tervezett és megtett intézkedéseiről nyújtson részemre tájékoztatást

276. **Javasolom a Kormány részére az Obtv. 25. §-a és a 27/B. § (3) bekezdésének e) pontja alapján, hogy a dózismegszorítás értékének a létesítési eljárás során történő meghatározására vonatkozó jogszabályok tekintetében az egészséges környezethez való joggal kapcsolatos visszásság okaként a jogi szabályozás hiányát megfelelő jogalkotási lépések megtételével szüntesse meg.** Egyúttal kérem a Kormányt, hogy jogalkotásra vonatkozó javaslataim alapján tervezett és megtett intézkedéseiről nyújtson részemre tájékoztatást.

277. **Javasolom a Kormány részére az Obtv. 25. §-a és a 27/B. § (3) bekezdésének e) pontja alapján, hogy a kiemelt létesítmények tekintetében a folyékony radioaktív kibocsátásokra,**

valamint a légnemű radioaktív kibocsátásokra az Országos Tisztifőorvosi Hivatal által meghatározott dózismegszorítási értékekből származtatott kibocsátási értékek megállapítására, illetve jóváhagyására irányuló, **a jogi szabályozás hiányából adódó visszásságot megfelelő jogalkotási lépések megtételével szüntesse meg**. Egyúttal kérem a Kormányt, hogy jogalkotásra vonatkozó javaslataim alapján tervezett és megtett intézkedéseiről nyújtson részemre tájékoztatást.

278. Javasolom **a környezetvédelemért felelős Vidékfejlesztési Miniszter részére** az Obtv. 25. §-a és a 27/B. § (3) bekezdésének e) pontja alapján, hogy az Atomtv. 68. § (3) bekezdés b) pontjában kapott felhatalmazása szerint tekintse át a vizek és a víztartó képződmények radioaktív és hőszennyezés elleni védelmével kapcsolatos, a környezetvédelemre vonatkozó - általános jogszabályokon túlmenő - speciális szabályokat, és különös tekintettel a kiégett fűtőelemek és nagy aktivitású radioaktív hulladékok közeljövőben tervezett mélygeológiai elhelyezésére, megfelelő tudományos műszaki, környezetvédelmi és társadalmi megalapozást követően tegye meg a megfelelő jogalkotási lépéseket. Kérem, hogy jogalkotásra vonatkozó javaslataim alapján tervezett és megtett intézkedéseiről nyújtson részemre tájékoztatást.

279. Az Obtv. 27/B. § (5) bekezdése alapján **felszólítom a környezetvédelemért felelős Vidékfejlesztési Minisztert**, hogy az NRHT beruházójaként az RHK Kft.-vel szemben, a védett fajok egyedeinek elpusztításával megvalósuló környezetkárosítás miatt az államot megillető **kártérítési igényt a környezetvédelmi alap célfeladat fejezeti kezelésű előirányzat javára érvényesítse**.

280. **Kezdeményezem a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elnökénél** az Obtv. 21. § (1) bekezdése és 27/F § alapján, hogy a **Pécsi Bányakapitányságnak** az állásfoglalásunk tervezetét követően megküldött, a konkrét telephely földtani alkalmasságával kapcsolatosan a felszín alatti kutatás eredményei alapján készült kutatási zárójelentést elfogadó, **jogsértő határozatával szemben folytasson le felügyeleti eljárást**, és arról az Obtv. 27/F. § (2) bekezdése szerint nyújtson részemre tájékoztatást.

281. **Kezdeményezem az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi, és Vízügyi Főfelügyelőségnél** az Obtv. 27/F. § (1) bekezdése alapján, hogy **a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok végleges elhelyezése tekintetében** a módosított környezetvédelmi engedéllyel szemben az állásfoglalásban kifejtettek tekintettel **folytasson le felügyeleti eljárást**, illetőleg tekintse át az ezzel kapcsolatos felügyelőségi joggyakorlatot, azt megfelelő iránymutatással alakítsa és az erre vonatkozó határozatát, intézkedéseit az Obtv. 27/F. § (2) bekezdése szerint közölje a jövő nemzedékek országgyűlési biztosával.

282. Az Obtv. 21. § (1) bekezdése és 27/B. § (3) bekezdésének c) pontja alapján azzal az **ajánlással fordulok a Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséghez**, hogy **az RHK Kft-t az átmeneti tárolás tevékenység tekintetében kötelezze teljes körű környezetvédelmi felülvizsgálat lefolytatására**. Kérem, hogy intézkedéséről az Obtv. 26/B. § (4) bekezdése alapján nyújtson részemre tájékoztatást.

Budapest, 2011. december 21.

dr. Fülöp Sándor
a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa